

HET STERVEN AAN DE WET EN HET LEVEN NAAR HET EVANGELIE.

Verhandeling over Galaten 2: 19.

Ik ben door de Wet der Wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.

Door

RALPH ERSKINE

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2008

HET STERVEN AAN DE WET EN HET LEVEN NAAR HET EVANGELIE.

Ik ben door de Wet der Wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.

Galaten 2: 19.

Een Godzalig leven is het waartoe wij allen verplicht zijn, inzonderheid als wij aan het Avondmaal des Heeren zijn geweest. Doch het is een verborgenheid, die zeer weinigen bevindelijk verstaan, indien zij hun bevindingen willen beoordelen en vergelijken bij hetgeen de apostel Paulus in onze tekst zegt: "Ik ben door de wet der wet gestorven."

Onze apostel is in deze brief bezig, zich te verdedigen tegen die valse en snode leringen, op hem geworpen door de valse apostelen, ten opzichte van zijn roeping, even alsof hij geen apostel geweest was. Alsook ten opzichte van zijn leer, alsof die vals en dwalende was. Van vers 1-11 verhaalt hij ons, wat hij te Jeruzalem gedaan, en hoe dapper hij de valse broederen tegengestaan heeft, opdat hij de waarheid mocht staande houden en verdedigen, welke zij zochten tegen te spreken. Van vers 11-17 zegt ons de apostel wat hij te Antiochië gedaan heeft, hoe ijverig hij Petrus zelfs weerstond en bestrafte, wegens zijn veinzingen, in zover deze de heidenen dwong om te handelen op de Joodse wijze, gevende daardoor zulk een ergernis dat de Joden daardoor bevestigd werden in hun Jodendom. "Andere Joden veinsden met hem, ook Barnabas zelf werd weggevoerd door hun veinzingen." En hierdoor werd gelegenheid gegeven, beide aan Joden en heidenen, om Christus te verlaten, de vrije genade te verloochenen en tot de wet weer te keren, alsook om de rechtvaardiging te zoeken uit de werken der wet.

Zo kunnen wij hier zien, dat goede en grote mannen wel eens kunnen veinzen, en veel kwaad kunnen toebrengen door hun veinzingen, beide aan leraren en aan het volk. Hiervan hebben wij een zonderling voorbeeld in de grootste der mensen, in dezulken zelfs, die pilaren der Kerk waren. Het schijnt dat Petrus en Barnabas hier met andere Joden, hun fouten en zonden niet zagen, maar dat zij dachten dat zij wel deden. Maar Paulus zag het, zeggende: "Maar als ik zag dat zij niet recht wandelden naar de waarheid des evangelies."

Dit mocht een zeer stoute en onbeschaamde onderneming schijnen, die Paulus, de jongste van al de apostelen (ik meen door welke Christus allerlaatst, als door een ontijdig geborene gezien is) ondernam, om zowel Petrus als Barnabas, en vervolgens de Joden te beschuldigen en te veroordelen wegens hun praktikale dwalingen, als niet wandelende naar de waarheid des evangelies. Maar wij zien, dat gelijk het volk de waarheid des evangelies missen kan, terwijl hetzelfde het evangelie heeft, ook degenen die de waarheid des evangelies hebben, schuldig kunnen zijn aan het niet wandelen naar de waarheid van hetzelfde. Gelijk het hier was met Petrus, Barnabas en anderen, wier veinzingen niet bestaan konden met de waarheid van het evangelie, hetwelk zij predikten, terwijl dit strekte ter oprichting der wet en dus ook tot omkering des evangelies. Maar God heeft dikwijls zeer weinige getuigen om voor de waarheid van het evangelie in de bres te staan. Hier was Paulus alleen. Petrus was tegen hem en Barnabas, zijn eigen en vertrouwde metgezel werd door deze veinzing meegesleept. Joden en heidenen werden daardoor besmet en daarom moest Paulus alleen, om de zaak van Christus en de leer van het evangelie welke in gevaar waren, hier tegen hen allen strijden. "Ik zeide tot Petrus in hun aller tegenwoordigheid." Het was niet door

het leren van enig dwalend leerstuk, dat Petrus dwaalde. Want dit is een waarheid welke moet staande gehouden worden, dat de apostelen nooit in het onderwijzen, of in hun aan de Kerk overgeleverde leer, hebben gedwaald, maar zijn dwaling was in de praktijk, dringende de heidenen om te doen, naar de wijze der Joden, waardoor hij hun gelegenheid gaf om te denken, dat de waarneming der wet noodzakelijk was tot rechtvaardigmaking, terwijl hij er daarentegen bijvoegt: „wij, die van nature Joden zijn.” Wij apostelen wil hij zeggen, ofschoon Joden van nature, zoeken de rechtvaardigmaking niet door de werken der wet en daarom behoorden wij de heidenen niet aan te drijven tot de waarneming der wet, opdat zij de gerechtigheid of de rechtvaardigmaking daardoor zoeken zouden. Waarom?

1e. Omdat wij weten, dat een mens niet gerechtvaardigd kan worden uit de werken der wet.

2e. Omdat wij, hebbende de wet afgelegd, in het stuk der rechtvaardigmaking Christus omhelsd hebben door het geloof opdat wij door Hem gerechtvaardigd mochten worden.

3e. Omdat "uit de werken der wet, geen vlees gerechtvaardigd kan worden."

Vervolgens keert de apostel weer tot de Galaten, en toen hij hun verklaard had hoe hij Petrus bestrafte en wat hij hem gezegd had, aangaande de rechtvaardigmaking zonder de werken der wet, zo gaat hij nu aantonen dat deze leer geenszins strijdt tegen de leer der heiligmaking. Maar dat zij integendeel, volstrekt noodzakelijk is tot ware heiligheid. Indien wij Joden, die eertijds onder de wet leefden en nu de gerechtigheid in Christus alleen zoeken, aldus als zondaars gerekend werden wanneer wij de wet volgden, zo zou het schijnen alsof Christus de wet afkeurde en de zonde goedkeurde.

"Doch dat zij verre," zegt de apostel. Dit loochent en verwerpt hij met afgrijzen. Deze tegenwerping tegen de leer der vrije rechtvaardigmaking, was een uitstekende laster tegen de Zoon van God als was Hij een dienstknecht der zonde, terwijl Hij gekomen is om de zonden te niet te doen en om de werken des duivels te verbreken. Want door dit evangelie, hetwelk ik predik, (mocht hij zeggen), wordt Christus voorgesteld, "als het Lam Gods dat de zonden der wereld wegneemt."

En niet om de gerechtigheid, waarlijk alzo genoemd, weg te nemen, als was het, dat het dat valse masker van wettische gerechtigheid was, waarmee wij onszelf eertijds bedekten. Nee, Hij is gekomen om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, een ware en volkomen gerechtigheid ter rechtvaardigmaking. Hij is gekomen, om een einde te maken aan de zonde door Zijn Zelfofferande en om daardoor de Geest te verwerven, als een Geest der heiligheid en der heiligmaking en om de macht der zonde en der verdorvenheid te vernietigen. Daarom is het een snode laster te zeggen, dat dit evangelie en de evangelieleer een deur opent tot zonde en zorgeloosheid. Dit bewijst hij met twee argumenten.

1e. Omdat het geloof aan Christus zichzelf niet vernietigt. De zonde is als een oud huis dat ik afgebroken heb, door mijn leer van de vrije rechtvaardigmaking door het geloof en niet door de werken der wet. Want door deze leer heb ik vrijheid van de zonde, door Christus gepredikt. En daarom, indien ik wederom op die oude puinhopen der zonde bouwen wilde, zo zou niet Christus, maar ik, een zondaar en dienaar der zonde zijn. O ja, ik zou een dwaas zijn, zo ik met de ene hand opbouwde, hetgeen ik met de andere hand afbrak.

2e. Omdat de vrijheid tot zondigen, geheel strijdig is met de gehele inhoud en het oogmerk van deze leer der rechtvaardigmaking door het geloof zonder de werken der wet. Want "*ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.*"

Dit is een zeer vreemde en wonderlijke tekst, welke vlees en bloed nauwelijks kunnen bevatten, zonder te vermoeden dat hij te veel smaakt naar een nieuwe voorstelling of versiering der leer. En indien het niet de Goddelijke en ingegeven woorden van onze apostel waren, zo zouden zij nauwelijks de schatting kunnen ontgaan van een Antinomiaanse paradox of wonderspreuk te zijn. Ik denk aan Luther, die van deze tekst zegt: "De valse apostelen leerden, dat, tenzij u naar de wet leeft, zo kunt u Gode niet leven". En daarom moet Paulus hier de meest ketterse van al de ketteren zijn. Zijn ketterij is een ongehoorde ketterij. De rede en de menselijke wijsheid kunnen niet aannemen dat, indien wij Gode willen leven, wij der wet geheel gestorven moeten zijn. En nochtans is het in deze waarachtig. Hij verklaart het ook aldus van zichzelf en van alle gelovigen in Christus, ja, als zijnde de eigenlijke leer des geloofs: "Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou."

Bij welke woorden u acht moet geven op twee belangrijke en onderscheiden zaken, zijnde dood en leven, sterven en levendmaken.

1. Een wonderlijke *dood*: "Ik ben door de wet der wet *gestorven*."
2. Een opmerkelijk *leven*, uit dat sterven voortvloeiende: "opdat ik Gode *leven* zou."

Ten eerste.

Eerst dan een wonderlijke *dood* of Paulus vreemd *sterven*: "Ik ben door de wet der wet *gestorven*".

Van dit sterven hebben wij hier drie dingen:

- 1e. Deszelfs algemene natuur, het wordt een sterven genoemd: "Ik ben gestorven".
- 2e. Deszelfs voorwerp: "De wet".
- 3e. Deszelfs middel, zijnde insgelijks de wet: "Ik ben door de wet der wet gestorven." Alle, wonderlijke dingen voor de vleeselijke rede.

1. Deszelfs algemene natuur. Het wordt een sterven genoemd: Ik ben *gestorven*. Er zijn verscheidene soorten van dood, waarvan gewoonlijk gesproken wordt. Te weten: een tijdelijke, een geestelijke en een eeuwige dood. Doch die in onze tekst is geen van die allen.

De tijdelijke dood is een scheiding van ziel en lichaam. Maar deze dood heeft plaats waar zulk een scheiding niet is. Paulus leefde dus, wanneer hij zei: *ik ben gestorven*.

De geestelijke dood is een scheiding tussen God en de ziel. Maar de dood die hier bedoeld wordt, is een middel om God en de ziel weer tezamen te verenigen.

De eeuwige dood is een eeuwige scheiding tussen God en de ziel.

Maar het sterven hier bedoeld, baant de weg tot een eeuwige gemeenschap met God. Dit is een wonderlijke dood, een zonderling sterven. Inzonderheid als u opmerkt:

2. Het voorwerp, namelijk de wet. "Ik ben der wet gestorven." Niet alleen de ceremoniële, maar zelfs ook de zedelijke wet, aangemerkt onder de gedaante van een verbond der werken en als een voorwaarde des levens. Ik verloochen, mocht hij zeggen, de gerechtigheid der wet, als geen zaligheid zoekende in haar werken. Ja, in dit opzicht is de wet mij dood en ben ik dood aan de wet. Zij kan mij niet behouden en ik kan daardoor geen zaligheid verwachten. Ja, ik ben aan de wet gestorven. Aan de zonde gestorven te zijn is mij een dood, welke de mensen menen gemakkelijk te kunnen verstaan. Maar de verborgenheid van aan de zonde en daardoor ook aan de wet gestorven te zijn, kan niet licht verstaan worden. Want men zou oordelen dat, aan de wet te sterven zijn moest: te leven in de zonde. 'O nee, zegt de apostel, het is geheel wat anders. Ik ben der zonde dood, omdat ik der wet gestorven ben.'

3. Hebben wij het middel van deze dood, namelijk de wet: "Ik ben door de wet der wet gestorven." Ten aanzien van het middel(te weten: de wet), om aan de wet te sterven, bevind ik dat sommige Godgeleerden een andere wet verstaan, dan die waaraan Paulus gestorven was. Even alsof de apostel had willen zeggen: "Ik ben door de wet van Christus, bevrijd van de wet van Mozes." Of anders: "Ik ben, door de wet des geloofs, bevrijd van de wet der werken."

Maar ik ben genegen mij te voegen bij de stroom van al de gezonde en rechtzinnige godgeleerden, welke het beide verstaan van dezelfde wet: "Ik ben der wet gestorven DOOR de wet." De wet heeft mij geleerd dat ik een zondaar ben, die door de wet niet kan gerechtvaardigd worden, omdat die aan zondaars niets dan vloek en verdoemenis aankondigt. "Want door de wet is de kennis der zonde." Omdat ik aldus door de wet mijzelf heb leren kennen als een zondig, schuldig en ellendig schepsel, zo ben ik gestorven aan al mijn verwachting door de wet. De wet dan, mij also gedood hebbende tegelijk met al mijn hoop op leven door haar, is een gezegend middel geweest om mij uit mijzelf en uit al mijn eigen wettische gerechtigheid te drijven, en om door het geloof, het leven en de rechtvaardigmaking, in Christus en in Zijn gerechtigheid alleen te zoeken. Dit is dan die wonderlijke dood, waarvan hier gesproken wordt.

Ten tweede

Wij hebben hier een opmerkelijk *leven*, uit die dood voortkomende. Wij mogen het wel noemen Paulus levendmaking, welke niet alleen hem eigen, maar ook geheim was aan alle gelovigen: "*Opdat ik Gode leven zou.*"

Waarom trent wij weer drie dingen zullen aanmerken:

1. Deszelfs algemene natuur: het wordt genoemd een *leven*. Zolang een mens der wet levend is, zolang blijft hij dood. Maar zo ras hij der wet gestorven is, zo is hij levend. De adem des levens wordt in zijn neusgaten geblazen en zo wordt hij tot een levende ziel. Want de Geest Gods, de Geest des levens, komt in hem.

2. Het voorwerp van dit leven is *God*. Gode te leven is: een nieuw leven, een heilig leven, een Goddelijk leven en een leven voor God en tot Zijn eer en heerlijkheid. Eer de mens zo leeft, leeft hij voor zichzelf als tot zijn einde en hij leeft voor zichzelf als uit zijn beginsel. Maar nu leeft hij voor God als uit zijn beginsel en tot God als tot zijn einde, hetwelk toch alleen een heilig leven is, waarin de wezenlijke en ware heiligmaking bestaat.

3. Hebben wij de invloed, die deze dood op dit leven of welke dit sterven op deze heiligmaking heeft, of de invloed, welke de rechtvaardigmaking door het geloof alleen, zonder de werken der wet heeft, op de heiligmaking des harten en des levens, of op het Gode-leven, door het voegwoord opdat: "Ik ben der wet gestorven, OPDAT ik Gode leven zoude."

Hiermee wil de apostel zeggen: 'Hoe vals beschuldigt u mijn leer, alsof ik daardoor een deur opende voor zorgeloosheid, terwijl ik ulieden in de naam van al de gelovigen verklaar, dat deze leer der vrije rechtvaardigmaking uit het geloof alleen, of uit het der wet gestorven zijn in het stuk van de rechtvaardigmaking, integendeel een deur opent tot de ware heiligmaking. Want niemand kan Gode leven, tenzij hij der wet also gestorven is. "Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou."

Maar ik zal verder de woorden trachten te verklaren langs deze volgende aanmerkingen.

LEER. *Aan de wet gestorven te zijn, in het stuk der rechtvaardigmaking, is*

noodzakelijk om Gode te leven in het stuk der heiligmaking. Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.

Aangaande deze leer, zal ik ook door genade zoeken te verklaren de verscheidene delen van de tekst. De algemene orde zal deze zijn:

1. De leer te verklaren en te bevestigen.
2. Te spreken van der gelovigen *dood* of sterven hier bedoeld.
3. Vervolgens van het *leven* of de levendmaking der gelovigen, namelijk dat hij Gode leeft.
4. En daarna ook van de noodzakelijkheid van dit sterven, om aldus te leven, of van de invloed, welke ons sterven aan de wet heeft op ons Gode leven.
5. En tenslotte zal ik daarop een toepassing maken.

Eerst dient opgemerkt te worden dat, om deze leer te verklaren en te bevestigen, in de mond van twee of drie getuigen alle woord bestaat. Maar om te tonen dat wij geenszins verlegen zijn om getuigen te vinden, teneinde deze waarheid te bevestigen, zo zal ik daartoe meer dan twee of drie getuigen bijbrengen.

* Het eerste getuigenis dat ik bijbreng is Romeinen 8 : 4-6. Daar ziet u, dat gestorven aan de wet en aan Christus getrouwd te zijn, noodzakelijk is om Gode te leven en Hem vruchten te dragen, alsook om Hem te dienen in nieuwigheid des levens.

* Het tweede getuigenis is aan het eerste zeer gelijk, Jesaja 54: 1 en 5 tezamen vergeleken: "Zingt vrolijk, gij onvruchtbaren, enz. Want de kinderen der eenzame (de heidenen) zijn meer dan de kinderen der getrouwden, spreekt de Heere." En waarom? Zie dat vs. 5 : "Want uw Maker is uw Man," enz. Gestorven aan de wet en met Christus getrouwd zijnde, wordt de onvruchtbare vrouw een vruchtbare bruid. En opdat u niet denken mag, dat ik een verkeerde verklaring maak op deze tekst en dus de ware mening mistast, vergelijk het maar bij:

* Een derde getuigenis dat ik bijbreng, waardoor de uitlegging, die ik gegeven heb, bevestigd wordt. Gal 4 : 27 : "Want daar is geschreven, zijt vrolijk, gij onvruchtbaren en gij die niet baart" , enz. Nu moeten wij overwegen wat het onderwerp is, waarvan hier gesproken wordt. De apostel is hier bezig om der gelovigen vrijheid van de wet door het evangelie, of hun rechtvaardigmaking door het geloof zonder de werken der wet, te verklaren en dat bevestigt hij door een allegorie, tonende, dat onze vrijheid van de wet voorgebeeld was in het huisgezin van Abraham, te weten, dat wij geen kinderen waren van de dienstbare Hagar, en dus dienstbaren aan de wet, maar kinderen van de belofte, gelijkewijs als Izak.

Zo verklaart de apostel die profeet en bewijst dat zijn gelijkenis gegrond is, niet alleen op de voorgaande historische, maar ook op deze profetische Schriftuurplaats. De evangelische kerk, insluitend al de gelovigen onder de Joden en heidenen, wordt genoemd *de bruid en de vrouw des Lams*. En gelijk deze bruid in het algemeen, afgescheiden van de wet en aan Christus getrouwd, een vruchtbare bruid is, dragende of barendes vele kinderen, vele zonen en dochteren, en nu nog veel meer onder de nieuwe bedeling van het verbond der genade dan onder de oude wettische bedeling, zo is ook ieder particulier gelovige, aan de wet gestorven en aan Christus getrouwd, wordende door deze weg vruchtbaar in het voortbrengen van de vruchten van heiligheid en gerechtigheid tot heerlijkheid van God. Gelijk de apostel in het vervolg van deze redeneringen aantoonde, zeggende: "Werp de dienstmaagd uit en haar zoon." Wonderlijk komt het voor, dat de wet een dienstmaagd genoemd zou worden, en dat die dienstmaagd uitgeworpen moet worden. Dit is een zeer vreemde taal! Maar echter moeten in het stuk der vrije rechtvaardigmaking, Mozes en zijn tafelen plaats maken

voor Christus; gelijk Luther spreekt. Ja, hij voegt er bij in deze zin: "O wet! vertrek van hier, en zo zij niet weg wil, zo werp haar met geweld uit. "Werp de dienstmaagd uit." Wijders voegt de apostel daarbij: Hoofdstuk 5 : 1. "Staat dan in de vrijheid, waarmede Christus u heeft vrijgemaakt," waaruit wij zien dat de gelovigen, vrijgemaakt zijnde van de wet en de Geest des levens, alsook de Geest des geloofs hebbende, vruchten voor God voortbrengen, van welke vruchten van Christus Geest, wij, in tegenstelling tot de vruchten des vleses, lezen vs. 16, 17 en volgend.

* Het vierde getuigenis is Kol. 2: 13-14: "En Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid uws vleses, mede levend gemaakt met Hem." Nu, door wat middel geschiedt deze levendmaking of dat Gode levend worden? Het is door het uitwissen van het handschrift dat tegen ons was, hetzelfde aan het kruis nagelende, hetwelk aanwijst, dat er geen Gode-leven zijn kan, zonder aan de wet gestorven te zijn, en het sterven van de wet aan ons, door het te beschouwen als gedood met Christus en aan het kruis genageld.

* Het vijfde is Kol. 3 : 3: "Want gij zijt gestorven, (dat is: gestorven aan de wet en aldus aan de zonde, aan uzelf en aan de wereld) en uw leven is met Christus verborgen in God. Wanneer Christus zal geopenbaard zijn, Die ons leven is, dan zult gij ook met Hem verschijnen in heerlijkheid. Dood dan uw leden die op de aarde zijn." De gelovigen worden gezegd met Christus gestorven te zijn en dus ook aan de wet, welke genageld was aan het kruis van Christus, en zo worden de gelovigen gezegd met Christus opgewekt te zijn en aldus met Hem ook gezet in de hemel. Doch alhoewel het beste deel van een gelovige in de hemel, namelijk zijn heerlijk Hoofd is, die hij volgen zal, zo heeft hij nochtans leden die op aarde zijn, welke hij geroepen wordt te doden, en welker doding van zonde, de natuurlijke vrucht is van zijn sterven en zijn opgewekt zijn met Christus.

* Het zesde getuigenis is Rom. 3 : 28, 31: "Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet." Werpt nu deze leer ons Gode leven omver? O nee, zegt de apostel vs. 31: "Doen wij de wet teniet door het geloof? Dat zij verre, maar wij bevestigen de wet." Wij bevestigen de wet als een verbond der werken, dewijl wij in Christus geloven als onze gerechtigheid, hetwelk ons toegerekend wordt tot rechtvaardigmaking, en wij bevestigen de wet als een regel des levens, dewijl wij in Christus geloven als onze sterkte en kracht om aan ons meegedeeld te worden tot onze heiligmaking. En wij dus, aan de wet gestorven zijnde in het stuk der rechtvaardigmaking, Gode leven in het stuk der heiligmaking.

* Het zevende getuigenis is Rom. 6 : 14: "De zonde zal over u niet heersen, want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade." Waaruit wij zien, dat onder de genade en niet onder de wet te zijn, het eigenlijke middel is, waardoor de mens bevrijd wordt van de heerschappij der zonde, waardoor hij dan ook Gode leeft. Hier is het voorrecht, bevrijding der zonde (ik meen van de heerschappij der zonde) en de middelen daartoe zijn door Gods vrije genade, in de volmaakte Middelaar Christus Jezus. Want gelijk "de beweging der zonde, gezegd wordt door de wet te zijn." Rom. 7 : 5, alsoo ook, de wet aan ons gestorven, en wij aan Christus getrouwd zijnde, zo brengen wij Gode vruchten voort. "Want de zaligmakende genade Gods die ons verschenen is, leert of onderwijst ons om alle goddeloosheid te verzaken." Titus 2 : 11-12. Zolang de wet macht heeft over de mens, zo kan hij niet anders dan de dood vruchten dragen. Rom. 7 : 5. Nooit is er een enige krachtdadige weg om zonden te doden, ingeslagen, dan door het evangelie en door de genade van Christus. Van welke nochtans sommigen, door grote onkunde denken, dat zij aanleiding zou geven tot zorgeloosheid, gelijk diegenen deden welke in Paulus' dagen leefden. Maar, o nee! Zolang wij onder de wet zijn, zijn wij dienstknechten der zonden. "Maar nu, van de zonden vrijgemaakt en Gode

dienstbaar geworden zijnde, zo hebt gij uw vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven.

* Het achtste getuigenis is Rom. 8 : 2, 3: "Want de wet des Geestes ten leven in Christus Jezus, heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods." Wel, hoe geschiedt dat? Vers 3: "Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zedende in de gelijkheid des zondigen vleses en voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees, opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons." Hier zien wij de hoedanigheid van elke gelovige. Hij is één die Gode leeft en niet wandelt naar het vlees, maar naar de Geest. En wat is daar de grondslag van? Juist dit, namelijk vrijheid van de wet, welke door onze zwakheid ons niet kon rechtvaardigen. Maar onze hulp was besteld bij een Held, welke onder de wet gekomen zijnde, door één offerande voor de zonde, de zonde veroordeeld heeft in het vlees, opdat de gerechtigheid der wet in ons vervuld zou worden, zowel in het stuk der rechtvaardigmaking alsook in dat der heiligmaking.

* Het negende getuigenis is 2 Kor. 5 : 14, 15: "Want de liefde van Christus dringt ons, als die dit oordelen, dat indien Eén voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat die leven, niet meer zichzelf leven zouden, maar Hem die voor hen gestorven en opgewekt is." Hier is de ware heiligmaking en het leven voor God. Maar hoe wordt dit teweeg gebracht? Het middel daartoe is de dood van Christus, welke wij gevierd hebben in het heilig Sacrament des Avondmaals. Dit is beide het middel en de beweegreden er van. Wat krachtiger drangreden kan er zijn dan deze, om voor Hem te leven, Die voor ons gestorven is en Die door Zijn dood ons verlost heeft van de wet? "Want wij zijn der wet gedood door het lichaam van Christus," Rom. 7 : 4. Dat is door de dood van Christus of de offerande van Zijn menselijke natuur, en vandaar komt alleen het ware geestelijke leven of het leven door Hem.

* Het tiende getuigenis is I Kor. 15 : 56, 57: "De prikkel des doods is de zonde en de kracht der zonde is de wet." Daar wordt de wet genoemd de kracht der zonde, en dat niet alleen omdat er door de wet kennis der zonde is, en de zonde geen kracht zou hebben om ons te oordelen dan uit hoofde van de wet, maar ook omdat de zonde kracht krijgt van de wet: "De zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht, want zonder de wet is de zonde dood." Rom. 7 : 8. De zonde en de verdorvenheid worden zodanig opgewekt door de wet, dat daardoor de zondaar des te meer zondig wordt. Hetwelk niet de schuld is van de wet, want zij verbiedt, bestraft en veroordeelt de zonde. Maar de schuld ligt in de verdorven natuur, welke, hoe meer enig ding verboden wordt, het des te krachtiger najagen zal. Eveneens gelijk een hollend paard, dat, hoe meer het gestuit wordt met de toom, des te verwoeder wordt. Nu, de kracht der zonde is de wet, maar Gode zij dank die ons de overwinning geeft door Jezus Christus onze Heere. De overwinning hebbende over de wet welke de kracht der zonde is, en alzo bevrijd zijnde van de wet of daaraan gestorven, zo ben ik bevrijd van de zonde en in staat gesteld om Gode te leven.

Dit zijn tien getuigenissen in de plaats van velen, welke daar nog bijgedaan konden worden ter bevestiging van deze leer, te weten: *dat het, in het stuk der rechtvaardigmaking noodzakelijk is aan de wet gestorven te zijn, teneinde voor God in heiligmaking te leven.*

Het tweede dat voorgesteld is, was om te spreken van die wonderlijke dood eens gelovige, te weten: ***Ik ben door de wet der wet gestorven.***

Hier zijn vier dingen aan te merken.

- I. Welk een wet het is, daar de gelovigen aan gestorven zijn.
- II. Wat het is in de wet waaraan zij gestorven zijn.
- III. Wat het is aan de wet gestorven te zijn.
- IV. Het middel waardoor zij door de wet gestorven zijn.

I. Betreffende het eerste, wat de wet is, daar de gelovigen aan gestorven zijn

Daarop zeg ik, dat ik weet voorzichtigheid nodig te hebben in hetgeen ik hieromtrent zeggen zal, in deze bedilzieke eeuw en wel inzonderheid omtrent een onderwerp als dit is. Doch het is in de vreze des Heeren (aan Wie ik rekenschap te geven heb) en zonder vreze voor enige mensen, dat ik lust heb om de waarheden van het evangelie te verkondigen.

Wat is nu de wet daar Paulus aan gestorven is? Ik zal u niet vermoeien met de verscheidene opvattingen van het woord wet, en ook niet met de onderscheidingen van een burgerlijke, ceremoniële en zedelijke wet. Maar hoewel de apostel in deze Brief soms spreekt van de ceremoniële wet, nochtans meen ik met de meest rechtzinnige en beproefde Godgeleerden, dat hij in deze tekst bedoelt de zedelijke wet, de wet der tien geboden, onder de gedaante van een verbond der werken aangemerkt.

De wet wordt tweeledig opgenomen:

1e. Stoffelijk, naar haar bloot gebiedend en besturend deel; of de wet kan

2e. aangemerkt worden als een verbond, hetzij der werken of der genade.

Nu, de wet stoffelijk genomen, is altijd dezelfde, welke vorm zij ook verkrijgen moge, als zijnde een afdruksel van het Goddelijk beeld, waarnaar de mens in het eerst geschapen was. Zodat lang tevoren, eer de wet geschreven was in de stenen tafelen, zij al geschreven was in de tafelen van 's mensen hart.

De mens was tot gehoorzaamheid verbonden aan de wet, als een schepsel aan zijn Schepper, al had God nooit enig verbond met hem opgericht. En deze verbintenis tot gehoorzaamheid is eeuwig, altijddurend en onveranderlijk. Maar deze wet is naderhand in twee onderscheiden vormen gebracht, namelijk in die van het verbond der werken en later in die van het verbond der genade.

Nu, hier wordt *de wet bedoeld als een verbond der werken* en worden er in dezelve drie zaken gevonden, te weten:

1. Een bevel van volmaakte en persoonlijke gehoorzaamheid door onze eigen kracht, en in de oude verbondsvorm: *doe dat*.

2. Een belofte, welke is het eeuwige leven: *doe dat en leef*.

3. Een straf, welke is de tijdelijke, de geestelijke en de eeuwige dood. *Zo gij het niet doet, zult gij sterven*, Gen. 2 : 17.

Het verbond der werken gebiedt het goede en verbiedt het kwade, met een belofte van leven in geval van gehoorzaamheid, en met bedreiging van de dood in geval van ongehoorzaamheid. Dus heeft deze wet der werken een tweeledige macht. Een macht om te rechtvaardigen en om te verdoemen. Te weten: om te rechtvaardigen, indien wij gehoorzamen, en om te verdoemen, indien wij ongehoorzaam zijn. Het gebod van de wet, in het afgetrokkene en stoffelijke aangemerkt, is gelijk ik gezegd heb, voor alle redelijke schepselen verbindend, zolang zij schepselen zijn en God, de Schepper blijft. Maar het bevel van de wet, aangemerkt onder de vorm of de gedaante van een verbond der werken, verbindt niet langer dan die vorm of gedaante duurt. Zodat de gebiedende macht van de wet als een verbond der werken, een zodanige macht is, die ons roept tot gehoorzaamheid, of die ons het doen oplegt om door onze eigen kracht of sterkte daaraan te gehoorzamen, als een verbond des levens op de bedreiging des doods.

II. Het tweede wat hieromtrent aan te merken valt is, wat er in de wet is, daar een gelovige aan gestorven is.

Hier moet opgemerkt worden dat hij alleen een gelovige is, die aan de wet is gestorven. Alle anderen zijn der wet nog levend. Dat een gelovige aan de wet gestorven is, geeft te kennen dat hij daar geheel vrij van is, of gelijk de woorden van onze belijdenis luiden. "Zij (namelijk de gelovigen) zijn niet onder de wet als een verbond der werken om daardoor of gerechtvaardigd of veroemd te worden." En op die wijze zijn zij dood aan de wet. De wet wordt in onze tekst vergeleken bij een harde en wrede meester, en daarom worden de gelovigen vergeleken bij slaven en dienstbaren, welken, zolang zij leven, onder de heerschappij en het bevel van hun meester staan, maar wanneer zij gestorven zijn, dan zijn zij vrij van hun dienstbaarheid, en alzo ook vrij van hun heren. Aldus is dan ook hier het gestorven zijn aan de wet, vrij te zijn van de heerschappij der wet.

De macht van de wet kan tweeledig opgevat en verstaan worden, te weten: als toevallig of als wezenlijk. Zij heeft een toevallige macht van sterkte. Bijvoorbeeld, vanwege onze zondige, verdorven en bedorven staat heeft zij zelfs een opwekkende macht, waardoor zij verdorvenheid opwekt in de harten der onherborenen, Rom. 7 : 8. Hiervan is alleen de gelovige vrij, in zover hij aan de wet gestorven is. Maar ten andere is er ook een macht die de wet heeft, die wezenlijk genoemd moet worden, als een verbond der werken en dat is een rechtvaardigende en een veroemde macht, gelijk ik tevoren zei: een macht om de gehoorzamen te rechtvaardigen en om de ongehoorzamen te veroemen. De gelovigen zijn zodanig aan de wet gestorven, dat zij daar niet onder zijn om er door gerechtvaardigd of veroemd te worden. Ze zijn geheel en in alles vrij van de wet, als een verbond van leven en dood op het doen of niet doen.

Maar tot verdere opheldering hiervan zal ik nu verklaren, hetgeen ik tevoren gezegd heb op de vraag: welke wet hier bedoeld wordt? Namelijk dat in de wet, aangemerkt als een verbond der werken, drie dingen op te merken waren:

1. Het bevel tot gehoorzaamheid.
2. De belofte.
3. De bedreiging of straf des doods.

1. Het bevel van gehoorzaamheid als een voorwaarde des levens, is een deel van het verbond der werken, te weten: *doe dat, en leef. Of, zo gij ten leven wilt ingaan, onderhoudt de geboden.* Hiervan is een gelovige vrijgemaakt en verlost, en aldus gestorven aan het bevel van de wet als een verbond of een voorwaarde des levens. Let wel, ik zeg niet dat een gelovige verlost is van de wet, letterlijk als wet beschouwd, maar als *een voorwaarde des levens.* Want het gebod van volmaakte gehoorzaamheid is in het verbond der werken. De mens was verplicht tot volmaakte gehoorzaamheid en is eeuwig verbonden om de wet te gehoorzamen, al was er nooit enig verbond geweest. Maar de vorm van het bevel, of het gebod in het verbond der werken, is volmaakte gehoorzaamheid als een voorwaarde des levens. Nu, het is de gebiedende macht van de wet als een verbond der werken, waarvan een gelovige vrij is. Zij heeft geen gebiedende macht, dan in deze weg, namelijk om volmaakte gehoorzaamheid te gebieden, als een voorwaarde des levens en onder de dreiging van de vloek, dat is: *doe dat en gij zult leven, anders zult gij sterven.* Nu, de grondslag waarop der gelovigen bevrijding van het bevel der wet als een verbond der werken, of een voorwaarde des levens rust, is alleen Christus' volmaakte gehoorzaamheid aan de wet in hun plaats, welke de ware en eigenlijke voorwaarde is van ons eeuwig leven en gelukzaligheid,

Rom. 5: 19-20: "Door de gehoorzaamheid van Eén worden velen tot rechtvaardigen gesteld, opdat, gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alsoo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven door Jezus Christus onze Heere." Het is een eeuwige waarheid dat het eeuwige leven niet verkregen kan worden, tenzij dat alles wat de wet eist, gedaan worde. Dat is: *doe dat en gij zult leven*. Of: indien gij ten leven wilt ingaan, zo onderhoudt de geboden. Zij moeten onderhouden worden, hetzij door ons of door een Borg in onze plaats. Dewijl nu de gehoorzaamheid van de Borg, de gelovige toegerekend wordt als de voorwaarde van het eeuwige leven, zo is hij niet verbonden tot gehoorzaamheid aan de wet, als de voorwaarde van het eeuwige leven. Het gebod van de wet is eigenlijk: *doe dat*. Maar het gebod van de wet als een verbond der werken, heeft deze conditionele vorm of gedaante: *doe dat, en gij zult leven*. Indien iemand zeggen mocht dat dan een gelovige nu vrij is en ontheven van de verbintenis tot, of van de gehoorzaamheid aan de wet, zo ontken ik dat, want dit: *doe dat*, is eeuwig verbindende. Maar het bevel of het gebod van de wet als een verbond der werken, is niet eenvoudig of blotelijk: *doe dat*, maar: *doe dat en gij zult leven*, en van deze conditionele vorm, welke eigenlijk het bevel en gebod is van het verbond der werken, is hij waarlijk bevrijd. Want Christus als Borg, is gekomen onder de wet, als een verbond der werken, of gelijk het bestond in deze voorwaarde: *doe dat en gij zult leven*. Want Hij volbracht daaraan volmaakte gehoorzaamheid om het eeuwige leven te verwerven. Daarom is een gelovige geheel vrij van de gehoorzaamheid aan dezelve, dat is, om het eeuwige leven te verkrijgen door zijn gehoorzaamheid. Het gebod aldus gesteld als de voorwaarde van het eeuwige leven, uit kracht van de aangehechte belofte des levens op deszelfs gehoorzaamheid, dat is het gebod van het verbond der werken, en van dit gebod is hij bevrijd, gelijk wij gezegd hebben. Dus is hij gestorven aan de wet, ten opzichte van haar bevel in en door Jezus Christus zijn Borg.

2. De belofte des levens is een ander deel van het verbond der werken, en dit loopt in dezelfde lijn met het voorgaande, als zijnde daaraan vastgehecht. De belofte van het leven in de wet of het verbond der werken, was de belofte van het eeuwige leven op voorwaarde van volmaakte gehoorzaamheid. Nu, de vrijheid van de wet voor de gelovigen in dit opzicht, vloeit uit zijn bevrijding van haar, ten opzichte van het voorgaande. Want indien hij bevrijd is van het: *doe dat*, of van de gehoorzaamheid als vereist in die oude verbondsvorm, dan kan hij ook de belofte van het eeuwige leven in dat verbond beloofd, niet verwachten. Ja, de wet is zelfs beroofd van haar belofte van het eeuwige leven aan een gelovige. Dat is te zeggen: zijn gehoorzaamheid aan de wet heeft de belofte niet van het eeuwige leven, als de wettische grond en het recht op hetwelk hij hetzelfde verkrijgen moet. Hij houdt zijn recht op het eeuwige leven, in Jezus Christus zijn Borg, in Wie hij een volmaakte gehoorzaamheid heeft, waaraan het eeuwige leven beloofd was en dat nu de enige zekere en vaste grond is, waarop het kan verkregen worden. Der gelovigen eigen gehoorzaamheid aan de wet, of zijn evangelische gehoorzaamheid aan haar, in hem gewrocht en door hem uitgewerkt door de bijstand en hulp van de Geest der genade. Zelfs deze gehoorzaamheid heeft de wettische belofte niet van het eeuwige leven, als was het de wettische voorwaarde voor zijn verkrijging van het eeuwige leven. O nee, zijn evangelische gehoorzaamheid heeft in waarheid wel een evangelische belofte, verknocht aan het eeuwige leven, voor zoveel zij een bewijs is van zijn vereniging met Christus, in Wie al de beloften *ja en amen* zijn. Alsook voor zover het een wandelen is op de weg naar de hemel, zonder hetwelk niemand ooit tot het einde komen zal, want zonder heiligmaking zal niemand God zien. Maar de wettische belofte van het eeuwige leven op de persoonlijke gehoorzaamheid gedaan, als de oorzaak en de stof van onze rechtvaardigmaking, en

als de eigenlijke voorwaarde van de zaligheid en van het eeuwige leven, dat is de belofte van de wet of het verbond der werken. Daarvan is zij ten aanzien van de gelovigen in Christus Jezus geheel beroofd. Doordat Hij voor hen onder de wet gekomen is en een volmaakte gehoorzaamheid daar aangebracht heeft, aan wie nu de belofte van het eeuwige leven gedaan is. De reden, waarom ik zeg dat de belofte van het eeuwige leven nu aan Christus volmaakte gehoorzaamheid in hun plaats gedaan is, is daarom, omdat de wet of het verbond der werken, eigenlijk geen belofte van het leven gedaan heeft, dan op 's mensen eigen persoonlijke gehoorzaamheid. Daarin werd geen melding gemaakt van een borg. Maar nu is de gestrengheid van de wet door de Opperste genade verzacht en de Borg werd aangenomen, aan Wiens gehoorzaamheid vervolgens, de belofte van het eeuwige leven gedaan is.

3. De bedreiging met de dood, in geval van ongehoorzaamheid, is ook een ander deel van het verbond der werken. De dood, de toorn en de vloek zijn de straffen van de wet. De dood is de bezoldiging der zonden en der ongehoorzaamheid aan haar. Want daar staat: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood serven." Gen. 2 : 17. Hiervan is een gelovige ook bevrijd door de dood van Christus Jezus, die gestorven is voor onze zonden. De wet zegt; "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in alles wat er geschreven staat," Gal. 3 : 19. Maar het evangelie zegt: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons." vers 13. Gelijk nu de wet, ten opzichte van de gelovigen, beroofd is van de belofte des levens, zo ook van haar bedreiging, te weten, dat zij hem niet meer kan verdoemen wegens zijn ongehoorzaamheid daaraan, als een verbond. Welke verbondsvorm weggedaan is door Christus Jezus, met betrekking tot de gelovige.

Maar mij dunkt dat sommigen, mij misschien zullen tegenwerpen en zeggen: "Dat een gelovige verlost is van de vloek der wet, dat verstaan wij wel. Maar hoe hij gestorven is en dood aan het gebod van de wet, dat kunnen wij niet verstaan. Dat hij gestorven is aan de verdoemende macht der wet, is duidelijk en klaar. Maar hoe is hij aan de gebiedende en bevelende macht gestorven?"

Ik antwoord u wederom: Hij is gestorven aan en verlost van het gebiedende deel van de wet, niet wezenlijk, maar vormelijk. Want stoffelijk is het gebod: "doe dat," oefen gehoorzaamheid aan haar. Hiervan kan hij nooit ontslagen worden, zolang hij een schepsel en God zijn Schepper blijft. Maar het gebod, vormelijk of onder de gedaante van een verbond der werken, is: "doe dat en gij zult leven," doe dat door uw eigen kracht, doe dat als de voorwaarde van het eeuwige leven, en doe dat op verbeurte van de eeuwige dood. In dit opzicht, is hij van het gebiedende deel van de wet, aangemerkt onder de vorm of de gedaante van een verbond der werken, geheel en in alles bevrijd en verlost. Het gebiedende deel van de wet, als een verbond der werken te prediken, is de zedelijke wet niet alleen te prediken als een regel des levens, maar ook als de voorwaarde van het eeuwige leven, in welke zin een gelovige geenszins verbonden is het te erkennen. Te zeggen dat een gelovige verlost is van de wet, dat is: alleen ten opzichte van de vloek daarvan, dat zou op verscheidene Schriftuurplaatsen zeer vreemde en wonderlijke verklaringen geven. Bijvoorbeeld, zie Gal. 3 : 10: "Zovelen als er onder de wet zijn, zijn onder de vloek," dan zou de mening en de zin wezen: "Zovelen als er onder de vloek zijn, zijn onder de vloek." Daarom moet dit verstaan worden van het gebod van de wet, dat is, zovelen als er onder de wet zijn, zijn onder de straffen van dezelve. Een gelovige is gestorven aan en verlost van de wet ten aanzien van haar gebiedende en verdoemende macht, en dat in en door Christus Jezus. En ik ben niet bevreesd of schaam mij niet, te zeggen, met de woorden van de beroemde Dr. Owen, "dat de gehele maat en de vaststelling van het eerste verbond op

Christus Jezus was overgedragen en in Hem geëindigd en vervuld." En dan zeg ik dunkt mij niet meer, dan de apostel en de meerdere dan Dr. Owen, zegt in Rom. 10 : 4: "Christus is het einde der wet tot rechtvaardigheid een iegelijk die gelooft." Dus ziet u dan in het algemeen, wat er in de wet is waaraan een gelovige gestorven is.

III. Het derde, hier voorgesteld, is: wat het is, aan de wet gestorven te zijn, meer in het bijzonder en zoals het voorkomt onder het begrip van stenen of van een dood.

Hier zal ik aantonen wat deze dood of dit sterven te kennen geeft en zal ik enige van deszelfs hoedanigheden aangeven.

Eerst om aan te tonen wat dit sterven te kennen geeft, zo kan ons het begrip van een natuurlijke dood hierin te hulp komen, want:

1. Gelijk in de dood geen relatie of betrekking meer plaats heeft, doordat dezelve alle betrekking vernietigt tussen heer en knecht, en tussen man en vrouw. Job 3 : 19: "de knecht is daar vrij van zijn heer," zo is het ook hier. Als een mens gestorven is aan de wet, zo is de betrekking tussen hem en de wet vernietigd. Hij is dan aan Christus getrouwd en afgescheiden van de wet, zijn eerste man. Maar zolang de mens der wet nog levend is, blijft die betrekking.

2. In de dood is geen kommer of bedenking, Pred. 9 : 10: „Want daar is geen werk, noch verzinning, noch wetenschap, noch wijsheid in het graf, daar gij heengaat." Hetwelk ons te kennen geeft, dat in de dood geen kommer of bedenking, of enig belang meer is omtrent enig ding, Alzo is ook een mens die aan de wet gestorven is. Hij heeft geen kommer en geen belang meer omtrent de werken der wet in het stuk der rechtvaardigmaking, evenmin als een dode heeft in het werk waarmee hij, terwijl hij leefde, zich bezig hield. Maar zolang de mens der wet nog levend is, zo is al zijn kommer en belang nog omtrent de werken der wet, die zegt: *doe dat, en leef*.

3. In de dood is geen hoop. Het land der levenden is het land der hoop. Pred. 9 : 4: "Want voor degene die vergezelschap is bij alle levenden, is er hoop." Alzo is de mens die aan de wet gestorven is. Hij heeft geen hoop noch verwachting meer van de wet, noch van zijn gehoorzaamheid aan haar. De mens die der wet levend is, heeft hoop dat God hem wel verschonen en Zich over hem ontfermen zal. Waarom? Omdat hij dit en dat liet. Hij is een goede buur, hij verongelijkt niemand, hij is rechtvaardig in zijn handelingen, hij is zorgvuldig en naarstig in zijn plichten en aangaande de wet onberispelijk. Hij heeft een goed hart jegens God en ook een goede wandel. En daarop hoopt hij vervolgens ook gerechtvaardigd en gezaligd te worden door God om Christus' wil, want hij heeft mogelijk nog wel geleerd van Christus zoveel gebruik te maken, om te kunnen denken dat hij zonder Hem niet kan behouden worden, en evenwel zijn en blijven zijn hoop en verwachting nog gegrond op de wet.

Maar een mens die aan de wet gestorven is, heeft geen hoop meer op haar, ja, hij wanhoopt om zalig te worden uit de werken der wet, gelijk hij ziet dat hij niets doen kan zonder de genade en kracht van boven. Ja, zelfs dan ook, wanneer hij iets doet door de bijstand der genade, zo beschouwt hij dat zo verminkt en onvolmaakt, dat God hem, behoudens de eer van Zijn rechtvaardigheid, niet kan rechtvaardigen of zaligen, tenzij hij een volmaakte gerechtigheid heeft. Hij heeft geen hoop meer uit of van de wet.

4. In de dood is geen arbeid, geen beroerende hartstocht of genegenheid. De natuurlijke dood maakt een einde aan alle natuurlijke genegenheden, welke in het leven nog plaats hebben, als daar is het arbeidzaam najagen van hetgeen men lief heeft en het vermoeiend vlieden van hetgeen men haat of vreest. Daarvan is niets in het graf, want "daar zijn de vermoeiden in rust, Job 3 : 17. Zij, die der wet levend zijn en

"het leven hunner hand vinden, vermoeien zich door hun grote reizen," zoals in Jes. 57 : 10 uitgedrukt staat. Menige vermoeiende nachten en dagen hebben zij doorgebracht in het volgen van hun boelen en in het oprichten van hun geliefde eigengerechtigheid. De wet geeft hun een moeilijke taak: tichelstenen te maken zonder stro te bezorgen. En die overlaadt hen met zware vrachten van vloek en verdoemenis, in geval zij hun taak niet afdoen. Maar wanneer de mens aan de wet gestorven is, dan is de vermoeide in rust. Christus is die rust, daar Hij zegt: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven," Matth. 11 : 28. Dan krijgt de mens rust in zijn geweten, in het bloed en de gerechtigheid van Christus Jezus, Die het einde der wet is. Rust naar de driften en genegenheden. Hij rust van zijn vreze. De wettische vreze voor hel en verdoemenis, in de wet gedreigd, kan wel eens, het is waar, met schrik vervullen. Maar voor zover hij aan de wet gestorven is, zover is hij in rust van die wettische en slaafse vreze. Hij rust van zijn eigen liefde en vermaak. De wet verschaft aan hare volgelingen menigmaal nog al veel vermaak in het volbrengen van hun plichten op een wettische wijze. Maar een gelovige heeft geen vermaak in die wet van rechtvaardigmaking. Hij heeft geen verbeelding meer van zichzelf, noch van zijn plichten, omdat zij gruwelijk en verwerpelijk zijn. Ja, al waren zij niet zo gruwelijk als zij zijn, maar zelfs volmaakt, nochtans heeft hij geen genoeg in die weg des levens. Maar de heerlijkheid van het nieuwe verbond en de weg van zaligheid beschouwende, voegt hij zich in de uitkomst naar Job 9 : 15-21. Met één woord, hij rust van zijn wettische kwellingen en droefheden, omdat hij rust van zijn wettische arbeid, gelijk (hoewel in een andere zin) van de doden die in de Heere sterven, gezegd wordt, Openb. 14 : 13: "Zalig zijn de doden die in de Heere sterven van nu aan, ja zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid en hun werken volgen hen na." Dit mag ik in dit geval ook zeggen: Zalig zijn de doden die dood zijn aan de wet, want zij rusten van hun arbeid en van hun moeilijke en arbeidzame wettische werken, terwijl hun werken hen nochtans navolgen, want zij zijn geschapen in Christus Jezus tot goede werken.

5. In de dood is geen gevoel. Een dode heeft geen gezicht, geen gehoor, geen reuk, geen gevoel, geen smaak en hij oefent niet één natuurlijk zintuig. Zo doen ook zij, die aan de wet gestorven zijn, zover zij daaraan gestorven zijn. Zij zien niet meer de bliksemstralen van Sinai in vlam, welke zij eertijds zagen. Zij horen niet zijn donderslagen. Zij ruiken niet de sulfer van de brandende berg. Zij gevoelen niet de schrik van de strafvorderende wraak, het onweer dat de berg omsingelde. Zij smaken niet de gal of de bitterheid des doods in de wet gedreigd. Dat is over voor hen, voor zover zij zien dat Christus de gal voor hen gedronken heeft. Ja, voor zover als zij gestorven zijn aan de wet, zijn zij gestorven aan vloek en toorn. "Want wij zijn niet gekomen tot de tastelijke berg en het brandende vuur en de donkerheid en de duisternis, en het onweder en tot het geklank der bazuin, enz., maar tot den berg Sions," enz. Hebr. 12 : 18. Maar hoe? Hebben de Godzaligen geen gevoel van de toorn en de wet? O ja, maar alleen voor zover als zij nog wettisch en onder de wet zijn. (want zij worden nooit geheel bevrijd van wettische gestalten, zolang zij nog hier beneden zijn) De verstorven geest van de wet kan nog wel weer opstaan en hen dikwijls verschrikken. Maar voor zover als zij gestorven zijn aan de wet, zo is het niet de toorn der wet, maar een Vaderlijke toorn die hen bewogen en week maakt. Het is waar, zij kunnen door ongeloof nog menigmaal voor de hel vrezen, maar door het geloof kunnen zij dat niet doen, nademaal er geen grond is in de Bijbel, noch voor zulk een geloof, noch voor zulk een vreze, te weten dat een gelovige in de hel zal geworpen worden, en dat wel omdat er voor hen geen verdoemenis is, Rom. 8 : 1.

6. In de dood is geen beweging des levens. Bewegingen houden op, waar sterven

stand grijpt. Alzo zijn ook (in zoverre een mens der wet gestorven is) "de bewegingen der zonden, gedood door de wet," Rom. 7 : 5. Want, door de wet (die gelegenheid aangeboden zijnde) loopt de mens hoe langer hoe meer in de zonde, hoe meer hem het zondigen verboden wordt. Hierom vergelijkt Musculus de wet in dit opzicht bij een kuise matrone in een bordeelhuis, die door haar goede raad aan sommige hoeren gelegenheid geeft om des te onbeschaamder en stouter te zijn in haar goddeloosheid. "Want de zonde, oorzaak genomen hebbende, zegt de apostel, door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht." Maar voor zover een mens aan de wet gestorven is, zover zijn de bewegingen der zonde gedood, en zover is zijn ziel ook levend gemaakt om Gode te leven, waarvan in het vervolg nog meer.

Ten tweede. Nu zal ik enige hoedanigheden van dit sterven aan de wet aantonen.

1. Het is een *algemeen* sterven. Ik bedoel niet dat het algemeen is aan al de kinderen der mensen. Niettegenstaande dat het gemeenschappelijk is aan al de kinderen Gods en aan ieder van hen, nochtans is het een zeldzaam sterven onder de kinderen der mensen. De gehele wereld ligt in het boze en is dood in zonden en misdaden. Doch weinigen zijn dood in deze zin. Maar als ik zeg dat het algemeen is, dan bedoel ik dit: Dat de mens die aan de wet gestorven is in het stuk van de rechtvaardigmaking, dood is aan elk deel van de wet in haar oude verbondsvorm, aan derzelve gebod en straf, voor zover hij niet kan gerechtvaardigd worden door het ene, of verdoemd worden door het andere. Hij is gestorven aan ieder wettisch voorschrift van de wet. Zijn evangelische gehoorzaamheid daaraan is geen deel van zijn gerechtigheid tot rechtvaardigmaking voor God. Indien hij zijn evangelische gehoorzaamheid aan de wet, als een regel des levens in de hand van een middelaar, zou willen maken tot een deel van zijn gerechtigheid tot rechtvaardigmaking, zo veranderde hij het verbond der genade en de plichten daarin vereist, tot een verbond der werken, en zo zocht hij het leven in hetgeen waaraan hij gestorven is of behoort gestorven te zijn. Het is waar, het evangelisch verbond eist geen gehoorzaamheid tot rechtvaardigmaking. Maar de verdorven natuur is genegen om tot de oude overhelling en geneigdheid weer te keren en alzo het eigenlijke voorschrift daarvan te misbruiken, veranderende de regel van gehoorzaamheid in een regel van aanneming. Indien iemand het geloof zelf of enige vrucht daarvan, tot de oorzaak van zijn rechtvaardigmaking maakt, zo verandert hij het in een verbond der werken en de gelovige is aan het geloof zelf, in dit opzicht gestorven. Ja, het geloof verloochent zichzelf en alle andere dingen, behalve de gerechtigheid van Christus Jezus tot rechtvaardigmaking. En in deze zin is hij ook gestorven aan de bekering, de liefde en andere genaden. Hij is gestorven aan alle gehoorzaamheid der wet, als een verbond der werken. Aan zijn natuurlijke wettische gehoorzaamheid vóór zijn bekering, alsook aan zijn geestelijke en evangelische gehoorzaamheid na zijn bekering. En hoewel dit een gerechtigheid is die God werkt en waarvan Hij Zelf de auteur is, nochtans omdat de gelovige het onderwerp daarvan is en tot werker er van is gemaakt, zo wordt het zijn gerechtigheid en gelijkvormigheid aan de wet genoemd, welke hij alle verloochent in het stuk der rechtvaardigmaking, "begerende alleen in Christus gevonden te worden, niet hebbende zijn eigen gerechtigheid die uit de wet is, maar de gerechtigheid die uit God is door het geloof," Fil. 3 : 9. En zo is het dan een algemeen sterven.

2. Het is een *langzaam* sterven. Het is gans niet gemakkelijk der wet gedood te worden. Daar blijft altijd nog een wettische geneigdheid over, zelfs in een gelovige, zolang hij in deze wereld leeft. Menige slag krijgt het eigen ik en de eigengerechtigheid, maar dat wordt altijd weer levendig. Indien hij geheel gestorven

was aan de wet, zo zou hij geheel dood zijn aan de zonden. Doch zover hij der wet leeft, zo leeft hij nog der zonden. Diegenen, welke het evangelie wel genoeg menen te verstaan, ontdekken hun onkunde in deze, want *geen mens kan al te evangelisch zijn*. Het zal zijn gehele leeftijd vereisen om enige wettische gestalte, geheel vernietigd te krijgen. Want ofschoon een gelovige geheel verlost is van de gebiedende en de verdoemende macht en autoriteit van de wet, of van de macht die zij op al diegenen heeft die daaronder zijn, zo is hij nochtans niet verlost van haar overweldigende macht en autoriteit, welke menigmaal zolang hij hier beneden is, nog op hem aanvalt vanwege het nog overblijvende ongelooft.

3. Het is een *pijnlijk* sterven. Het is gelijk het afkappen van de rechterhand en het uitsteken van het rechteroog. De mens heeft geen zin om van de wet te scheiden. Het is hem zo natuurlijk om Gods gunst op zijn eigen gehoorzaamheid en doen te verwachten, als het hem natuurlijk is zijn adem in te halen. Indien wij ons best doen, zo zal God ons wel aannemen. Dit is de natuurlijke taal van degenen, welke aan het: *doe dat en gij zult leven*, van het eerste verbond nog getrouwd zijn. O, wat een pijn en smart is het, om afgebracht te worden van die weg! Aan de wet te sterven, is de aller onnatuurlijkste en wonderlijkste leer. Veel angst en smart van overtuiging en vernedering moet er gedragen worden, eer er een rechte gedachte van aan de wet te sterven, geboren kan worden.

4. Het is een *vermakelijk* sterven. Het is in het eerst wel pijnlijk en smartelijk, maar in het laatst is het *vermakelijk*. O, hoe aangenaam en *vermakelijk* is het te zien, dat het eigen ik vernederd, de genade verhoogd, de eigengerechtigheid neergeworpen en Christus gerechtigheid in de ziel hoog verheven wordt! Al de wegen der Wijsheid zijn wegen van liefelijkheid. En inzonderheid is het deze weg, waarin "geen vlees roemen kan voor Hem; maar hij die roemt, roeme in den Heere." Hij roemt in Christus Jezus en hij heeft geen vertrouwen in het vlees, hij verheugt zich in God door Christus Jezus, in Wie hij de verzoening heeft en de genade heersende door de rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, Rom. 5 : 11, 21. Dit sterven is een genoeglijk en *vermakelijk* scheiden, wanneer de mens gebracht wordt om af te scheiden van al zijn eigen voden, en hij een heerlijk kleed in de plaats krijgt.

5. Het is een *eervol* sterven. Aan de wet gestorven te zijn, is een dood, welke aan God, aan Christus, aan de wet en aan de gelovige eer toebrengt. God krijgt de eer van Zijn heiligheid, aan welke nu voldaan is door de gehoorzaamheid van Christus, en de eer van Zijn rechtvaardigheid welke voldaan is door Zijn lijden en sterven. Het brengt aan Christus eer toe. Want nu schat en waardeert de mens de gerechtigheid van Christus als een volle, algenoegzame en volmaakte, ja, gelijk het waarlijk is, als een gerechtigheid Gods. Het brengt eer toe aan de wet, dewijl wij in de plaats van onze onvolmaakte gehoorzaamheid, een gehoorzaamheid toebrengen, beter dan de mens of de engelen in hun beste staat daaraan toebrengen konden. Dat is: de gerechtigheid van de Wetgever Zelf, hetwelk waarlijk de wet verhoogt en heerlijk maakt. Het brengt ook aan de gelovige eer toe. Hij wordt vereerd en versierd met een eeuwige gerechtigheid naar de wet, waarlijk verdienende en alleszins heerlijk. "Dit zal de heerlijkheid van al Zijn gunstgenoten zijn," Ps. 149: 9.

5. Het is een *profijtelijk* sterven. Een gelukzalig en heilig sterven. Profijtelijk en nuttig beide, tot gelukzaligheid en heiligheid. Profijtelijk beide, tot rechtvaardigmaking en heiligmaking, want onze wettische gerechtigheid is toch van geen nut, Jes. 57 : 12:

“ Ik zal hen hun gerechtigheid en hun werken bekend maken dat zij hen geen nut doen.” Zij zijn onnut tot rechtvaardigmaking. Want door de werken der wet kan geen vlees gerechtvaardigd worden. Onnut tot heiligmaking, want hun vuile vossen en verwerpelijke klederen besmetten hen meer dan dat zij hen reinigen of versieren. Maar de gerechtigheid van Christus is alleszins nuttig en profijtelijk. Zij zijn gelukkig die haar bezitten, want zij zijn gerechtvaardigd van alles waarvan zij door de wet van Mozes niet konden gerechtvaardigd worden. Zij zijn heilig die haar bezitten, gelijk in het vervolg van onze redenering blijken zal. Dus is aan de wet gestorven te zijn, de enige weg om Gode te leven.

IV. Het vierde dat voorgesteld was, raakt het middel van dit sterven.

Het middel van dit sterven is de wet: *Ik ben door de wet der wet gestorven*. Men mocht vragen: *Hoe kan dit zijn, nademaal de wet geen oorzaak van iets goeds zijn kan in ons, dewijl zij de bediening des doods en der verdoemenis is?* 2 Kor. 3 : 7-9.

Ik antwoord: Hoewel de wet de oorzaak niet is van dit sterven aan de wet en dus ook niet aan de zonde, nochtans geeft de wet een aanleidende gelegenheid daartoe. Want zij beschuldigt, verschrikt en veroordeelt ons en daardoor worden wij genoodzaakt en gedrongen om tot Christus de toevlucht te nemen, die de ware oorzaak is dat wij aan de wet en de zonde sterven. Evenals een naald vooruit gaat en de draad onder het naaien met zich trekt, zo gaat de naald van de wet ook vooruit en baant de weg voor de genade van het evangelie, opdat hetzelfde volgen mag en plaats nemen in het hart. Aan de wet gestorven en Christus getrouwd te zijn, dat is in de zin van de heilige Schrift hetzelfde. Zodat, aan de wet gestorven te zijn door de wet, is: Door middel van de wet geleid te worden tot Christus, om door Hem gerechtvaardigd te worden, zonder de werken der wet. Aldus is de wet onze tuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden.” Gal. 3 : 24.

De wet kan hier *ceremonieel of moreel* genomen worden.

Indien wij die nemen voor de ceremoniële wet, dan is het waar dat de ceremoniële wet ons Christus afbeeldde en in waarheid aanwees. Maar in dat opzicht is *de ceremoniële wet in haar wezen het evangelie*, hoewel omhangen met schaduwen en voorbeelden, die duren moesten tot op het lichaam van Christus Jezus.

Maar indien wij het nemen voor de *morele wet* dan leidt zij ons tot Christus, doch alleen maar bij gelegenheid. Want om ons tot Christus te brengen, dat is het eigenlijke werk van de wet niet, maar zij is alleen een gelegenheid daartoe, voor zover zij ons van haar afdrijft en doet zien, dat door haar geen hoop van leven meer te vinden is. Aldus vloekt zij al de zondaren en laat niet toe dat iemand uit haar de minste hoop op het leven hebben zal. Het evangelie alleen verkondigt ons dat de zaligheid in Christus Jezus moet gevonden worden. De wet met haar strengheid, geeft ons gelegenheid om het leven der ziel te zoeken daar waar het gevonden en verkregen wordt. Gelijk een kind de teerhartigheid van zijns vaders liefde kennende, wanneer het zich onder de strenge en scherpe behandelingen van zijn schoolmeester bevindt, gaarne van onder die strengheid weglopen en zich verbergen zal onder zijns vaders vleugelen, wordende dat niet veroorzaakt door het onderwijs van zijn meester, maar diens strengheid gaf er gelegenheid toe. Zo is ook een gelovige door de wet en haar strengheid, aan de wet gestorven, geschiedende dit dan door de bewerking van de wet in mindere of meerdere mate. Zijnde dit een werk van overtuiging en van vernedering door de wet, dat een mens doet sterven aan de wet.

Ik zal hier nu enige stukken van de werken der wet opnoemen, welke gelegenheid geven tot het sterven aan dezelve, wanneer de Geest Gods de wet tot dat einde

gebruikt.

I. Door de wet wordt de mens overtuigd van de heiligheid Gods, alsook van de heiligheid, geestelijkheid en uitgebreidheid der wet. Gods Geest verlicht het verstand om de gelijkvormigheid van de wet en de wil Gods te zien, als overeenkomende met de heilige natuur Gods. Dit wordt genoemd "het komen van het gebod," Rom. 7 : 11. *Want zonder de wet zo leefde ik eertijds.* Ik meende dat ik heilig genoeg was, ik vond het leven in mijn hand, zolang ik naar de wet onberispelijk was. *Maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden.* Toen ik de heiligheid en de geestelijkheid van Gods wet zag, toen werd de zonde levend, en ik stierf. Ik zag dat ik waarlijk een zondaar was, ik stierf aan de wet en aan alle verbeelding van mijn eigen werken en mijn gehoorzaamheid aan haar. Deze overtuiging doet de mens de wet leerstellig goedkeuren als heilig, rechtvaardig en goed. Heilig in haar bevelen. Rechtvaardig in haar dreigementen. En goed in haar beloften. *Ik stem de wet toe dat zij goed is.* Door deze overtuiging ziet de mens niet alleen de heiligheid en geestelijkheid, maar ook de uitgebreidheid van de wet, zeggende: "Uw gebod is zeer wijd. Zij breidt zich uit tot al mijn gedachten, woorden en daden, tot al mijn genegenheden, oogmerken, begeerten en neigingen." Wanneer nu een mens dit alles ziet, zo doodt dat al zijn vertrouwen en dat ontdekt hem eraan dat hij geen gerechtigheid heeft, overeenkomstig met de wet.

2. Door de wet wordt de mens overtuigd van zonde. "Door de wet is de kennis der zonde," Rom. 3 : 20. De overtuiging van zonde is de bewustheid die wij hebben, dat wij deze heilige wet hebben overtreden. Deze overtuiging ontdekt een mens aan de aard en natuur van de zonde, te weten, dat zij "een overtreding is van de wet," 1 Joh. 3 : 4. En dus een tegenstrijdigheid met de heilige natuur en de wil van God. Deze overtuiging doet een mens de bijzondere soorten der zonden zien. Het kan zijn dat de Geest van God niet de overtuiging van enige dadelijke zonde begint, zijnde de dadelijke zonde een afwijken van onze daden, hetzij in gedachten, woorden of werken van de wet Gods, hetzij in schulden van nalatigheid of bedrijf. En vandaar gaat de overtuiging dan tot de oorspronkelijke zonde en zij doet de mens zien dat zijn natuur niet alleen ontbloot is van alle gerechtigheid en gelijkvormigheid aan de wet, maar ook dat zij geheel bedorven en een hel van zonde en vijandschap tegen God is. Verder overtuigt de Geest Gods, de mens van Adams zonde door de wet en zegt tot hem gelijk er staat, Jes. 43 : 27: "Uw eerste vader heeft gezondigd," en u in hem. Deze overtuiging ontdekt ook de verzwareningen der zonde, tegen zoveel licht en goedertierenheid bedreven, alsook de macht en de heerschappij derzelve. Verder ook dat het er zover van af is, dat de wet hem daarvan verlossen zou, dat zij integendeel de verdorvenheid opwekt. En zo is de wet de kracht der zonde. Wanneer nu de mens de zonde in haar natuur, soorten, verzwareningen en heerschappijen ziet, dan is er niets dat meer strekken kan om zijn verbeelding te doden, om uit of door de wet ooit gerechtvaardigd te kunnen worden.

3. Door de wet wordt de mens ook van schuld overtuigd en niet alleen van zonde, zodat hij verbonden is tot de straf naar de wet. Want schuld is eigenlijk een verbintenis tot straf. Gelijk nu de mens, door het gebod, de kennis van zonde krijgt in haar inwendige aard en natuur, zo krijgt hij door de straf der wet, kennis van het daaruit volgende kwaad der zonde, hem verbindende tot hel, dood en verdoemenis, alsook dat de vloek van God, Zijn toorn en wraak, de zonde vergezellen en achtervolgen. Zo wordt de mens gesteld in vreze voor hel en verdoemenis, waardoor hij dan wel eens denkt als hij naar bed gaat, dat hij nooit weer op zal staan, en als hij

uitgaat, dat hij nooit weer thuis zal komen. Dan is hij bevreesd dat zijn spijs hem zal doen stikken, of het huis daar hij in is op hem zal storten, of dat de aarde zich zal openen en hem verzwelgen. Het gevoel van Gods toorn vervolgt hem als een vreselijk spook. De mens wordt hierdoor in boeien gezet "en besloten onder de zonde," Gal. 2 :21. De zonde is de kerker, de zondaar de gevangene, God de Rechter en de vloek van de wet de keten, die hem het hoofd aan de hielen bindt. Van deze boeien is geen ontkoming zonder de barmhartigheid Gods in Christus, die deze gevangene gebieden kan uit te komen. De wet kan dat niet doen, want die is door het vlees krachteloos geworden. De mens kan het niet doen, want hij is van nature zonder kracht. Alleen Hij, die God gegeven heeft om een Verbond des volks te zijn, kan tot de gevangene zeggen: "ga uit," Jes. 49 : 6-9. Wanneer de mens zo van schuld en toorn overtuigd wordt, zo strekt het grotelijks om hem aan de wet te doen sterven, en al zijn vertrouwen op zijn eigen en wettische gerechtigheid te doden. Zijn er hier zulke arme gevangenen, die zichzelf besloten vinden onder de macht der zonde en onder de schuld derzelve, alsook onder de toorn van God? O, laat dit u enige troost geven voor het tegenwoordige, totdat God Zelf uw banden losmaakt, omdat dit de weg is die God houdt, om u te doen sterven aan de wet.

4. Door de wet wordt de mens overtuigd van Gods rechtmatigheid en rechtvaardigheid, al zou Hij straf en wraak oefenen naar de wet. En zo wordt hij gedrongen om God te rechtvaardigen, al zou Hij hem naar de hel zenden. Ik zeg niet dat de zondaar tevreden moet zijn met verdoemd te worden, want dat zou in zeker opzicht zijn, tevreden te wezen, met een eeuwige vijand van God te blijven om eeuwig tegen Hem te zondigen. Want de staat der verdoemden sluit in, een eeuwigdurende vijandschap en zonde. Daarom kan het dit niet zijn waarmede hij tevreden is. Maar de mens wordt gebracht tot een overtuiging van Gods rechtmatigheid en rechtvaardigheid, al zou Hij hem in de hel werpen tot een eeuwige straf. "God te rechtvaardigen," zegt een Godgeleerde; "is aan de ene zijde te erkennen, dat de Heere aan de zondaar geen ongelijk doet, wanneer Hij over hem de vloek uitvoert, en aan de andere zijde, dat Hij aan Zichzelf of aan Zijn rechtvaardigheid geen ongelijk doet, wanneer Hij het oordeel tegen de zonde gedreigd, uitvoert, maar dat Hij doet, wat recht en billijk is."

O, zegt de zondaar in dit geval, de Heere doet mij geen ongelijk, ofschoon Hij mij verdoemde, en Hij doet ook aan Zijn rechtvaardigheid geen ongelijk. Maar Hij is een rechtvaardig God, als Hij het doet. Ja, ik kan zelfs niet zien hoe de eer van Zijn rechtvaardigheid behouden en Hij verheerlijkt worden zal in Zijn rechtvaardigheid, indien Hij het oordeel niet uitvoert over mij, óf in mijzelf óf in een Borg in mijn plaats, omdat ik overtreden heb tegen zulk een oneindig heerlijk Wezen. Ps. 51 : 6: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd, gedaan dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein wanneer Gij richt." *En is God onrechtvaardig als Hij toorn over ons brengt? Dat zij verre*, Rom. 3 : 5, 6. De zonden die tegen het allerhoogste Wezen begaan worden, verdienen de hoogste straf, zijnde het eeuwig verderf van het schepsel. Wel is het waar dat God geen lust heeft aan de dood des goddelozen. Ezech. 33 : 1, dat is voor zover het een verderf is van het schepsel. Maar Hij heeft er lust in, voor zover het de uitvoering is van Zijn rechtvaardigheid.

De zondaar, overtuigd zijnde door de wet, ofschoon hij hierin geen lust kan hebben, namelijk in het verderf, nochtans is er heimelijk een rechtvaardiging van hetgeen waar God lust in heeft, te weten in de uitvoering van Zijn rechtvaardigheid. O, hoe betamelijk is het dat Gods rechtvaardigheid verheerlijkt wordt, en hoe rechtvaardig is God in het oefenen van een oneindig oordeel over zulk een oneindig kwaad als de

zonde is! En waarlijk, de zondaar zou de zaligheid niet vrij zien, indien hij de verdoemenis niet rechtvaardig zag. Maar het gezicht hiervan in de spiegel van de wet en in het licht des Geestes, strekt als het ware, om de mens met het plan van zaligheid door Jezus Christus, tevreden te doen zijn, wiens bloedige offerande, aan de rechtvaardigheid een volle voldoening geeft. Hij is nu tevreden, dat Gods rechtvaardigheid verheerlijkt wordt door een voldoening, veel heerlijker dan de verdoemden in de hel daaraan geven kunnen. En zo strekt dit om hem te doen sterven aan de wet en aan alle andere boetvaardigheden en beuzelachtige voldoeningen, welke diegenen, die van Gods rechtvaardigheid onkundig zijn, gereed zijn om uit te vinden.

5. Door de wet wordt de mens overtuigd van zijn onverschoonbaarheid, hetgeen het uitwerksel is van de wet door de Geest, waardoor de ziel alle verontschuldiging en verdediging van zichzelf benomen wordt. Rom. 3 : 19: "Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij." Nu roept de gehele ziel van de mens uit: *schuldig! schuldig!* Zijn vijgenbladeren van uitvluchten zijn weggewaaid, zijn vorige voorwendsels ter verdediging van zichzelf, zijn alle verdwenen. Hij heeft niet één woord ten gunste voor zichzelf, als wel eertijds. Mogelijk heeft hij in zijn hart, indien ook niet met zijn mond, meermalen gezegd: "O, ik hoop dat er voor mij geen gevaar is. Adams zonde was de mijne niet, de erfzonde is iets dat ik niet helpen kan, die is niet door mij in de wereld gekomen. En aangaande mijn dadelijke zonden, zo zie ik dat anderen, aan veel grotere zonden schuldig staan dan ik. En wat aangaat het nalaten van mijn plichten en het doen van overtredingen, ik zie niemand of zij hebben feilen. God is een barmhartig God en daarom hoop ik dat Hij zo onrechtvaardig niet zal zijn, om Zijn eigen schepsels zo te verdoemen." Deze en dergelijke uitvluchten en verontschuldigungen hadden eertijds bij hem plaats. Maar nu is hij stom en sprakeloos. Zijn mond is gestopt en hij ziet dat hij zichzelf maar bedriegt met zulke ellendige uitvluchten en dat hij een schuldig, ellendig en zondig schepsel is, ja, zo zwart als de duivel zelf. Hij heeft niet één woord voor zich in te brengen en aldus sterft hij aan alle verbeelding van zichzelf en van zijn gerechtigheid.

6. Door de wet wordt de mens ook overtuigd van de volstreekte noodzakelijkheid van het evangelie en van de Middelaar en Zaligmaker, daarin geopenbaard. Overtuigd zijnde van zijn zondige en ellendige staat van nature, en verootmoedigd onder de ernstige overwegingen en het gezicht van zijn zonde en ellende, vrezende de toorn van God, die hij verdiend heeft vanwege zijn zonde, en ziende de rechtvaardigheid Gods, al wilde Hij hem voor eeuwig in de hel verstoten. Terwijl zijn mond gestopt is, en hij wanhoopt om door zijn eigen kracht uit deze staat verlost te kunnen worden, is hij nu overtuigd van de noodzakelijkheid van een Zaligmaker en zegt: ' o, ik ga verloren, ik ga verloren, voor eeuwig, tenzij de Wetgever een eeuwige gerechtigheid naar de wet voor mij bezorgt.' Dan is hij gereed uit te roepen, doch niet als Rachel: Geef mij kinderen, of ik sterf, maar: *geef mij Christus, of ik sterf. Geef mij een Borg, of ik ga verloren.* Nu is hij tevreden, voor eeuwig een schuldenaar aan de gerechtigheid van een Ander te zijn.

Zó is de wet de gelegenheid om een mens tot Christus te brengen. Zo ziet u dan, hoe het is als hij door de wet der wet gestorven is, opdat hij Gode-leven zou.

Het derde stuk was, **om te spreken van het leven der gelovigen, als een vrucht van dit sterven en deze is: Gode te leven.** Om dit te behandelen, zal ik:

- I. Onderzoeken, welk *een leven* het is.
- II. Welke de Schriftuurlijke benamingen zijn van dit *leven*.
- III. Wat er in het algemeen te kennen gegeven wordt, als het *een leven* genoemd wordt.
- IV. Meer in het bijzonder, wat het te kennen geeft, als het '*een Gode leven*' genoemd wordt.

I. Welk leven wordt hier bedoeld?

1. Het is geen natuurlijk leven, in een fysieke of zedelijke zin. Het natuurlijke leven, in een fysieke zin, is dat leven, hetwelk wij van Adam, door voortteling ontvangen hebben. De oefening van de natuurlijke vermogens, zoals daar zijn: het leven, bewegen en gebruiken van onze zinnen en rede? O nee, want dat leven is eigen aan alle mensen die nochtans dood zijn. Ook is het niet een natuurlijk leven, in een zedelijke zin, hetwelk ook de heidenen hebben. Want de Heidenen hebben ook algemene begrippen van God, van goed en kwaad, voor zover het hen verantwoordelijk stelt in hun natuurlijke onzedelijkheden, Rom. 1 : 19, 20. Zij hebben een boek der natuur. Namelijk inwendig de overblijfsels van de natuur in hun harten. *Doende alzo van nature, de dingen die der wet zijn*, Rom. 2 : 14-15. En uitwendig, Gods werken van de schepping en de algemene Voorzienigheid, want de hemelen vertellen Gods eer, en het uitspannel verkondigt Zijner handen werk, Ps. 119: 1.

Dit natuurlijke leven kan het Gode leven, hier bedoeld, niet zijn, omdat dit natuurlijke leven alleen voortvloeit uit een natuurlijke staat, welke een staat des doods is. Want van nature zijn wij dood, wettisch dood, liggende onder de verdoemenis. En wij zijn geestelijk dood in de zonden, geheel verdorven, en de boom dus kwaad zijnde, zo moet de vrucht ook kwaad zijn. Een vuile fontein kan immers niets dan vuile stromen voortbrengen. Dit natuurlijke leven vloeit uit natuurlijke beginselen voort en die zijn verdorven, zoals de begeerlijkheid des vleses en der gedachten, de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens. Het natuurlijke leven vloeit op zijn best genomen voort uit eigenliefde, eigen eer, vermaak, toejuiching en voordeel. Want al de werken, der natuur zijn met zelfzucht vervuld, hoe heldhaftig zij ook zijn of schijnen mogen. Dit natuurlijke leven wordt bestuurd door een natuurlijke regel, namelijk het licht der natuur inwendig en uitwendig en de raadgevingen, en de voorbeelden der naturalisten. Maar ook tot de hoogte van het natuurlijke licht komt men nooit, hetwelk hen daarom ook schuldig verklaart.

Dit natuurlijke leven heeft alleen natuurlijke oogmerken. De natuurlijke mens werkt uit zichzelf als zijn beginsel, en uit zichzelf als zijn einde, daaraan al de heerlijkheid van zijn daden toeschrijvende. Zo gaf Herodus niet aan God de eer van zijn geleerde oratie, maar hij eigende zichzelf die lof toe, en daarom werd hij ook terstond van een Engel geslagen en door de wormen gegeten.

Dit natuurlijke leven is een leven op een natuurlijke manier, en naar de gang dezer wereld, naar de overste der macht der lucht, enz., hetwelk niet anders is, dan een wandelen in de begeerlijkheden des vleses, om deszelfs wil te doen. Ja, in dit natuurlijke leven is niets van Christus en Zijn evangelie, ten opzichte van de staat, de praktijk, de regel, het einde of de manier daarvan. En zo beschouwd is men zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de Verbonden der beloften en geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld, Ef. 2 : 12.

2. Het is ook niet een wettisch leven, hetzij van Joodse gelijkvormigheid omtrent de ceremoniële wet, of van volmaakte gelijkvormigheid met de zedelijke wet. Ik zeg niet het wettische leven van joodse overeenstemming met de ceremoniële wet of de

Oudtestamentische bedeling, want die is afgeschafft en in Christus, het lichaam van al de schaduwen, vervuld. Dus is dat Joodse leven ijdel en onnut, ja, verdoemelijk en onder de hoogste en zwaarste bedreigingen verboden. Zie Col. 2 : 20-24 En daarom zegt de apostel: Indien gij u laat besnijden, of indien gij leeft naar de ceremoniële wet, of naar enige andere wet der werken, om daardoor gerechtvaardigd te worden, zo is Christus onnut geworden.

Ook is dit leven dat volmaakte leven niet, van gelijkvormigheid met de zedelijke wet naar het oude verbond der werken, welke een volmaakte, persoonlijke en altijddurende gehoorzaamheid vereiste, met bedreiging van de dood op de minste misslag en overtreding. Dit zeg ik, is ook niet het leven hier bedoeld, want de mens is schuldig geworden en hij heeft het leven verbeurd, en de dood op zich gehaald, door Adams eerste zonde en overtreding. Rom. 5: 12-13: "Daarom, gelijk door één mens de zonde in de wereld gekomen is, en door de zonde de dood. Alzo is de dood tot alle mensen doorgedaan." En zo zijn wij voor eeuwig ongeschikt voor dat leven, waar Adam vóór de val, geschikt voor was. Dit is ook ondoenlijk, omdat wij van nature zonder kracht zijn. Wij hebben geen kracht om aan de wet die gehoorzaamheid te kunnen geven, die het verbond der werken eist. Omdat wij verlost moeten worden van derzelve vloek, en hersteld tot derzelve gerechtigheid, eer wij bekwaam zijn om te kunnen volbrengen hetgeen zij van ons eist. En al was het dat Adams zonde en overtreding ons niet toegerekend werd, gelijk dezelve ons waarlijk toegerekend wordt, zo heeft nochtans ieder bejaard persoon, tenminste gezondigd in de gelijkheid van Adams overtreding. Want geen mens is er die leeft, en niet zondigt. En door de werken der wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden. Buitendien is er niet één artikel van het verbond der werken, dat een geneesmiddel geweest is, in geval van overtreding. Maar al wat het doet is het leven te beloven op des mensen volmaakte gehoorzaamheid in zijn eigen kracht gedaan, en de dood te dreigen in geval van overtreding. Daar laat het de overtreder dan liggen onder zijn vloek. Met één woord, het leven naar het Verbond, kan het leven hier bedoeld, niet zijn, omdat er niet één woord van Christus, noch van Zijn evangelie in vermeld wordt, uit Wie en door Wie wij alleen kunnen komen tot het gemelde, Gode-leven. Alsook, omdat dit Gode leven veronderstelt, een gestorven zijn aan de wet, of aan dat verbond, zonder hetwelk wij Gode niet leven kunnen.

3. Het is ook niet een farizees leven van een uitwendige, wettische, doch onvolmaakte gelijkvormigheid aan de wet, om daardoor te trachten een eigengerechtigheid op te richten, gelijk de Joden. De meesten denken, dat een zedelijke ommekeer, hetzij in het volbrengen der natuurlijke plichten van burgerschap en zedelijke eerbaarheid, hetzij in een waarneming van uitwendige Godsdienstplichten, gelijk het bidden, danken, lezen, het horen, en het wachten op de dienst van God, het eigenlijke en waarlijk bedoelde Gode-leven zou zijn. De gemeente van Laodicea was vol van zulke verbeeldingen van zichzelf. Zij meende, rijk en verrijkt te zijn, maar ziet het getuigenis dat Christus van haar geeft: Zij was noch heet, noch koud en bestond uit dezulken, die God uit Zijn mond zou spuwen, dewijl zij jammerlijk, ellendig, blind en naakt waren. Dit is het getuigenis dat Hij van hen geeft, terwijl zij zichzelf zagen, als rijk in wettische gerechtigheid en goede werken. Dit farizees leven kan gepaard gaan met een heerlijke belijdenis. Dezulken kunnen de rechtzinnige en gezonde leer belijden en alle wettische en ongezonde beginsels afkeuren, welke anderen, als hun vaste en bepaalde meningen vasthouden. Zij kunnen belijden, dat de gerechtigheid en de rechtvaardigmaking niet uit de werken der wet zijn, maar door het geloof in Christus, of door de werken van Christus, alleen door het geloof aangenomen. Zij kunnen wel een gezond hoofd

hebben, maar een ongezond hart, en geen goed geweten en een ongeveinsd geloof. Want het einde van het gebod is liefde, vloeiende uit die beide voort. Dit volk zou die soort van padden gelijk kunnen wezen, die een kostelijke steen in het hoofd hebben, maar van binnen vol venijn zin. Het kan een hoofd vol kennis hebben en een hart vol vijandschap. Een lelijke en vuile muur en een verrotte grafstede kunnen wel fraai gepleisterd zijn.

Zij kunnen veel van de stof en de uitwendige gedaante der Godzaligheid hebben, en nochtans de kracht en de inwendige vorm daarvan, geheel missen. Zij kunnen de naam hebben dat zij leven, terwijl zij nochtans dood zijn. Verder kan dit farizeese leven gepaard en vergezeld zijn, van vele uitnemende gaven, algemene genade en hoog genot, tegelijk met al de zichtbare kerkvoorrechten, die wij zien dat sommige afvalligen gehad hebben. Hun verstand kan zozeer verlicht zijn, dat zij geraken kunnen tot een wonderlijke ontdekking van Christus. Bileam werd een man genoemd, *wie de ogen geopend waren, en die de gezichten des Almachtigen gezien had*. Hun wil kan zozeer vernieuwd zijn, dat zij vele goede voornemens hebben, gelijk die Joden hadden. Zij besloten de Heere te dienen met geheel hun hart. Zij kunnen bewogen worden, om bijna-Christenen te worden. Hun genegenheden kunnen grotelijks opgewekt en verwijd worden. Zij kunnen opgewekt worden tot enige droefheid over zonden, gelijk Judas en Ezau, welke laatste de zegen met tranen zocht, Alsook tot enige blijdschap en vreugde, gelijk de steenachtige aarde hoorders, die het Woord terstond met vreugde ontvangen, maar bij wie het geen wortel heeft. Zij kunnen ook enige lust krijgen, zodat zij Hem dagelijks zoeken, gelijk de Joden. *Zij hebben een lust in de kennis Mijner wegen*. Ja, ook enige vreze en eerbied, gelijk die vijanden, die gezegd worden zich geveinsdelijk te onderwerpen. Ps. 46 : 3. En zelfs ook buitengewone verrukkingen, gelijk degenen, die de hemelse gaven gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes zijn deelachtig geworden. Hierop kan hun wandel en hun levenswijze gedeeltelijk veranderd worden, en zo ontgaan sommigen door de kennis van God en Christus, de besmettingen der wereld. De algemene gaven en genadegiften des Geestes kunnen hun uitwendige wandel en omgang verwarmen, verachten en afwassen. Maar dit alles is niet het genoemde Gode-leven, in onze tekst bedoeld.

Welk leven wordt hier dan bedoeld?

Antwoord: Het is een geestelijk leven, namelijk de werkzaamheid, beweging en zaligmakende werking van de Geest in ons, welke ons in Zijn inzetten doet wandelen". Het is het leven van een geestelijk mens. Onmogelijk is het dat iemand een godzalig leven hebben zou, wat hij ook voor de wereld mocht schijnen te vertonen, voordat hij een Godzalig persoon geworden en in een geestelijke staat geraakt is. De mens moet een staat van vereniging met Christus hebben door het geloof, naar de werking Gods, opdat hij met deze Man getrouwd zijnde, Gode vruchten dragen mocht. De takken van de oude Adam kunnen geen goede vruchten dragen. Alleen de ware ranken, in Christus geplant, door de Geest des geloofs, brengen goede vruchten voort. De mens moet eerst in een staat van verzoening met God zijn, en dus gerechtvaardigd en vrijgesproken, eer God enige dienst van hem kan aannemen. Want twee kunnen niet tezamen wandelen of verkeren, tenzij zij overeengekomen zijn. God neemt geen daden of plichten van een vijand aan, dan alleen zijn weerkeren tot Christus, door het geloof. Eerst dan begint alle persoonlijke aanneming. Wij moeten eerst in een staat van aanneming tot kinderen zijn, eer het mogelijk is, dat wij navolgers Gods en als geliefde kinderen, in een staat van vernieuwing door de Heilige Geest, zijn kunnen. Om een Godzalig mens te worden, die in staat is een godzalig leven te leiden, daartoe is niets minder nodig dan een gehele schepping. Ja, zulk één is zelfs Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus tot

goede werken, dewelke God voorbereid heeft om daarin te wandelen. Indien het hart niet recht is met God, kan een mens geen recht leven hebben met of voor God.

II. Doch ik zal voortgaan met het onderzoek, welke de Schriftuurlijke benamingen zijn van dat leven.

Al de namen, waarmee het in de Schrift genoemd wordt, op te noemen, dat was voor mij een al te groot werk. Ik zal alleen sommigen der voornaamste voorstellen. Het ontleent soms zijn benaming aan God, soms aan Christus, soms aan de Heilige Geest en soms heeft het ook een benaming, welke de andere hoedanigheden en eigenschappen te kennen geeft.

1. Het ontleent deszelfs benaming aan God, en dan wordt het genoemd *het leven Gods*, Ef. 4 : 8, waarvan alle natuurlijke mensen vervreemd zijn. *Leven Gods*, wonderlijke naam waarmee het genoemd wordt. Wie kan zeggen, wat dit leven Gods is? God leeft in Zichzelf en een gelovige leeft in God. Zijn leven is met Christus verborgen in God, Col. 3: 3. Het beste dat wij daarvan zeggen kunnen is, dat het in de genade begint en in de heerlijkheid eindigt, zijnde hetzelfde geheel uit God en in God.
2. Het ontleent deze naam aan Christus en dan wordt het genoemd: *een leven door het geloof des Zoons Gods*, Gal. 2 : 20. En onmiddellijk daarop zegt de apostel, wanneer hij verklaart wat hij verstaat, door het gestorven zijn aan de Wet: *Ik ben met Christus gekruist*. En als hij verklaren zal, wat hij verstaat door zijn Gode leven, dan zegt hij: *doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij*. Christus, wil hij zeggen, is de Alfa en de Omega van mijn leven, het Begin en het Einde, als ook het Begin en de Voleinder van hetzelfde. Christus is het beginsel, waaruit ik leef. Hij is het einde van mijn leven Hij is het, in Wie ik leef. Christus is het Voorbeeld van mijn leven, naar Wiens voorbeeld ik leef. Christus is de Gever, de Onderhouder en de Hersteller van mijn leven. *Hij verkwikt mijn ziel en Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid, om Zijns Naams wil*. Christus is het voedsel van mijn leven. Indien Hij mij met Zijn vlees en bloed niet spijzigde, dan zou ik sterven, want Zijn vlees en bloed is levend brood en water voor mijn ziel. Christus is de medicijn voor mijn leven. Het is door de vernieuwde aanraking van de slippers van Zijn kleed en door de nieuwe toenadering tot Hem, dat mijn ziel genezen wordt. Want er is genezing te bekomen onder de vleugelen van deze Zon der gerechtigheid. Christus is het Alles van mijn leven, ja, het leven is mij Christus. Hij is mijn kracht, licht en gerechtigheid. Het is de heerlijkheid van een gelovige, dat hij Christus als de Alfa en de Omega van zijn geestelijk leven erkent.
3. Het ontleent ook deze benaming aan de Heilige Geest en dan wordt het een *leven door de Geest* genoemd. Gal 5 : 15. *Indien wij door de Geest leven, zo laat ons ook door de Geest wandelen*. Het is een leven in het licht en door de leiding des Geestes. *Uw goede Geest geleide mij in een effen land*. Het is een leven in de genadegaven en in de vruchten des Geestes, die beschreven worden in Gal. 5 : 22, en ook een voortbrengen van die vruchten. Het is een leven in de sterkte en macht des Geestes, waarom het ook een wet genoemd wordt: *De wet des Geestes des levens in Christus Jezus, heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des dood*s. De macht des Geestes in de mens heeft de drang van een wet voor zover, dat wanneer hij door de Geest wandelt, hij de begeerlijkheden des vleses niet volbrengt. Hij stelt de macht van de Geest tegenover de macht der zonde. Het is een leven in de vertroosting en blijdschap des Heiligen Geestes. Wanneer hij zo leeft, is de blijdschap des Heeren onze sterkte. Het is een wandelen in de

vrijheid des Geestes, *want waar de Geest des Heeren is, daar is de vrijheid.* Wanneer een mens dit leven heeft, dan heeft hij vrijheid en ruimte om te horen, te lezen, te bidden, te geloven en te treuren en vrijheid ook om de Heere te dienen, zeggende: *Zekerlijk, ik ben Uw knecht, ja, ik ben Uw knecht. Gij hebt mijn handen losgemaakt.* Met één woord, het is een leven in de liefde des Geestes en in een gedurige afhankelijkheid van de Geest.

4. Het wordt soms ook genoemd naar die namen, welke andere hoedanigheden en eigenschappen te kennen geven. Ik zou tot bewijs hiervan een menigte Schriftuurplaatsen kunnen bijbrengen.

Het wordt een *heilig* leven genoemd. *Wees heilig, want Ik ben heilig.*

Het wordt een *ootmoedig* leven genoemd. *Een ootmoedig wandelen met uw God.*

Alsook een *hemels* leven. *Onze wandel is in de hemel.* Die mens is hemels in zijn gedachten, geestelijk gezind en hemels in zijn spreken, trachtende anderen die bij hem zijn, te stichten. Hij is hemels in zijn genegenheden, gesteld zijnde op de dingen die Boven zijn. Zijn lust en vermaak is op de hemelse dingen gezet. Hij is hemels in zijn hoop, als verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van de grote God. Hij is hemels in zijn handel, dagelijks handelende met de hemel door het geloof en door gebeden. Als het ware wisselbrieven trekkende op, of ontvangende van CHRISTUS, voor alles wat hij nodig heeft.

Het wordt een *oprecht* leven genoemd. *Hij zal het goede niet onthouden, degenen die in oprechtheid wandelen.*

Evenals een *geschikt* leven. *Die zijn weg wel aanstelt, die zal Ik Gods heil doen zien.*

Ook een *voorzichtig* leven. *Ziet dan toe hoe gij voorzichtig wandelt.*

Het wordt genoemd, een *evangelisch* leven. *Wandelt waardiglijk naar het evangelie van Christus.* Dat is, waardiglijk een evangelische staat, evangelische beginselen, evangelische regelen, evangelische beweegredenen, evangelische voorbeelden, als ook evangelische bedoelingen en onder de invloeden der evangelische genade, aldus de leer van onze God, onze Zaligmaker versierende. Maar al die benamingen daarlatende, zal ik alleen één Schriftuurplaats bijbrengen, waarin dit Gode-leven beschreven wordt, op een wijze, dat het alle andere eigenschappen in zich sluit en daarbij ook alle plichten van gehoorzaamheid bevat, waartoe wij geroepen worden. Zij is Titus 2 : 11-12. *Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen en onderwijst ons, dat wij de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig, rechtvaardig en godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld.* Waaruit wij zien dat dit Gode-leven al de plichten van Godzaligheid omtrent God, matigheid ten opzichte van ons zelf, en rechtvaardigheid omtrent onze naasten waartoe wij door de wet, als een regel des levens en der heiligheid verbonden zijn, in zich bevat. En dat alles onder de invloed van de zaligmakende genade Gods, in het evangelie geopenbaard, hetwelk ons die dingen krachtadig onderwijst. Want de wet leert dat alleen gebiedender wijze, maar het evangelie leert dat krachtadig. *Werkende in ons, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen.* O, werden wij maar verwaardigd, om dat leven wat meer te kennen!

III. Het derde stuk is, om in het algemeen aan te tonen wat het te kennen geeft, dat het een leven genoemd wordt.

Waarlijk, dit Gode-leven verdient alleen de naam van leven. Want het groeiende leven van de bomen overtreft dat van de mens, dewijl zij van kleine struikjes worden tot verheven eikenbomen. En in het gevoelige leven overtreffen de beesten des velds de mens, want zij gaan hen te boven en overtreffen hem in natuurlijke vermogens, gelijk een hond in reuk, een arend in scherp gezicht, een hert in gehoor en weer andere schepsels in andere vermogens.

In het zedelijke leven, overtreffen sommige Heidense filosofen, vele Christenen. Daarom is het niet het groeiende leven waardoor de planten ons overtreffen, noch het gevoelige leven waardoor de beesten ons te boven gaan, noch ook het redelijke leven hetwelk de verworpelingen met ons gemeen hebben. Maar het is het geestelijke leven alleen, dat die naam verdient, zonder hetwelk ons leven veeleer, dood, genoemd mag worden. Hoe het ook zij, dit geestelijke of *Gode leven* mag met recht leven genoemd worden, omdat het al die dingen geestelijk in zich bevat, welke het natuurlijke leven op een natuurlijke wijze in zich heeft.

1. Gelijk het lichamelijke leven beweging heeft, zo geeft ook het geestelijke leven beweging te kennen, want waar de Geest des levens komt, daar is beweging in de dorre doodsbeenderen. Er zijn ook enige plichten, waarin zulk een mens zich beweegt, zoals het gebed. Zo lezen wij: *Zie, hij bidt*, die tevoren nooit recht verootmoedigd gebeden had. Hij beweegt zich in de plichten van horen, lezen, zelfonderzoek en doden der zonden. Er zijn altijd enige genadegaven, die zich in hem bewegen. Het geloof begint zich ook te bewegen, zeggende: *Ik geloof, Heere! Kom mijn ongelovigheid te hulp*. De hoop begint zich in hem te bewegen, want hij is wedergeboren tot een levende hoop. De liefde begint zich te bewegen en dit blijkt soms in het zuchten en kermen, omdat men geen liefde genoeg heeft. Nu beweegt hij zich en wendt zich geheel en al af van de zonden, satan, de wereld, zichzelf en zijn eigen gerechtigheid. En hij beweegt zich, wendt en keert zich tot God, tot Christus, tot de hemel en de hemelse dingen.

En voor zover dit Goddelijke leven plaats grijpt, zover bewegen zich al de vermogens naar de Heere. Het verstand om Hem te kennen, de wil om Hem te dienen en de genegenheden om Hem te omhelzen.

Zo is het ook met al de leden des lichaams. Het oog is opgeheven naar de hemel in gebeden en in smekingen. Het oor is geopend om onderwijzingen te ontvangen. De mond is uitgebreid om te zingen van Zijn lof. De tong zal niet meer een bazuin van ijdele samenspraken zijn. Hand en hart zullen wapentuigen zijn van Godsvrucht. De knieën zullen gebogen worden, voor de God en Vader van onze Heere Jezus Christus. De voeten zullen zich verblijden, om de mens ten huize des Heeren te brengen. Alles is hier voor God in beweging, voor zover dit leven plaats heeft.

U kunt hier in het voorbijgaan zien, of u dit leven, hetwelk een leven voor God is, bezit of niet? Al zie ik een beeld, hetwelk ten duidelijkste een mens vertoont, daar het ogen, oren, mond, neus, handen en voeten heeft, dan weet ik nochtans dat het geen leven heeft, omdat het geen beweging heeft. Zo mogen wij ook zeggen, indien wij een belijder zien zonder praktijk, dat hij een afgod is. Hij is geen Christen, maar het beeld van een Christen. Het is waar, een geveinsde kan al die uitwendige bewegingen hebben, gelijk een geschilderde pop, welke door een verborgen kunstmiddel geschikt gemaakt kan worden om te kunnen dansen, maar niet uit enig waar beginsel van leven.

2. Het leven heeft adem. Gelijk het lichaam zonder geest, of gelijk het kan overgezet worden, zonder adem, dood is, zo is er ook in dit leven adem. En daarom, wanneer de adem slechts voor een korte lijd wordt ingehouden, zo kan de mens niet leven. Zo zou

een gelovige ook sterven, indien hij, op een geestelijke wijze, geen adem had. En wat is de lucht die hij inademt? Het is de Geest van God Zelf, gelijk wij lezen: *Ontwaak, o noordenwind! en kom, Gij zuidenwind*. Wat is de adem, die in hem geblazen wordt? Het is de Geest Gods. De Heilige Geest is datgene voor de gelovige, wat de adem voor het lichaam, ja, wat de ziel in het lichaam is. God blies in Adam de geest des levens. En zo blaast Hij ook op de gelovige, zeggende: *Ontvangt de Heilige Geest; en Ik zal Mijn Geest over u uitstorten*. Waardoor ademt hij? Alleen door het geloof. Door het geloof ontvangt hij de belofte des Geestes. Naar welke dingen ademt hij? Aardse mensen mogen ademen naar aardse dingen, zeggende: Wie zal ons het goede doen zien? Maar de geestelijke en hemelse mens ademt naar hemelse dingen, zeggende: *Verhef Gij, o Heere, over ons het licht Uws aanschijns*. Vele mensen hebben een vuile adem, riekende naar de aarde, ja, naar de hel. Sommigen ademen lasteringen en vloeken uit, sommigen wreedheid en toorn. Maar de mens, die dit leven bezit en Gode leeft, heeft een sterfelijke adem en voor zover hij Gode leeft, ruikt zijn adem naar de hemel, naar God en naar Christus.

3. Het leven heeft ook doorgaans groei. Zo is ook dit leven een aanwassend leven. Deze fontein van water springt op tot in het eeuwige leven. Laat een schilder ook nog zo kunstig een tros druiven afschilderen, zo kunnen dezen nochtans zeer wel van natuurlijke druiven onderkend worden, onder andere ook omdat zij niet groeien. Op die wijze kan een geveinsde zich ook wel fraai voordoen, maar hij kan niet groeien. Een mens daarentegen die dit Goddelijke leven heeft, is doorgaans groeiende, zo niet opwaarts in heiligheid, nochtans nederwaarts in nederigheid en ootmoed. Zo niet gevoelig in uitwendige vruchtbaarheid, nochtans ongevoelig in inwendige verzuchtingen en tranen, vanwege zijn onvruchtbaarheid, alsook in zielsverlangen en jagen naar de volmaaktheid. Hij, die rein van handen is, zal gedurig aanwassen. Het is waar, een wintertijd kan een gelovige veel verachten en de groei beletten, maar een zomertijd zal alles weer doen leven.

4. Leven heeft honger en gevoel. Alzo geeft dit leven ook een geestelijke honger en gevoel te kennen. Daar is honger naar geestelijke spijs. Velen stoppen hun lichamen vol en hongeren hun zielen uit. Maar hij die alzo leeft, heeft honger en dorst naar de gerechtigheid, en is als de nieuw geboren kinderkens, zeer begerig naar de redelijke en onvervalste melk van Gods Woord. De leer van het evangelie is zijn spijs en leven. Want een mens leeft niet bij brood alleen, maar bij alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat. Hij heeft honger naar de woorden der genade, en hij schept met vreugde water uit deze fontein des heils. De verborgen najaging en verlangens van de levende ziel naar de levende God, die zijn leven is, zijn zeer vele en gelijk het leven altijd deszelfs eigen bewaring zoekt, zo zoekt ook de levende ziel dezelve bij de levende God, in Wie alleen haar leven verborgen is.

Zij heeft ook gevoel. Zij is ook gevoelig voor alles wat haar leven vijandig is, en weerstaat dat ook. Hoe meer leven, hoe meer gevoel. Hoe meer gevoel, hoe meer tegenstand er is. Zij die dit Gode-leven hebben, gevoelen ook de verdorvenheden en strijden daartegen, *want de Geest begeert tegen het vlees en het vlees tegen de Geest*. Zij zuchten onder de last der verdorvenheid welke zij gevoelen, en erkennen zichzelf om die oorzaak ellendig te zijn, zeggende: *Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen?* Zij, die geen gevoel van zonden hebben en geen strijd daartegen, gelijken niet op degenen die dit leven hebben. Zij, die geestelijke zinnen hebben, tenminste die dezelve geoefend hebben, hebben een oog dat ziende is. Zij zien het kwaad der zonde en de schoonheid der heiligheid. Zij zien de heerlijkheid van God in het aangezicht

van Christus. Zij zien God in Zijn ordinantiën. Zij zien een inwendige heerlijkheid in de uitwendige bediening van de ordinantiën, welke anderen niet ziende, van deze dingen weinig gedachten of indruk hebben. Zij zien God ook in Zijn handelingen. In Zijn oordelen zien zij een rechtvaardig God, en in Zijn weldaden zien zij een barmhartig God en zichzelf geringer dan al deze weldaden. Zij hebben een horend oor. Zij horen de stem Gods in Zijn Woord en in Zijn roede. Zij rieken de reuk Zijns Naams, die beter is dan een olie, die uitgestort is. Zij smaken Zijn goedheid en zij gevoelen Zijn macht. Zo ziet u, wat er te kennen gegeven wordt, als het een leven genoemd wordt in het algemeen.

IV. Het vierde stuk was, om aan te tonen in het bijzonder, wat het te kennen geeft, dat het een Gode-leven genoemd wordt.

Wat dit Gode-leven is, daarvan heb ik al verscheidene dingen gezegd, maar meer bijzonder kan het deze vier dingen te kennen geven.

1. Wanneer een gelovige 'Gode leeft', dan geeft dit te kennen dat hij een leven leeft, passende bij de betrekking, in welke God met hem en hij met God staat, als zijnde God, zijn God en Vader in Christus Jezus.

Zo is het een leven voor Hem als zijn Verlosser, beide door prijs en macht, als zulk één die zichzelf niet meer is, maar duur gekocht om de Heere te verheerlijken met lichaam en ziel, die de Zijne zijn. Het is een leven voor God als zijn Hoofd, God in Christus is het Hoofd der gelovigen. Dus voor Hem als het Hoofd te leven, is te leven als leden van zulk een Hoofd, halende uit Hem als uit het Hoofd, geestelijke kracht, licht, leven en troost.

Het is een leven voor God, als onze Man, want "uw Maker is uw Man." Voor God te leven in deze betrekking, is eerbiedig, liefhebbend en liefdedragend voor Hem te zijn, met onderwerping aan onze Man, gelijk het de Bruid van zulk een heerlijke Man betaamt. Het is een leven door God als onze hemelse Vader, van Hem afhangelende, als kinderen van hun vader. *Zult gij ziel, van nu af aan, tot Mij roepen, Gij zijt mijn Vader, de Leidsman mijner jeugd?*

Het is een leven voor God als voor onze Rechter, Wetgever en Koning, en alzo is het een leven, als van dezulken, die geoordeeld zullen worden voor de rechterstoel van deze rechter en rekenschap geven aan Hem. Het is een zitten aan de voeten en een ontvangen van de wet uit de mond van deze Wetgever. Het is een opbrengen van de schatting van de prijs, gehoorzaamheid en onderwerping aan deze Koning. Met één woord, het is een leven voor God als het voorwerp van onze godsdienst en van onze aanbidding, Hem levende, als de Heere onze God, met geheel ons hart, met geheel onze ziel, met geheel ons gemoed en al onze krachten. Dus zeg ik, is 'Gode te leven' gepast te leven, ten opzichte van al die betrekkingen, in welke Hij tot ons staat.

2. Des gelovigen Gode-leven geeft te kennen, dat hij leeft overeenkomstig die voorrechten, welke hij van God ontvangt. Indien Hij ons verlicht heeft met Zijn kennis, dan is voor Hem te leven, het wandelen als kinderen des lichts en niet als dezulken die nog in duisternis en onkunde zijn. Heeft Hij ons krachtadig geroepen, dan is voor Hem te leven, die roeping waardig te wandelen, als waarmee Hij ons geroepen heeft. Heeft Hij ons genade gegeven, dan is voor Hem te leven, dat wij niet als genadeloze, maar als begenadigde personen voor Hem wandelen. Niet als dezulken die in de staat der natuur zijn, maar als diegenen welke in de staat der genade zijn. Heeft Hij onze zonden vergeven, onze personen gerechtvaardigd en ons gebracht in een staat van vrede met Hem, dan is voor Hem te leven te staan in die vrijheid, waarmee Hij ons vrijgemaakt heeft. Heeft Hij ons vernieuwd en geheiligd, dan is voor

Hem te leven, ons te gedragen als vernieuwde en geheiligde personen, wier lusten gedood en wier zielen veranderd en omgezet zijn naar het beeld van God. Heeft Hij beloften uitgestort in onze harten, dan is voor Hem te leven, gepast te leven naar Zijn belofte, *onzelven reinigende van alle besmetting des vleses en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods*, 2 Kor. 7 : 1. Heeft Hij ons tot erfgenamen der heerlijkheid gemaakt, dan is voor Hem te leven, te wandelen als beogers en erfwachters van de hemel en zich als gasten en vreemdelingen te onthouden van alle vleeselijke begeerlijkheden, reizende naar een andere wereld en hebbende onze genegenheden en onze wandel in de hemel.

3. Het Gode-leven der gelovigen geeft te kennen, hun leven in gemeenschap met en onder de troostrijke genietingen van God. In gemeenschap met Hem, in gedurige overdenkingen van Hem, heiligende de Heere in hun harten, vervuld met een gedurige genegenheid tot Hem en hebbende Zijn liefde uitgestort in hun harten, door de Heilige Geest. Alsook in een gedurige afhankelijkheid van Hem. Alles door het geloof uit Hem ontvangende en alles aan Hem wedergevend in een weg van plicht en dankzegging. Het is een leven in de troostrijke genieting van Hem als ons enig Deel, voor al onze gelukzaligheid, heil en verlangens. Verloochenende tevens alle dingen in de hemel en op aarde, die buiten God en Christus zijn en zeggende. *Wien heb ik in de hemel nevens U?*

4. Het Gode-leven der gelovigen geeft te kennen hun leven in gelijkvormigheid met God. En zeker, voor zover wij God genieten, voor zover wij Hem gelijkvormig zijn gelijk het in de heerlijkheid zijn zal, alwaar wij Hem gelijk zijn zullen, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is. Alzo is het hier ook in de genade. Want hoe meer de ziel Hem ziet en geniet, hoe meer zij Hem gelijkvormig wordt, want de heerlijkheid des Heeren aanschouwende, worden zij veranderd naar dat beeld. Dus is Gode te leven, een leven in gelijkvormigheid met Gods natuur. Heilig zijnde, gelijk Hij heilig is. Volmaakt, gelijk onze Vader Die in de hemelen is, volmaakt is. Is de Heere een volmaakt God, dan is ook voor Hem te leven een voortvaren tot de volmaaktheid. Het is een leven in gelijkvormigheid met Gods manier van leven. Gods levenswijze is een heilige, rechtvaardige, goedertieren, getrouwe en barmhartige levenswijze, hebbende een algemene goedwilligheid omtrent alle mensen en een bijzondere tot sommigen. Alzo behoorde onze levenswijze ook te zijn. Het is een leven in gelijkvormigheid met Gods bedoelingen. Gods grote doel waarmee Hij Zichzelf voorstelt is de heerlijkheid van Zijn Naam, de eer van Zijn Zoon, de bevordering van Christus' Koninkrijk, de omkering van het rijk des satans en in alles de roem en prijs van Zijn volk in vrije genade. Voorzeker dan leven wij Gode, wanneer wij ook de bestemming bereiken, die Gods bedoeling is. Het is een leven in gelijkvormigheid met Gods wet, als een regel des levens, welke het uitdrukkel is van Zijn medelende natuur, tot onze praktijk. Want die Mij liefheeft, bewaart Mijn geboden, en wij hebben Hem niet lief, indien wij Zijn geboden niet bewaren. Zodat zij die Gode leven, Hem gehoorzamen zowel uit liefde, als uit plichtsbesef.

Deze dingen konden grotelijks uitgebreid worden. Doch u ziet hieruit in het kort, wat het is Gode te leven. Wij verhalen het u en u hoort, wat dit leven is. Maar o, konden wij dit leven zowel naleven, als daarvan spreken en horen! Zie op tot de Heere, opdat Hij u dat bij ondervinding lere kennen.

Het wordt een Gode-leven genoemd:

1e. Omdat het de Geest van God tot zijn beginsel heeft.

2e. Omdat het het Woord Gods ten grondslag heeft.

- 3e. Omdat het de liefde Gods tot beweegredenen heeft.
 4e. Omdat het Gods heerlijkheid tot het einddoel heeft.

Het volgende stuk dat wij voorstellen is, om te spreken en aan te tonen de invloed, welke dit sterven aan de wet heeft op ons Gode-leven. Of, de noodzakelijkheid van dit sterven eer men Gode leven kan. Hier zal ik aantonen:

- I. Dat het noodzakelijk is.**
II. Waarom het noodzakelijk is.

Ten eerste.

Dat het noodzakelijk is dat wij aan de wet sterven, ten opzichte van de rechtvaardigmaking, eer wij Gode-leven kunnen ten opzichte van de heiligmaking. Boven hetgeen al gezegd is in het eerste hoofdstuk, tot bevestiging van deze leer die voorgesteld was, zo kunnen deze volgende aanmerkingen, aanleiding geven om de noodzakelijkheid van aan de wet gestorven te zijn, eer men Gode leven kan, wat nader aan te duiden.

1. Een mens die onder de wet is, kan geen heilige daden volbrengen. Hij kan wel enige dingen doen, die stoffelijk goed zijn, maar hij kan niets doen wat bepaald goed en heilig is. Zijn werk integendeel, in plaats van dat het hem heiligen zou, verontreinigt en besmet hem hoe langer hoe meer. *Alle dingen zijn wel rein de reinen, maar de bevleekten en ongelovigen zijn geen ding rein, maar beiden, hun verstand en geweten zijn bevleekt.* Wie zo onder de wet zijn en dus onder het verbond der werken, worden door al hun werken nooit heiliger, maar integendeel hoe langer hoe minder heilig.

2. Die onder de wet zijn, hebben geen belofte van heiligheid of heiligmaking door de wet, want zij belooft het eeuwige leven op volmaakte gehoorzaamheid in onze eigen personen. Indien er een ware heiligmaking in iemand, die nog onder het verbond der werken is kan zijn, dan moeten wij de artikelen van dat verbond en de belofte van het verbond der genade, veranderen en dus maken dat de heiligmaking geen belofte van het verbond der genade is. Wij moeten dan die belofte uitwissen, welke belooft: *Ik zal een nieuwe geest in het binnenste van u geven. Ik zal Mijn wet in hun harten schrijven.* En dan moeten verder alle andere beloften van dezelfde aard, uit het genadeverbond geschrapt worden. Want, indien iemand onder het verbond der werken, de heiligmaking bekomen kan door zijn eigen werk, dan is deze belofte niet noodzakelijk meer.

3. De mens, die onder de wet is, heeft geen beginsel van heiligheid. Het grote beginsel van ware heiligheid is de Geest Gods, wonende in de mens. En hoe ontvangt hij nu de Geest der heiligmaking? Is het uit de werken der wet? O nee! Maar uit de prediking des geloofs. Het is de leer der genade, en niet der werken, die ons deelgenoten van de Geest doet worden. Het is het Nieuwe Testament of het Nieuwe Verbond, dat een bediening des Geestes is. Het is het evangelie, dat ons krachtig roept tot heiligmaking. Wij verkrijgen de belofte des Geestes door het geloof, en niet uit de werken der wet.

4. De mens die onder de wet is, is buiten Christus, in Wie alleen de heiligmaking gevonden wordt. Al degenen die heilig zijn, zijn heilig in Christus Jezus (gelijk de apostel hen benoemt) en vervolgens door Hem geheiligd. Onze inplanting is alleen uit genade en niet uit de werken der wet. Derhalve is ook onze heiligmaking alleen uit genade en alleen in Christus, die Zichzelf voor de Gemeente heeft overgegeven, opdat Hij dezelve heiligen zou.

5. De mens die onder de wet is, is krachteloos en hij kan aan deze geen

gehoorzaamheid volbrengen. De wet, door het vlees krachteloos geworden zijnde, kan hem noch rechtvaardigen, noch heiligen. Want zal een mens geheiligd worden, dan is daartoe een nieuwe schepping nodig. Het nieuwe hart moet geschapen worden en ook de mens moet geschapen worden tot goede werken. Er moet een scheppende kracht geoeffend werden en het scheppen is onuitwisbaar alleen Gods werk. Wij maken derhalve een god van onze werken en schrijven aan hen een scheppende kracht toe, indien wij denken door de werken der wet geheiligd te zullen worden, of als wij aan dezelve zo'n krachtdadigheid toekennen dat zij de ware heiligmaking in ons zou kunnen werken. Geen mens die onder de wet of het verbond der werken is, kan door het betrachten van heilige plichten of werken of door het beoefenen van dezelve, ooit geraken tot een ware heiligheid, noch ook ooit waarlijk geheiligd worden.

6. De mens die onder de macht der wet is, is ook onder de macht der zonde. Vanwaar komt het, dat een gelovige bevrijd is van de macht en de heerschappij der zonde? Het is immers, omdat hij onder de genade is, en niet onder de Wet. Ons alzo aanwijzende, dat zij die onder de wet zijn, onder de macht en de heerschappij der zonde zijn. Hetgeen dan uit al de genoemde en bijgebrachte redenen duidelijk genoeg blijkt. Daarenboven ook nog, omdat de wet zelf de kracht der zonde is. Inzonderheid voor zover zij de verdorvenheid opzoekt, versterkt en opwekt. *De zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht, want zonder de wet is de zonde dood.* Dewijl de zonde, ter oorzaak van het tegengestelde gebod zoveel te geweldiger uitbrak. In dit opzicht is de wet Gods alleen de gelegenheid daartoe, terwijl de zonde die in ons woont, daarvan de ware oorzaak is. Evenals het schijnen van de zon, welke op een stinkende mesthoop schijnt, oorzaak is, dat dezelve zijn stinkende reuk voortbrengt en vermeerdert, terwijl nochtans de oorzaak in de zon niet is te vinden, maar in de besmettelijke vuiligheid van de mesthoop. Zo is het ook hiermee gelegen. Het licht der wet, eensdeels de zonde en anderdeels 's mensen plicht ontdekkende, is de gelegenheid van de opwekking en de vermeerdereiding van de zonde, terwijl nochtans de eigenlijke oorzaak alleen in de zonde zelf ligt. Dit dan zo zijnde, namelijk, dat een mens die onder de wet is, onder de macht der zonde is, zo kan hij dus ook Gode niet leven, zolang hij nog onder dezelve is en de heiligmaking kan bij hem geen plaats hebben, zolang hij der wet nog leeft en aan dezelve nog niet gestorven is. Deze dingen maken het duidelijk, dat het noodzakelijk is, dat een mens aan de wet gestorven en van dezelve verlost moet worden, eer hij ware heiligmaking hebben kan of voor dat hij Gode-leven zou.

Ten tweede.

Waarom het noodzakelijk is, dat een mens gestorven moet zijn aan de wet, ten opzichte van de rechtvaardigmaking, eer hij Gode leven kan ten opzichte van de heiligmaking, daarvan geven de al gemelde bijzonderheden ons vele redenen op, tot bewijs van haar noodzakelijkheid. Nochtans zouden er tot verdere opheldering van deze zaak, namelijk van de invloed die het sterven aan de wet heeft op ons Gode leven, nog wel enige zaken nader aangetoond kunnen worden. Immers, de twee volgende vragen kunnen daaruit voortvloeien:

Ten eerste: Welke invloed het naar de wet leven heeft, op het leven in de zonde?

Ten tweede, Welke invloed het sterven aan de wet heeft, op het sterven aan de zonde en op het Gode-leven?

I. *Welke invloed het naar de wet leven al heeft, op het leven van de mens in de zonde?*

Dit zal iemand mogelijk als een wonderlijke leer voorkomen. Doch het is even waarachtig als het wonderlijk is, dat de wet en onze gehoorzaamheid aan haar, zolang

wij daaronder zijn, de oorzaken zijn van ons verderf, in plaats van onze zaligheid. Wij zien hoe dezelve de gehele Joodse natie verderf. Want Israël heeft de wet der rechtvaardigheid niet verkregen, omdat het die zocht, niet uit het geloof, maar uit de werken der wet. Der mensen levend zijn aan de wet, heeft een invloed op hun leven in de zonde en dus op hun verderf, en dat wel in de volgende opzichten:

1. Omdat de mens hierdoor meer verhard en zorgeloos in de zonden wordt, dewijl hij denkt, dat hij enige goede werken heeft, die er hem wel door zullen helpen. Wat was het anders, wat die snode hoer zo verhard en onbeschaamd maakte, als zij zei: *Dankofferen zijn bij mij, ik heb heden mijn geloften betaald.* Zo deden ook de Farizeeën, onder de schijn van lange gebeden, waardoor zij verhard werden in hun zondige wegen en onbevreesd voor de toorn van God. Waarom? Zij hadden dit en dat goede nogal gedaan.

2. Hierdoor wordt hij ook afgehouden van Christus, Die de mens toch alleen zaligmaken kan van zijn zonden. Terwijl de werken der wet, integendeel, treden tussen hem en Christus, nemende aldus het werk geheel uit Zijn hand en belovende hetzelfde hetwelk Christus beloofd heeft, namelijk gehoorzaamheid aan de wet. Christus zegt: *Ik heb lust, o Mijn God, om Uw welbehagen te doen.* Nee, zegt de Mens die onder de Wet is, *ik wil het zelf doen*, en zo wil hij zijn eigen Zaligmaker wezen. Hoe, zegt hij, zou God mijn goede en zuivere poging niet aannemen? Dit is het, wat hij op de troon van Christus stelt. Maar indien wij Christus van de troon halen, zal het voor ons dan genoeg zijn, dat wij een andere vorst in Zijn plaats stellen? Dezulken hebben altijd wat voor zichzelf te zeggen, waardoor zij hopen voor de Heere te kunnen bestaan, en zo verwerpen zij Christus, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Hoe kunnen zij dan anders als in de zonde leven, wat zij ook van zichzelf denken mogen?

3. Hierdoor wordt zijn trotsheid en eigen roem aangekweekt. Nu, degene die werkt, wordt het niet toegerekend naar genade maar naar schuld. Aldus verwacht de mens ook zijn loon op zijn arbeid, waarop hij zich dan ook beroemt, want, omdat de roem door de wet der werken niet uitgesloten is, zo is de mens geheel onwillig, om van zijn gerechtigheid te scheiden, die uit de wet is. Zijn trotsheid wil niet toelaten, dat hij zich zover vernederen zou, om ten laste van een ander te leven, zolang hij nog voor zichzelf zorgen kan. Eigenliefde zal hem het ergste niet van zichzelf doen denken, o nee, maar hij zegt integendeel: *Ik hoop dat ik een goed hart heb voor God en dat ik nog wel iets verrichten kan, hetwelk Gode behagen zal.* Zo is het geen kleine zaak, welke hem geheel aan de gerechtigheid Gods zal doen onderworpen zijn. Alzo kweekt de wet zijn trotsheid aan, en zeker, een trots mens kan onmogelijk een heilig mens zijn.

4. Hierdoor wordt de zonde versterkt en vermeerderd, gelijk ik tevoren gezegd heb, want de bewegingen der zonde zijn door de wet. *Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde.* Niet alleen ten aanzien van de kennis der zonde die uit de wet is, maar ook ten aanzien van de dadelijke uitbreking der zonde in het hart, gelijk een rivier, die gedamd en opgestopt is. Door de wet breekt zij des te geweldiger door, de goddeloze natuur van de mens bestraft zijnde, zwelt en verheft zich als een slang, die men voor het vuur brengt.

5. Hierdoor wordt de mens wanhopend. Want de wet zegt: *er is geen hoop, zonder een volmaakte gehoorzaamheid.* En de mens, zich afgesloofd hebbende met niets te verrichten van hetgeen de wet van hem eist, komt eindelijk soms nog wel eens in te zien dat er geen hoop is, en zo sterft hij in wanhoop. Ik meen, hij sterft in de zonde, zeggende: daar is geen hoop. Hij keert zich tot zijn afgoden en vlucht voor God, evenals Adam.

6. Hierdoor wordt hij ook slaafs. De vreze, de kwelling en de toorn die de wet meebrengt, wanneer haar straf gezien wordt, verzwakken des mensen handen en leggen zware lasten op zijn ziel, welke daardoor geboeid en in banden gehouden wordt. Hierom wordt hij gezegd: *onder de wet gehouden te worden*. De mens wordt vastgehouden en opgesloten in het gevangenhuis der wet en dus buiten staat gesteld om enige dienst te kunnen doen, zolang zijn banden niet los gemaakt zijn. Of op zijn best genomen, is zijn gehoorzaamheid slechts slaafs en niet vrijwillig. De wet houdt hem in de boeien en hij kan God niet vrij dienen. De Geest, die een Geest der vrijheid is en het evangelie, kan van de wereld niet ontvangen worden, zolang men onder de wet is. Zo ziet u welke invloed het 'naar de wet leven' heeft, op des mensen leven in de zonde, waardoor hij Gode niet leven kan.

II. *Welke invloed het sterven aan de wet heeft op het 'Gode-leven', of op des mensen heiligmaking?*

Het heeft inzonderheid een tweevoudige invloed, namelijk een fysieke of natuurlijke en een morele of zedelijke invloed.

A. Het heeft een fysieke of natuurlijke invloed op 's mensen heiligmaking, doordat een mens die gestorven is aan de wet, aan Christus getrouwd is en bijgevolg moet hij heilig zijn, dewijl hij van de wet is afgescheiden en met Christus verenigd, Die door Zijn gehoorzaamheid aan de eis der wet beantwoord heeft en door Zijn dood voldaan aan al haar bedreigingen. In Hem hebben zij niet alleen een volkomen ontslag van al die eisen en bevelen der wet, maar zij worden dan ook, door de inplanting en inwoning Zijns Geestes, geschapen tot een gelijkvormigheid met het beeld van God en zo kunnen zij ook niet anders dan Gode leven. Want:

1. De begenadigden hebben in Christus het leven, ofschoon zij, onder de wet zijnde, dood waren in de zonden en misdaden. Maar nu hebben zij in Christus het leven en overloed. Zij zijn levend gemaakt uit kracht van vereniging met Hem, hun eeuwig levend Hoofd. En omdat Hij leeft, zullen zij ook leven. Een dode kan geen levende werkingen voortbrengen. Maar Christus is het leven van Zijn volk, want die de Zoon heeft, die heeft het leven. En dan en niet eerder is hij in staat, geestelijk te werken en Gode te leven. Die de Zoon niet heeft, die heeft het leven niet. De ijdele mens verbeeldt zich dat hij zijn leven niet verloren heeft, zo hij ziet, dat hij wat doen kan dat Gode behagen kan en dat nuttig kan zijn tot rechtvaardigmaking en heiligmaking, zelfs eer hij nog denkt tot Christus te komen. Maar wij mogen evenzeer verwachten, dat een dood lichaam uit eigen beweging zal opstaan en de natuurlijke werking des levens uitoefenen, als zulk één zou kunnen opstaan en geestelijke werkingen doen, eer hij in Christus is. Het natuurlijke geweten kan wel eens wakker worden, zodat de mens gedrongen wordt, om deze of gene plichten te verrichten, maar daar kan geen Gode leven zijn, eer men waarlijk in Christus is. Want in Hem, als het Hoofd, hebben de gelovigen alleen het leven. Evenmin als een mens leven kan zonder zijn hoofd, zo kan hij ook, verenigd zijnde met dit nieuwe Hoofd en afgescheiden van de wet, niet anders dan Gode-leven.

2. In Christus, zijn nieuwe Hoofd, heeft hij niet alleen leven, maar ook licht. Het oog gelijk wij weten, is in het hoofd. Alzo is ook het oog van een gelovige in Christus, welke zijn Licht is, waardoor hij beide, de zonde en zijn plicht ziet. Hij ziet en leert zodanig te werken dat hij Gode leven kan, maar de mens die onder de wet is, is in duisternis en hij kan niet zien, om ware werken van heiligheid uit te werken, hetgeen nochtans Gode te leven is. Hij is verblind door zijn eigen verbeelding. Hij ziet de ijdelheid van zijn oude verbondsgehoorzaamheid niet en is ook blind omtrent de

weg van het Nieuwe Verbond en een evangelische gehoorzaamheid, totdat hij de Geest der wijsheid en der openbaring in de kennis van Christus krijgt, die het licht der wereld is, een licht tot verlichting der heidenen. In Hem ziet een gelovige eerst recht om Gode welbehaaglijk te wandelen.

3. In Christus, zijn nieuwe Hoofd, heeft hij kracht. De mens die onder de wet is, is aan haar getrouwd en daarmee verenigd als met zijn hoofd. Hij heeft geen kracht om zijn werk te doen en de wet verschaft hem die ook niet, en daarom kan hij onmogelijk Gode leven. Maar de gelovige kan zeggen: "In de Heere, Heere, heb ik gerechtigheid en sterkte." Anderen daarentegen hebben geen kracht om geestelijke werken te kunnen doen, want de zonde heerst over hen en zij hebben geen vermogen, om dit juk te kunnen afschudden, daar hun kracht slechts zwak is. Maar een gelovige heeft kracht in zijn Hoofd, want hen die geloven, zijn alle dingen mogelijk. Zij kunnen alle dingen doen door Christus, die hen kracht geeft. Met Hem springen zij over een muur en verbreken met hun hand een stalen boog.

O gelovigen! Wees sterk in de genade, die in Christus Jezus is. O, welk een wonder! Dezelfde genade die in Hem is, is ook in u, gelijk hetzelfde leven dat in het hart is, ook in de voeten en benen (zijnde de verst verwijderde leden) gevonden wordt, omdat er van het hart een meedeling van levenskrachten en invloeden aan of in het hoofd is en vervolgens aan al de leden des lichaams. De genade van een gelovige is in Christus, en de genade die in Christus is, is ook in een gelovige. Dit is wel een verborgenheid voor de wereld, maar nochtans ligt dezelve opgesloten in het woord: Wordt gesterkt in de genade, die in Christus Jezus is. Indien de genade, die in Christus is, niet in de gelovige was, evenredig aan de meedeling, hoe kon hij sterk worden in die genade, welke in Christus Jezus is? Want: *Mijn genade is u genoeg!*

4. In Christus, zijn nieuwe Hoofd, heeft hij vrijheid. Onder de wet is de mens in dienstbaarheid, ja, onder zware dienstbaarheid aan het gebod van volmaakte gehoorzaamheid, op verbeurde van de dood en de verdoemenis. Bijgevolg ook onder de dienstbaarheid aan de vloek van de wet en de schrik van Gods eeuwige toorn. Aldus is hij buiten staat iets te kunnen doen. Hij heeft noch hart noch hand om God te kunnen dienen. Hij is als het ware met zijn hoofd aan zijn hielen vastgebonden, maar in Christus heeft hij vrijheid. *Want indien de Zoon u vrijmaakt, zo zijt gij waarlijk vrij.* Vrij, om te kunnen dienen, zeggende, *zekerlijk ik ben Uw knecht, Gij hebt mijn banden losgemaakt.* Dan wandelt hij in vrijheid, ja, hij loopt op het pad van al Gods geboden, wanneer Hij zijn hart verwijdt heeft. Zo wordt de heerlijke vrijheid der kinderen Gods in de tijd begonnen, waardoor zij in staat gesteld worden, om Gode te leven. Vrij om blijmoedig te dienen. Want zij zijn verlost uit de hand hunner vijanden, om de Heere te dienen zonder vreze in heiligheid en gerechtigheid al de dagen huns levens. Vrij, om God geestelijk te dienen, hebbende de Geest van Christus, die over hem uitgestort is en die hem doet wandelen in Zijn inzettingen. Hij is ook in vrijheid, om al hopen te dienen, wetende dat zijn arbeid niet ijdel zal zijn in de Heere. Zolang hij onder de wet was, was zijn arbeid slechts ijdele arbeid. Maar nu is hij in vrijheid, om de Heere in aangenaamheid te kunnen dienen, zijnde nu begenadigd of (gelijk het de Engelsen hebben) *aangenomen in de Geliefde*. Dat wil niet alleen zeggen, om Zijnentwil, maar daar ligt veel meer in opgesloten. Want Hij ons Hoofd zijnde en wij Zijn leden, zo heeft Hij als ons Hoofd, een volmaakte gehoorzaamheid volbracht aan het gebod van de wet en een volmaakte voldoening aan de straf derzelve. Nu, het hoofd dat gedaan hebbende, zo wordt dat het gehele lichaam toegeëigend, en zo zijn wij in Hem aangenomen of begenadigd. Zijn gehoorzaamheid is de onze, omdat wij in Hem zijn als ons Hoofd. *Aangenomen in de Geliefde*. Onze personen zijn in Hem aangenomen en daarna ook onze plichten en betrachtingen. O, welk een zoete vrijheid

hebben wij hier! Welk een liefelijk fundament en grondslag voor een geestelijke en aangename dienst in het leven voor God! Maar dit leidt mij tot het andere, dat nog aan te tonen was, te weten, dat het ook een zedelijke invloed heeft op des mensen heiligmaking.

II. Gestorven te zijn aan de wet en met Christus getrouwd, heeft niet alleen een fysieke of natuurlijke, maar ook een zedelijke invloed op des mensen heiligmaking, dewijl hij hierdoor liefelijk gedrongen wordt om Gode te leven.

De liefde van Christus dringt ons. Indien wij geen liefde in de wortel van onze daden, of liefde tot een God in Christus hebben, zo zijn wij maar lege ranken, die voor onszelf alleen vruchten voortbrengen. Dan is het maar eigenliefde, die geen vrucht voor God is. De natuurlijke gedachten der mensen zijn gelijk alsof zij God moeten dienen, opdat Hij dan ook zaligmake. Maar de weg des evangelies leert, dat wij zalig gemaakt zijn om Hem te dienen. Waarom zei Paulus anders: "Ik, der wet gestorven zijnde, zo leef ik Gode?" In het volgende vers wijdt hij daar verder over uit, zeggende: Daarom leef ik Gode, omdat Hij Mij heeft liefgehad, en Zichzelf voor mij heeft overgegeven.

Derhalve, wees hiervan verzekerd, man of vrouw, wie u ook bent, zo waarachtig als de Heere leeft, u zult bedrogen uitkomen en sterven, indien u geen liefde tot God hebt. Want dan bezit u geen aasje of sprankje van ware heiligheid of heiligmaking, al deed u alle dagen niets anders dan bidden en al werkte u nog zo hard en zwaar. Daarom zei de Heere: *Ik zal ulieder hart besnijden, om Mij lief te hebben.* Dit is de belofte, en deze liefde is de ziel en het leven van alle godsdienst. U kunt deze liefde niet hebben tenzij u iets van de liefde Gods, tot u ziet. Wij zijn van nature vijanden Gods ofschoon wij onder duizend mensen, weinigen vinden die het erkennen willen. *Het zij verre van ons,* zeggen zij, *dat wij vijanden Gods zouden zijn.* Maar ik zeg het u in de Naam van God, hetzij u het horen wilt of niet, dat u van nature vijanden bent en geboren met vijandschap in uw hart, en uw hand tegen God is, en dat zolang u geen kennis van God verkrijgt, zoals Hij in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende is, deze vijandschap in u niet zal gedood worden.

Het is dus een gelovige in Christus, die deze liefde heeft en wie deze liefde dringt. Aan de wet gestorven en aan Christus getrouwd zijnde, brengt hij Gode vruchten voort. Een gelovige heeft genoegzame aanmoediging om Gode te leven. Want hij ziet dat Christus aan Gods gerechtigheid voldaan heeft, met aan de gerechtigheid der wet te voldoen en alles teweeg te brengen wat voor ons ondoenlijk was. Wanneer een gelovige dit door het geloof beschouwt, zo moedigt het Hem aan God te dienen. Hierom zingt de Psalmist: *Bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.* Mocht hij niet gezegd hebben: *Bij U is majesteit, opdat Gij gevreesd wordt?* O nee, maar zo is het hiermee gelegen: De majesteit van God zou de zondaar van God doen wegvluchten, gelijk Adam, toen hij Zijn stem hoorde in de hof. Maar Zijn barmhartigheid of omdat bij Hem vergeving is, doet ons Hem vrezen, liefhebben, dienen en gehoorzamen. Waarom de Profeet zegt: *Dan zullen zij de Heere vrezen en Zijn goedheid.* Indien de mens geen geloof heeft aan Gods goedheid, of hoop op Zijn gunst in Christus, waar is dan zijn heiligmaking en reinheid? Want het zijn zij alleen, die deze hoop op Hem hebben, die zichzelf reinigen, gelijk Hij rein is.

Ik weet niet, vrienden, welke bevinding u hieromtrent hebt. Maar enigen onder ons weten zeer wel, dat wanneer hun ziel het meest getroost, wakker gemaakt en uitgebreid is door de hoop van Gods gunst in Christus en Zijn goedheid, zij dan de meeste bereidwilligheid voor de plichten hebben. En wanneer zij, aan de andere kant, door ongeloof, harde gedachten van God hebben, als van een vertoornd Rechter, zij

dan geen of weinig bereidwilligheid vinden voor de plichten en de godsdienstoefening. Ik houd mij verzekerd dat dit de bevinding der heiligen van alle eeuwen geweest is.

Maar opdat deze zedelijke invloed, die het sterven aan de wet of het verbond der werken, op de heiligmaking of het Gode leven heeft, verder blijken moge, zo laat ons eens overwegen hoe de wet, ten opzichte van de gelovigen, haar wettische of oude verbondsvorm verloren hebbende, in een evangelische vorm gemaakt is en veranderd van een verbond der werken in een verbond der genade of in de wet in de hand van Christus. Ieder deel derzelve dringt nu de gelovige tot gehoorzaamheid en tot heiligmaking en dat wel op de lieflijkste wijze. De *evangeliewet* of de wet der genade, waaronder hij is, is een koets, besproeid met liefde. De wet in de hand van Christus heeft nu een liefelijke gedaante in al haar geboden, beloften en bedreigingen en in haar gehele vorm.

1. De **geboden** der wet, in de hand van Christus, hebben hun oude verbondsvorm of gedaante verloren en zijn vol van liefde. Het gebod van de wet der werken is: *Doe dat en gij zult leven*. Maar in de hand van Christus is het. *Leeft en doet*. Het gebod van de wet der werken is: *Doet dat, of gij zult vervloekt worden*. Maar de wet in de hand van Christus is: *Ik heb u van de hel en de verdoemenis verlost, gehoorzaamt daarom*. Het gebod van de wet der werken is: *Doe dat in uw eigen kracht*. Maar de wet in de hand van Christus: *Ik ben uw sterkte, Mijn kracht zal in uw zwakheid volbracht worden, doet het daarom*. Het gebod is stoffelijk hetzelfde, maar de vorm is verschillend. Het gebod van de wet der werken is: *doet volmaakt, opdat gij het eeuwige leven hebben moogt*. Maar nu, in de hand van Christus heeft zij deze vorm of gedaante, te weten: *Ik heb u het eeuwige leven gegeven in Mij en door Mijn doen, en daarom doet gij het door Mijn genade zo volmaakt, als ge kunt, totdat gij tot de staat der volmaaktheid geraken zult*.

Het gebod zeg ik, is stoffelijk hetzelfde, want ik verenig mij niet met hen die het willen doen voorkomen, alsof hierdoor nu minder gehoorzaamheid geëist werd, dan onder de wet der werken. Want hoewel er minder aangenomen wordt van diegenen, welke een volmaakte gehoorzaamheid in hun Hoofd hebben, nochtans wordt er niet minder geëist, hoewel niet in de oude verbondsvorm. En gelijk het gebod stoffelijk hetzelfde is, zo is ook het gezag hetwelk de gehoorzaamheid vordert, oorspronkelijk hetzelfde. Maar hierin onderscheiden, dat het gebod van de wet is het gebod van God als Rechter, absoluut of volstrekt aangemerkt, buiten Christus. Maar nu is het onder de genade, het gebod van een God in Christus en als van een Vader in Hem. Ik ben verzekerd dat het gezag van een gebiedende Wet, geenszins verminderd of verloren is, nu dat gebod in de hand is van Christus, Welke is God in Wezen en eeuwig gelijk met de Vader. En gelijk Gods gezag om te oordelen, niet verminderd wordt of verloren is, wanneer Hij al het oordeel aan de Zoon heeft overgegeven, zo is Zijn gezag om te gebieden ook niet verloren, wanneer de wet in de hand van Christus is. Ja, het gebod is niet alleen niet verminderd, maar het is aan de gelovige, zoet, liefelijk en begerlijk gemaakt, hem aandringende tot gehoorzaamheid, omdat de wet nu in de hand van zijn Hoofd, zijn Heere en zijn God is.

Het doel dat de Heere met het gebieden, en zij met het gehoorzamen hebben, is nu onderscheiden van hetgeen plaats had onder de wet der werken. Het doel dat Hij met het gebieden heeft, is niet om een zware last van plichten op hun schouders te leggen om door hen in eigen kracht uitgevoerd te worden. Ook niet, al worden dezelve door Zijn kracht volbracht, om een gerechtigheid te zijn tot rechtvaardigmaking of een

voorwaarde des levens. Maar alleen om aan te tonen de heiligheid van Zijn natuur welke geen wetteloos volk wil hebben. Alsook om de grootheid van Zijn genade te openbaren, terwijl Hij Zichzelf zo laag neerbuigen wil, om onze dienst te eisen en om Zijn volk daardoor te begenadigen en te versieren, daar hun hoogste gelukzaligheid bestaat in de gelijkvormigheid aan Zijn wil en opdat Zijn volk het goede verkrijgen zou, hetwelk noodzakelijk aan de plichten vastgemaakt en door de belofte aan dezelve verbonden is.

Vervolgens ook opdat Hij iets zou mogen hebben, waarin Hij Zijn volk zou kunnen prijzen, om met grond en zonder hetzelfde te vleien, tot hetzelfde te kunnen zeggen: *Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht*, enz., opdat Hij door hen, stof van veroordeling hebben zou tegen het overige van de wereld, dat naar Zijn geboden niet wandelt. Met één woord, Hij gebiedt, opdat Zijn oppermacht en het gevoel daarvan bewaard zouden worden in het hart van Zijn volk en opdat Hij door het woord van Zijn bevel aan hetzelfde (gelijk Hij menigmaal doet), kracht zou kunnen meedelen. Om te doen wat Hij gebiedt, ingeval van deszelfs tekort komen, om het onder het gevoel van deszelfs zwakheid en zondigheid, naar Jezus Christus te drijven als het einde der wet, zowel tot verkrijging van kracht tot heiligmaking als van gerechtigheid tot rechtvaardigmaking. Om deze en dergelijke einden gebiedt de Heere. En het doel dat zij behoren te hebben in het gehoorzamen, is niet om aan het geweten of om aan Gods gerechtigheid te voldoen en alzo de hemel te verwerven of iets dergelijks, maar om God te verheerlijken, om onze naaste te stichten en alzo onze dankbaarheid aan God en Christus te betuigen, welke ons van de wet, als een verbond, verlost heeft.

2. De **beloften** van de wet in de hand van Christus hebben haar verbondsgedaante verloren en zij zijn ook vol van liefde. De wet der werken belooft het eeuwige leven, als een beloning voor onze gehoorzaamheid en zo is het een beloning van schuld, maar de wet in de hand van Christus, belooft een beloning naar genade, op een evangelische gehoorzaamheid, en wel inzonderheid voor zover ze een bewijs is van hun verzoening met Hem, in Wie al de beloften *ja en amen* zijn. Het eeuwige leven was in het verbond der verlossing aan Christus beloofd, op Zijn gehoorzaamheid, welke Hij ook betaald heeft toen Hij voor ons onder de wet der werken gekomen is. En nu het eeuwige leven voor de gelovigen verworven is, als de beloning van Christus gehoorzaamheid tot de dood, zo hebben nu geen beloningen naar schuld meer plaats. Beloningen naar genade hebben nu plaats en dit moedigt de gelovigen aan om Gode te leven, hetgeen langs de weg van een evangelische gehoorzaamheid, een genadige belofte is van een liefelijke gemeenschap en omgang met God. *Want die Mij liefheeft en Mijn geboden bewaart, die zal van Mijn Vader geliefd worden. Ik zal hem liefhebben en Ik zal Mijzelven aan hem openbaren.* Hier is een Vaderlijke belofte van Gods gunst en gemeenschap met Hem. Ja, daar is in de weg van een evangelische gehoorzaamheid een belofte van de hemel. Het recht op de hemel is verworven door het bloed van Christus en een gelovige is de jonge erfgenaam van de heerlijkheid. Maar zijn bezitting van de hemel wordt nog uitgesteld, totdat hij er bekwaam toe is en enig werk hier voor Zijn Vader gedaan zal hebben, totdat hij bekwaam zal zijn gemaakt voor de erve der heiligen in het licht. En dit is een liefelijke aanmoediging voor hem, om Gode te leven.

3. De bedreigingen van de wet in de hand van Christus, hebben haar oude verbondsvorm, hoedanigheid en natuur verloren en zijn nu in bedreigingen van liefde veranderd. Er is nu voor een gelovige, zulk een bedreiging niet meer, te weten: *Indien gij niet gehoorzaamt, zo zult gij sterven.* De straf van het verbond der werken, is de

eeuwige dood en de verdoemenis, welke een gelovige aan de wet gestorven zijnde, niet meer behoeft te vrezen, evenmin als een levende vrouw, de bedreiging van haar al gestorven man. *Want er is geen verdoemenis voor degene, die in Christus Jezus is, en die in Hem geloofd zal niet sterven.* De gelovigen zijn niet meer onder enige bedreiging van eeuwige toorn, omdat zij onder de genade zijn. Het is een hoge en steile uitdrukking, waarvan zich de zalige Rutherford in dit geval bedient, zeggende: “Het evangelie verbiedt niets meer op straffe van verdoemenis aan een gerechtvaardigde gelovige, dan aan Jezus Christus Zelf. Ofschoon de zonden der gelovigen de hel verdienen en de inwendige verdienste der zonde dezelfde is, (ja, ik denk zelfs, dat de zonden der gelovigen, begaan tegen zoveel liefde en barmhartigheden, duizend hellen verdienen, daar de anderen er maar één verdienen) nochtans hebben zij gestorven zijnde aan de wet, geen wrekende toorn meer te vrezen, dewijl het bloed van Christus het vuur van Gods toorn heeft uitgeblust.”

Want indien Christus voor ons gestorven is als wij nog zondaars waren, veel meer dan zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van de toorn. En zeker, zij behoorden datgene niet te vrezen, waarvan God hen toeroept te geloven dat zij er van bevrijd zijn. Hun slaafse vrees is daarom uit ongeloof en het verzwakt hun handen in de plichten. De wet in de hand van Christus heeft wel bedreigingen en straffen, maar zij zijn nu Vaderlijk en liefhebbend. Een korte beschrijving van deze bedreiging vinden wij in Ps. 89 : 31-36: *Indien Zijn kinderen Mijn wet verlaten en in Mijn rechten niet wandelen; indien zij Mijn inzettingen ontheiligen, en Mijn geboden niet houden, zo zal Ik hun overtredingen met de roede bezoeken, en hun ongerechtigheid met plagen. Maar Mijn goedertierenheid zal Ik van hem niet wegnemen of in Mijn getrouwheid niet feilen. Ik zal Mijn verbond niet ontheiligen, enz. Ik heb eenmaal gezworen, enz.* Hoewel Ik hen niet naar de hel zal zenden of van de hemel beroven, evenmin als Ik Mijn grote eed aan Mijn enige Zoon gedaan breken zal, nochtans zal Ik hen als een Vader bezoeken en hen kastijden wegens hun overtredingen. Ik zal hen drukken in de vijzel van verdrukking, teneinde Ik de sappen van de oude Adam welke nog in hen zijn, uitpers. Ja, Ik zal Mijn aangezicht verbergen en hen die gemeenschap en die omgang weigeren, die zij eertijds met Mij gehad hebben en hen geven schrik in plaats van troost, en bitterheid in plaats van zoetheid. De kinderlijke vrees voor deze Vaderlijke kastijding zal meer invloed hebben op een gelovige om hem tot gehoorzaamheid en heiligheid aan te zetten, dan al de ongelovige vrees voor de hel en de toorn doen kan. De vrees dat hij de zoetheid van Gods tegenwoordigheid verliezen mocht die hij soms heeft, zal hem tot zijn zonden en begeerlijkheden doen zeggen, gelijk de vijgenboom in Jotham's parabel: *Zal ik mijn zoetheid verlaten en over u koning zijn? Zal ik al die zoetheid welke ik bij en in God genoten heb verlaten, en met deze vuile lasten en afgoden tezamen spannen? En daarom, wanneer een gelovige afgeweken is en overtreden heeft, wat is het, dat hem dan weer tot God brengt? Dan wordt hij gewaar, dat de Heere hem langs verscheiden wegen afbreekt en zijn weg met doornen omtuint. Dan wordt hij soms door genade er toe gebracht om daarop acht te geven, waardoor hij dan zegt: o, hoe ben ik nu beroofd van die zoete liefdeblijken, welke ik eertijds genoten heb. Daarom zal ik wederkeren tot mijn eerste Man, want toen was het mij beter dan nu.*

Ja, zijn vrijheid van de bedreigingen der wet, wanneer hij onder Vaderlijke kastijding is, maakt als hij het recht opmerkt, zijn hart week en doet het eerder en meer smelten, dan al het vuur van de hel zou kunnen doen. De slaafse vrees voor een wrekende gerechtigheid en toorn, maakt hem moedeloos en verzwakt zijn handen in de plichten en dat doet hem van God wegllopen. Maar de kinderlijke vrees voor Vaderlijke

gramschap, welke uit liefde voortkomt, is hem een liefelijke beweegreden, om hem tot zijn plicht aan te moedigen. Welke van deze twee beweegredenen meent u, dat een gelovige tot zijn plicht het meest zal aanzetten? Deze wettische?: *O, mijn toornige Rechter zal mij naar de hel zenden, indien ik zo en zo doe.* Of deze evangelische?: *Mijn God en Vader in Christus Jezus zal toornig op mij zijn en de bewijzen Zijner liefde aan mij weigeren.* Ik vertrouw en houd mij zelfs verzekerd, dat de eerste vijandschap uitwerkt, of dezelve opwekt. Maar de laatste werkt uit, liefde en zet de ziel in vlam.

Men vraagt wellicht: *Behoort een gelovige niet voor God te leven, zonder te zien op de bedreiging van Vaderlijke kastijding en van straf?*

Antwoord: Het is zeker, dat hoe volmaakter zijn gehoorzaamheid is, hoe beter dezelve is en hoe meer zij de gehoorzaamheid der heiligen in de hemel gelijkt, waar geen kastijding gevreesd wordt. Maar zolang een gelovige nog hier beneden is, draagt hij nog een lichaam der zonde met zich om en heeft hij alsoz nodig, om door Vaderlijke kastijding opgewekt te worden. Hij behoorde waarlijk God te dienen, zuiver uit liefde en uit achting voor het gebod zelf en omdat Hij het gebiedt. Maar zo is het met de zaak getogen: Gelijk hij aan de ene zijde volmaakt is in zijn Hoofd Jezus Christus, en het zijn plicht niet is om acht te geven op hetgeen de wet der werken, of belooft of dreigt, aan de andere zijde, dewijl hij onvolmaakt is in zichzelf zolang hij hier beneden is, zo is het zijn plicht om acht te geven op hetgeen wat de wet, in de hand van Christus, belooft en dreigt, hetwelk dan waarlijk een liefhebbende achting is, strekkende tot bevordering van heiligmaking.

De gehele vorm van de wet als een verbond der werken, aldus veranderd zijnde, zo is zij in de hand van Christus vol liefde en genade en zij heeft als zodanig een krachtige invloed tot heiligmaking. Want die onder de genade zijn, hebben een beginsel van genade in hun ziel, hetwelk strijd voert tegen de zonde. Zij hebben de Geest der genade die hen doet wandelen in Gods inzettingen en rechten, en zij hebben de belofte van genade, die voor hen genoeg zal zijn. Wanneer de zonden de overmacht hebben en hen verontreinigen, dan hebben zij dagelijks toegang tot de Fontein, die geopend is tegen de zonden en de onreinheid, waarheen zij ook vlieden. Indien hun overtredingen en afkerigheden toenemen, zo hebben zij Christus, die door Zijn beloften, Zich verbonden heeft om hun afkerigheden te genezen. Hetwelk, door het geloof beschouwd zijnde, hen nooit zorgeloos maakt. Integendeel zijn dat liefdekoorden, die hen tot hun plicht trekken en doen wederkeren tot hun vriendelijke Heere en God. Met één woord, aan de wet gestorven, zijn zij aan Christus getrouwd, die een groene Dennenboom gelijk is, in Wie al de vrucht gevonden wordt. Zo ziet u welke invloed, het sterven aan de wet op het Gode-leven heeft!

Het vijfde stuk dat nu aan de orde is, was de toepassing.

Is het waar, dat aan de wet gestorven te zijn ten opzichte van de rechtvaardigmaking, noodzakelijk moet voorafgaan, eer men Gode leven kan ten opzichte van heiligmaking? Zo ziet dan tot uw onderrichting het volgende:

1. Hieruit kunnen wij zien, dat de leer van het evangelie geen leer is, strekkende tot zorgeloosheid of vleselijke vrijheid, hoe ze door de wereld ook moge gelasterd of gesmaad worden. En wanneer de predikanten die het volk zoeken af te brengen van de wet der werken en van haar eigengerechtigheid, gelasterd worden, als waren zij vijanden van ware heiligheid, zo durf ik het wagen om met vrijmoedigheid te zeggen, op een plaats waar valsheid een gruwel behoorde te zijn, dat dit een snode lastering is. Want hoeveel zondige zwakheid en onvolmaaktheid er ook nog aan het prediken en de praktijk kleven moge, welken deze leer wensen te verkondigen, zo is de Heere, de

God der Goden, nochtans getuige, ja, de Heere, de God der Goden weet het en geheel Israël mag het weten en allen die God de ogen verlicht zullen het weten, dat deze leer van aan de wet te sterven, ten opzichte van de rechtvaardigmaking, een leer is die alleen naar de Godzaligheid is, alsook het eigenlijke middel tot veiligheid en om Gode te leven. En indien dit Antinomianie is, dan ben ik zeer blij *een Antinomiaan* genoemd te worden.

Maar wij zien, wie Antinomianen en vijanden van de wet en van de heiligheid zijn. Het zijn al diegenen, die deze leer tegenstaan, een leer, waardoor wij aan de wet al de eer geven die denkbaar is, waarvan de apostel zegt: *Doen wij dan de wet teniet door het geloof? Dat zij verre. Maar wij bevestigen de wet.* Wij bevestigen haar als een verbond, waardoor wij Christus als onze gerechtigheid prediken, tot rechtvaardigmaking. En wij bevestigen haar als een regel van heiligheid, terwijl wij Christus prediken, als onze sterkte en onze kracht, tot heiligmaking des harten en des levens. Al degenen die op deze wijze de wet niet eren, onteren haar slechts en die zijn in waarheid de ware Antinomianen, dat is, vijanden van de wet. En hoewel dit schimpend en smadenderwijze *een nieuwe leer* genoemd wordt, hoewel ik beken dat het een nieuwe verbondsschets is, in tegenstelling tot de oude, zo ontken ik nochtans dat zij op een andere wijze nieuw zijn zou, daar die niet alleen zo oud is, als Paulus hier in de tekst, maar ook zo oud, als de eerste bekendmaking van het verbond der genade in het paradijs. Zo zien wij bij wie de laster van een nieuwe leer gezocht moet worden, en ik wilde wel dat het de smaders eens in de zin kwam om, hetgeen Paulus van deze zijn leerwijze gezegd heeft: *Indien wij of een engel uit de hemel, een ander evangelie prediken, buiten hetgeen verkondigd is, die zij vervloekt.* Dit is het oordeel dergenen die een ander evangelie verkondigen, terwijl er nochtans geen ander gevonden wordt, maar daar zijn sommigen die des Heeren volk beroeren willen zegt de apostel en die het evangelie van Christus zoeken om te keren. Derhalve is gestorven te zijn aan de wet geenszins een los Antinomiaan worden, maar het is integendeel Gode-leven.

2. Zie hier ook de reden en oorzaak, waarom de duivel de leer der genade zo krachtig tegenstaat en zich niet bekreunt, al wordt de wet als een verbond, nog zoveel gepredikt en voortgezet. Omdat het evangelie en haar leer, juist datgene is, hetwelk alleen tot wáre Godzaligheid leidt, daar de wet en de wettische leringen strekken, om de mens een vreemdeling van Christus en van het leven Gods te doen zijn. Het scheelt de satan niet hoe menigmaal gij uw plichten vervult, mits hij u maar van Christus afhoudt, *Die het einde der wet is tot rechtvaardigmaking.* Want dan weet hij zeer wel, dat u ook zeker heilig zijn zou. Maar hij is een onheilige duivel en daarom staat hij het Evangelie en haar leer gedurig tegen en hij weet dat hij u vast genoeg heeft, zolang u aan de wet nog vasthoudt, en dat hij u verliest als u tot Christus komt. Want indien u maar eens Christus krijgt tot uw rechtvaardigmaking, als hebbende alle gerechtigheid der wet voor u vervuld, dan zult u Hem ook wel tot heiligmaking verkrijgen, om al de gerechtigheid der wet in u te vervullen. De duivel weet wel dat, ofschoon u door schijnheiligheid veranderd mocht worden in een engel des lichts, gelijk hij zelf is, u nochtans liggen zou onder de zware wraak van God en van de vloek der wet, alsook onder de macht der zonde zolang u nog onder de wet bent.

3. Zie hier ook de reden, waarom het grootste gedeelte der mensen, de zonden, zichzelf, de wereld en de satan leven. Het is omdat zij niet aan de wet gestorven zijn. Want dezulken zijn het alleen, die Gode-leven, en bijgevolg leven also degenen die der wet nog leven en daaraan niet gestorven zijn, voor de satan. Geen mens, die der

wet nog levende is, kan een heilig of godzalig mens zijn. Wat is de reden en de oorzaak van al die ongoddelijkheid, ongerechtigheid en boosheid van het geslacht waaronder wij leven? Het is omdat de mensen vreemdelingen zijn van Christus en dat zij leven onder de opwekkende macht van de wet, die de kracht der zonde is. De wereld verheft en roept een zedelijkheid in, even alsof de priesters van Christus en Zijn gerechtigheid, vijanden waren van de zedelijke wet, als een regel des levens en der heiligheid. Maar zie, onder het rechtvaardig oordeel Gods, is er nooit een geslacht overgelaten tot grotere onredelijkheden en zonden, dan dit volk. Hetwelk dan ook een rechtvaardige straf is van des mensen verachten van Christus en van Zijn eeuwige gerechtigheid der wet, waardoor wij alleen tot ware heiligheid en gelijkvormigheid der wet geraken kunnen, door het geloof aan dezelve. O, wanneer een gelovige verwaardigd wordt om in te zien, dat hij met de wet als een verbond, niet meer te doen heeft, zo doet dit hem eerst recht vermaak hebben in de wet Gods, als een regel des levens en der heiligheid. Wanneer hij ziet, dat hij niet één penning te betalen heeft, noch aan het gebod, noch aan de bedreiging van de wet als een verbond, zo doet dit hem, zich onder het grootste verbond van dankbare gehoorzaamheid aan de Heere bevinden, in het gehoorzamen van Zijn wet als een regel des levens. Ja, zelfs onder een grotere verplichting dan ooit Adam had vóór de val. Maar de overigen van de wereld zijn nog vreemdelingen van deze vrijheid en bevinden zich in dienstbaarheid aan de wet en dus ook aan haar lusten.

4. Hieruit kunnen wij ook zien, de noodzakelijkheid van het werk der wet, tot overtuiging en vernedering en hoeveel daarvan noodzakelijk is, om hen te doen sterven aan de wet, opdat zij Gode-leven mogen. Zoveel overtuiging is er nodig, als het de mens los kan maken van het verbond der werken en als het hem van zijn eigen gerechtigheid zal doen afscheiden en hem doen uitroepen: *onrein! onrein! schuldig! schuldig!* Opdat langs deze weg, zijn vertrouwen op zichzelf gedood moge worden. Opdat hij door de wet, der wet gestorven, zijn toevlucht moge nemen onder het dekkleed van Christus gerechtigheid tot rechtvaardigmaking en opdat hij, aan de wet gestorven zijnde, Gode-leven mocht. Zo lang de mensen dit werk der overtuiging uit de wet niet hebben, dat hen aan de wet doet sterven, zo richten zij een gerechtigheid op van hun eigen werk op zijn best genomen, hetwelk hen uit de hemel zal houden, evenzeer als zonden dat doen zullen. Dit maakt de poort des hemels een enge poort omdat zij zullen zoeken in te gaan op een wettische wijze en zij zullen niet kunnen. En dit doet de weg die naar de hel leidt, een brede weg zijn, ja zo breed, dat hij al diegenen die buiten Christus zijn, binnen laat, en dat zowel de openbare goddelozen, als de nette rechtvaardigen. Er is maar één weg naar de hemel en die is Christus. Maar er zijn verscheiden wegen naar de hel en inzonderheid deze twee. Sommigen wandelen in een meer reine weg van eigengerechtigheid en anderen weer in een meer vuile weg van openbare goddeloosheid. Beiden ontmoeten zij elkaar op het einde van de weg, en dat is het centrum van hun verdoemenis. O, hoe noodzakelijk is het dan een werk van overtuiging van de wet te hebben, om de goddeloze te overtuigen van zijn zonden en om de zelfrechtvaardige te overtuigen van de noodzakelijkheid van een betere gerechtigheid, opdat zij aan de wet mogen sterven en dus Gode-leven.

5. Hieruit kunnen wij ook zien van waar het komt, dat de gelovigen zo weinig Gode leven en zo weinig liefhebbend en zo onheilig zijn. Het vloeit hieruit voort: Omdat zij niet volkomen gestorven zijn aan de wet, noch geheel daarvan bevrijd. Er blijft nog veel van een wettische geest in hen over, en hoe meer dat plaats heeft, hoe onheiliger zij zijn. Hoewel zij bij de bekering hebben afgeschud het gezag van het verbond der

werken, als van een vorst, iets dat wel een grote zaak is, zo zijn zij nochtans menigmaal nog al te veel onder haar onrechtmatige macht, en dat wel wegens de oude wettische natuur, die nog maar ten dele hier op de aarde vernieuwd wordt. Hierdoor spreekt de wet menigmaal zodanig tot het geweten van een gelovige, dat hij van haar stem beeft, want zij geeft voor hem te vervloeken en zet hem krachtig aan tot het werk of anders verdoemt zij hem. Daardoor worden zijn handen dan slap en hij krijgt harde gedachten van God, als van een harde en gestrenge meester. Daarentegen is de stem van het evangelie in zijn geweten, een zachte en stille stem, hem liefelijk trekkende en lokkende tot gehoorzaamheid, welke ook kracht meedeelt om te kunnen gehoorzamen, hetwelk de ziel dan ook vermaak doet hebben in de wegen Gods, zeggende: *Trek mij en ik zal U nalopen.*

Maar wat zal een gelovige doen als de wet op hem aanvalt en hem gebiedt te gehoorzamen, op straffe des doods of hem anders veroordeelt wegens ongehoorzaamheid? Welnu, dan mag hij met de woorden van Luther zeggen, die in het leerstuk van de rechtvaardigmaking zo rechtzinnig was, als iemand na zijn tijd: “ O wet, Christus is mijn Gerechtigheid, mijn Schat en mijn Werk. O wet, ik belijd dat ik niet Godzalig of rechtvaardig ben. Maar hiervan ben ik verzekerd, dat Christus Godzalig en rechtvaardig is voor mij. Zijn gehoorzaamheid, beantwoordt aan de godzaligheid in de eerste tafel van de wet vereist, alsook aan de gerechtigheid, die in de tweede tafel vereist wordt. Een gelovige kan tot de wet zeggen: O wet, ik ben aan u gestorven en aan Jezus Christus getrouwd, daarom kan ik geen kinderen, geen vruchten, geen werken van gehoorzaamheid voortbrengen op uw dreigende geboden. Zie, ik loop naar mijn lieve Man, die de wet zoet en liefelijk gemaakt heeft, met een evangelische versiering en gedaante. Hetwelk kracht gevende, om te kunnen gehoorzamen en de gelovige zijn bevrijding van de toorn Gods aankondigende, aanmoedigt. (Gelijk onze belijdenis des geloofs spreekt). Wij zijn vrij van de vloek van de zedelijke wet en verlost van de eeuwige verdoemenis, om aan God gehoorzaamheid te bewijzen, niet uit slaafse vrees, maar uit kinderlijke liefde en met een gewillig gemoed.”

6. Zie hier ook uit, dat de heiligheid noodzakelijk is tot zaligheid. Want zij is het leven zelf van een gerechtvaardigd mens, die gestorven is aan de wet om Gode te leven. Hij is niet heilig, opdat hij gerechtvaardigd moge worden. Maar hij is gerechtvaardigd, opdat hij heilig zou leven. Ik laat mij hier niet in met de vraag, *of de wedergeboorte of de rechtvaardigmaking het eerst geschiedt.* Want ik spreek hier niet voornamelijk van de hebbelijke heiligheid of van de eerste, hebbelijke genade, maar van de *dadelijke* heiligheid, hetzij inwendig in de oefening van genade, of uitwendig in het volbrengen van de plichten. Alzo aangemerkt zeg ik, is zij noodzakelijk tot zaligheid, als zijnde de natuurlijke, de noodzakelijke en de onafscheidelijke vrucht van de rechtvaardigmaking of het sterven aan de wet. Het is een gerechtvaardigde zijn wandelweg of *weg naar de hemel.* Zij, die de genade Gods in ontucht veranderen, verdraaien het rechte doel van de genade, welke ons onderwijst om alle goddeloosheid en wereldse begeerlijkheden te verzaken, en degenen die de wet als een regel van heiligheid een schop geven, omdat zij, óf zijn, óf *menen* verlost te zijn van de wet als een verbond der werken, omkerende het eigenlijke doel van die vrijheid, hetwelk is, opdat zij Gode leven zouden. Ik twijfel niet, of velen onder de gelovigen zijn soms nog wel eens in gevaar van deze zonde. Want ik ken geen zonden, wanneer zij aan zichzelf overgelaten worden, voor welke zij ook niet bloot staan. En omdat deze en gene van hen de genade wel eens misbruiken zou, houdt God het spoor van de wet aan hun zijde. Want het gaat met sommige begenadigden, als met de trage en luie paarden.

Zolang het spoor aan hun zijde is, lopen en rennen zij snel en vlijtig voort. Maar wanneer zij daarvan bevrijd zijn, dan worden zij weer traag en loom en zijn gereed om stil te staan. Zolang de wet ten strengste gehoorzaamheid van hen vorderde en de dood en verdoemenis dreigde, zolang ook waren zij naarstig. Zij durfden niet één noodzakelijke plicht verzaken en waren nauwlettend in hun wandel; maar nu bevrijd zijnde van het spoor, dat dagelijks hun zijde prikkelde en ziende dat Christus de wet voldaan heeft, en dat zij hen nu noch rechtvaardigen, noch verdoemen kan. Nu verbeelden zij zich, dat zij niets meer te vrezen hebben en zo geven zij soms toe in het zondigen en leven zorgeloos daarheen, in plaats van matig, rechtvaardig en godzalig te wandelen. Dit is een veranderen van de genade Gods in ontucht, en een verdraaien van het eigenlijke doel der genade. Als er van u, die hier tegenwoordig bent, enig kind Gods schuldig aan staat, zo gedenk, dat uw Vader u niet ongestraft zal laten, en ofschoon Hij uw zonden vergeeft, Hij nochtans wrake zal doen over uw daden. Het is om in sommigen deze dartelheid te voorkomen, dat het spoor lang aan hun zijde gehouden wordt. Zij worden waarschijnlijk dagen en jaren gehouden onder vele wettische schuddingen, vreze, twijfelingen en beroerten en zeer weinig tot een blijmoedige en evangelische gehoorzaamheid komende, want de wet kan die onmogelijk veroorzaken. Dit leidt mij tot een ander stuk.

7. Uit deze leer kunnen wij zien, dat de wet een zondaar noch rechtvaardigen, noch heiligen kan. Zij kan hem niet rechtvaardigen, want hij moet daaraan gestorven zijn ten opzichte van de rechtvaardigmaking. Zij kan hem niet heiligen, want hij kan nooit Gode-leven, voordat hij aan de wet gestorven is. Aan de ene zijde kan uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden. Waarom niet? Omdat u van nature dood bent in de zonden, en niets kunt doen van hetgeen de wet eist, op de wijze zoals zij het eist. En al wilde u iets goeds doen, is het nochtans zeer onvolmaakt, terwijl de wet volmaaktheid eist. Al gehoorzaamde u voor het toekomstige, volmaakt aan de wet, nochtans kan dat het verledene niet vergoeden, want daar moet voldoening zijn. Ja, veronderstel dat het mogelijk was dat u alles kon doen, dat u van uw wieg af tot uw graf toe nooit gezondigd had. Dat u ook vrij was van erfzonde. Dat u zulk een goede natuur had als ooit de Pelagianen geloofd hebben dat iemand heeft. En dat u genoegzame kracht had om de wet te kunnen onderhouden niet alleen, maar dat u ook dadelijk dezelve, van uw jeugd af aan, onderhouden had, zo is nochtans de wet der werken in Adam verbroken, in hem hebben wij allen gezondigd. Die ene zonde alleen is genoeg, om de gehele wereld te verdoemen en dat zou ook gewis geschieden, indien Christus u niet verlost van haar vloek. Aan de andere zijde kan de wet niemand heiligen, want zij loont werk. *En wanneer het gebod komt, dan wordt de zonde levendig*, zijnde alleszins de bediening des doods, gelijk ik tevoren gezegd heb, Vraag. Indien de wet, noch rechtvaardigen noch heiligen kan, van welk gebruik is zij dan?

Antwoord. Zij heeft vele en edele gebruiken, beide zowel omtrent de wedergeborene, alsook omtrent de niet-wedergeborene. Omtrent de niet-wedergeborene is zij nuttig om hem te overtuigen van zonde, om de brakke grond van zijn hart te breken en Hem een tuchtmeester tot Christus te zijn, door hem te overtuigen van de volstreekte noodzakelijkheid van een Borg, alsook van zijn verloren staat buiten Christus. Omtrent de wedergeborenen is zij van gebruik, om hen Christus dierbaarder te doen schatten en hoog te achten, Wiens gerechtigheid de wet zowel in haar geboden, als in haar bedreigingen, beantwoord en voldaan heeft. Zij dient ook, om hen dagelijks te overtuigen van zonde, opdat zij meer en meer om vergeving van dezelve mogen aanhouden en dagelijks naar vergevende en heiligende genade bij de Heere uitzien.

Ook doet zij de mens recht zien, de inwendige verdienste der zonde, dewijl hij ziet, dat in dat verbond, de hel op dezelve gedreigd is, en opdat hij zou vrezen die God te vertoornen, welke een verterend Vuur is, opdat hij Hem diene met eerbied en Godsvrucht, maar niet met een slaafse vrees dat hij naar de hel zal gezonden worden, hetgeen onmogelijk is. Zo is dat zijn plicht niet. Hij mag wel afschrikwekkende gedachten van de hel hebben, maar nooit behoort hij een slaafse vrees voor haar te hebben. Vrees voor de hel moet hij niet hebben, maar wel geloof aan haar, hetgeen hem menigmaal noodzakelijk is om hem af te schrikken van de zonde, welke uit haar eigen natuur ten verderve leidt.

Gelijk een mens, die met een zware keten op de top van een toren aan een haak vastgebonden is, kan weten, dat hij door die keten veilig genoeg is voor het van boven neervallen, zal hij nochtans, wanneer hij beneden zich die vreselijke steilte ziet, schrikken om langs de kant te gaan. Het is waar dat de gelovigen, wanneer zij niet weten dat zij onder de genade zijn, het vonnis van de wet wel eens onvoorzichtig op zichzelf kunnen toepassen. Ik zeg onvoorzichtig, omdat er geen verdoemenis is voor degenen die in Christus Jezus zijn. God echter kan om heilige redenen, wel eens toelaten dat hun geweten bezwaard wordt door de vrees voor de verdoemenis, opdat zij daardoor vernederd zijnde, des te meer gebruik van Christus zullen maken tot gerechtigheid en sterkte. Met één woord, de geboden van de wet, niet formeel als een verbond, maar stoffelijk, als een regel des levens, dienen, om een krachtige besturing te zijn voor hun wandel. *Want zovelen als er naar deze regel wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid en over het Israëls Gods.* Aldus is de wet van een veelvuldig gebruik, ofschoon zij noch rechtvaardigen, noch heiligen kan, hetwelk de genade des Evangelies alleen, doen en uitwerken kan.

8. Zie hier ook uit, welk een verborgenheid de godsdienst voor de wereld is, en het grote onderscheid tussen Gods oordeel en dat der mensen. De mens denkt, dat het aan de wet gestorven zijn, de weg baant om in zonde te leven. Maar Gods Woord zegt ons integendeel, dat aan de wet gestorven te zijn, de weg is om Gode te leven. Waarom? Hier hebben wij een verborgenheid en een heilig raadsel. Vernietigen wij dan de heiligheid, wanneer wij langs deze apostolische leidraad prediken? Dat zij verre. O nee! Ik verzeker u, in de Naam van God, dat de weg, om waarlijk heilig te worden is, om uw eigen wettische heiligheid te laten varen. Alsook dat de weg, om waarlijk rechtvaardig te worden is, van uw eigen wettische gerechtigheid af te staan. Ja, ik zeg u, o mens, zelfs ten opzichte van de heiligmaking: *Indien uw gerechtigheid niet overvloediger is dan die der Schriftgeleerden en der Farizeeën, u in het koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan.* U weet dat zij lange gebeden deden. Zij vastten tweemaal per week en zij gaven aalmoezen van alles wat zij bezaten. Ja, sommigen uit hen waren naar de wet onberispelijk, daar zij konden zeggen: *Al deze dingen heb ik gedaan van mijn jeugd af aan.* En niettegenstaande dat alles zeg ik, indien uw heiligheid niet overvloediger is dan hun heiligheid, u nooit in het koninkrijk Gods zult ingaan. En dat, zolang uw onrechtvaardige rechtvaardigheid en uw onheilige heiligheid in uw hart niet neergeworpen worden en Christus gerechtigheid daarin verhoogd, u nooit ware heiligheid bezitten zult. Was Christus een vriend van hoeren en tollenaars of keurde Hij hun zonden goed, wanneer Hij tot de Farizeeën zei: *Hoeren en tollenaars gaan u voor in het koninkrijk Gods?* O, wacht u voor zulke lasterlijke gedachten van de heilige Jezus. O nee, het is er zover van af, dat wij hieruit, integendeel, Zijn grootste afgrijzen van hun zonden kunnen opmaken, daar Hij ons hierdoor alleen te kennen wil geven, dat, indien de zonde hen buiten de hemel zal sluiten, de eigengerechtigheid dan ook niet minder de Farizeeër zal buiten houden. De

reden is, dat hij zowel van zijn eigengerechtigheid verlost moet worden, als van zijn zonden, eer hij derwaarts komen kan. O, welk een verborgenheid is de godsdienst, zowel als het aan de wet gestorven te zijn, eer men Gode-leven kan!

9. Hieruit kunnen wij dan zien de ellendige staat van dezulken, die der wet nog leven en de gelukkige staat dergenen, die daaraan gestorven zijn. Die der wet nog leven, hun staat is zeer ellendig. Want al hebben zij de naam dat zij leven, zo zijn zij nochtans dood. Zij zijn wettisch dood en verbonden aan de vloek der wet en de toorn van God. Zij zijn geestelijk dood, als hebbende geen heiligheid of Godzaligheid, welke door Christus Jezus, Gode aangenaam is. En zijn zij enigszins ontwaakt, dan zoeken zij het leven bij de wet of uit de werken derzelve. Wat is het een dwaasheid, de levenden onder de doden te zoeken, of hulp daar, waar dezelve niet te vinden is! God heeft al onze hulp in Christus besteld en het is onmogelijk, elders rechtvaardigmaking of heiligmaking te vinden.

Maar aan de andere zijde, die aan de wet gestorven zijn, derzulken staat is zeer gelukkig. Want al zijn zij gestorven, nochtans leven zij. Zij leven een leven van rechtvaardigmaking en daarmee ook een leven van heiligmaking. Want nu, aan de wet gestorven zijnde, leven zij Gode. O, welk een genade is het, indien God uw geweten wakker gemaakt heeft, en dat overtuigt van zonde alsook van eigengerechtigheid, en aldus van de wet heeft afgebracht. U ziet uw diepe schuld, uw snoodheid en goddeloosheid en mogelijk zucht u ook onder het gevoel daarvan. Maar God kan daar een heerlijk oogmerk mee hebben, en wel om meer en meer van de wet af te brengen en van al het vertrouwen op het vlees, opdat u op een beter fundament zou bouwen en aan een beter Man, namelijk aan de Heere Jezus Zelf, getrouwd worden, opdat u Gode vruchten zou voortbrengen.

10. Ziet hier ook eens de verkeerdheid van een wettische geest. Want, indien wij aan de wet gestorven moeten zijn, opdat wij Gode leven zouden, dan moet een wettische geest en een verdorven temperament een goddeloze en ondeugende geest zijn. Het is een onkundige geest, want hij kent de rechtvaardigheid Gods niet. Want indien zij niet onkundig waren van Gods rechtvaardigheid, zo zouden zij zich nooit een eigengerechtigheid scheppen. En waren zij niet onkundig van de volmaaktheid van de wet, van het schrikkelijke van Gods rechtvaardigheid, van de gestrengheid van Zijn oordeel, alsook van hun natuurlijke zwakheid en boosheid, zo zouden zij niets tot een grond van hun aanneming bij God durven stellen, dan alleen het bloed en de gerechtigheid van Zijn Zoon. Het is een trotse geest die niet wil toelaten, dat de genade verhoogd worde, stellende zichzelf op de troon van Christus en van Zijn gerechtigheid. Het is een vuile en walgelijke geest. Hij besmet de mens hoe langer hoe meer en de Heere heeft een afkeer van hem, dewijl hij Zijn allerheerlijkst doel en oogmerk tegenspreekt. Het is ook een verdoemelijke geest, indien hij niet wordt weggenomen. Want de goddelozen zullen in de hel geworpen worden; en zulk een mens blijft een goddeloze, zelfs onder het voorgeven van heiligheid. Want hij leeft zichzelf, maar niet Gode, terwijl dezulken alleen die aan de wet gestorven zijn, Gode leven.

Beproof dan uzelf, man, vrouw of wie u ook bent. U behoort u zowel na *het avondmaal*, als vóór hetzelfde te beproeven. Er zijn vooral twee dingen, waaraan u zich te beproeven hebt:

- I. Of u der wet gestorven bent ten opzichte van de rechtvaardigmaking.
- II. Of u 'Gode leeft' ten opzichte van de heiligmaking.

Dit zijn twee zo noodzakelijke stukken als er in de ganse godgeleerdheid te vinden zijn en zo van de grootste aangelegenheid, zowel voor de tijd, als voor de eeuwigheid.

Eerst. *Beproeft uzelf, of u aan de wet gestorven bent ten opzichte van de rechtvaardigmaking.*

Ik zou hier verscheidene kentekenen kunnen opgeven van dezulken, die der wet nog leven en daarna van degenen die der wet gestorven zijn. Maar ik zal die beiden samen voegen, om ze niet te vermenigvuldigen. Zo kunt u uzelf beproeven in de volgende zaken:

1. De mens die aan de wet gestorven is, heeft een gezicht van zichzelf gekregen in de spiegel der wet. Ook heeft hij een gezicht gekregen van zijn natuurlijke, wettische geneigdheid. Sommigen verbeelden zich, dat zij een goed hart hebben jegens God en dat zij dit en dat nog wel doen kunnen. Maar een gelovige die aan de wet gestorven is, bevindt, dat zijn hart het slimste ding is dat hij in of aan zich heeft, als ook, dat hij niet geloven of zichzelf bekeren kan. Hij kan niet één enige zonde doden. De verdorvenheden zijn gelijk de reuzen van Enak. Zulk één ziet met Job, dat hij verfoeilijk is, zeggende: *Zie, ik ben verfoeilijk in elke plicht, in elk gebed, alsook in het gebruik van het Avondmaal.* Hij ziet zichzelf en zijn eigen wettische gesteldheid en temperament.

Maar een mens die der wet levende is, kent zijn wettische gesteldheid niet, zomin als zijn sterke neiging tot eigen gerechtigheid. Een gelovige daarentegen ziet en ondervindt hier zelfs iets van, nadat hij een evangelische heilige geworden is. Maar de wettischen zien dat nooit recht. Hoe, zeggen zij, wilt u ons voor Papisten uitmaken? Wij danken God, dat wij beter onderwezen zijn. Wij hebben geen verdiensten en al onze gerechtigheden zijn maar als weg te werpen klederen. Maar niettegenstaande dit alles, is er nog een heimelijk vertrouwen op, en een rusten in hun eigengerechtigheid. Zij zien nooit in dat zij nog op zichzelf steunen en vertrouwen. Maar bent u wel ooit recht geoefend, hoe u eensdeels van uw zonden, en hoe u anderdeels van uw eigengerechtigheid verlost zou worden?

2. De mens, die aan de wet gestorven is, is daardoor vermoeid en afgesloofd geworden. Maar een ander is mogelijk eens overtuigd geweest van zonde. Daarom zich tot de Wet en tot deze en gene plichten gewend hebbende, roept hij uit: *O, ik heb de hel verdiend, want mijn zonden zijn groot.* Waarop hij zichzelf zal trachten te verbeteren, en om vrede te vinden loopt hij tot het gebed en tot het prediken, menende daardoor vrede te bekommen. Zo bekeert hij zich, vele dingen voornemende, maar wee die mens, die zonder verder te gaan, hierin zijn vrede vindt! Maar de mens, over wie God Zich ontfermt en die Hij genade bewijst, doet ook die plichten, maar hij vindt geen vrede, geen rust, noch enige voldoening in dezelve. Hij wordt er onder vermoeid en afgemat, zijn ziel zinkt weg in de moedeloosheid en verteert en hij laat zijn hoofd hangen, waardoor God hem losmaakt en van zichzelf afbrengt. Hij daarentegen, die aan de wet getrouwd is en daaraan nog leeft, vindt zijn rust en zijn troost in de plichten. Hij heeft vrees voor de toekomende toorn en dan loopt hij naar de plichten en die geven hem dan rust. Zo is hij getroost en alles is wel. Even gelijk een man zijn bedrukte vrouw vertroost, zo vertroost hem ook zijn gehoorzaamheid aan de wet. De wet werpt hem wel neer, maar daarna richt zij hem weer op. Maar een mens, die aan de wet gestorven is, vindt ofschoon zij hem wel eens verschrikt, nochtans nooit zijn troost of vergenoegen in haar.

3. Een mens, die aan de wet gestorven is, weet wat het is uit Christus, als uit zijn

beginsel, en tot Hem als tot zijn doel, werkzaam te zijn. En hij weet wat het is, de plichten door eens anders kracht te verrichten. Het is waar, een wettische kan rechtzinnig spreken en zeggen dat hij niets doen kan uit zichzelf zonder Christus, en nochtans leeft, bidt, predikt, hoort hij en gebruikt hij het Avondmaal, alsof hij al de macht daartoe in zijn eigen hand had. Laat een mens nog zulk een orthodox of rechtzinnig hoofd hebben, indien hij geen gelovige in Christus Jezus is, zo is hij toch door en door een Arminiaan en een Pelagiaan. Hij kent zijn eigen zwakheid niet en hij ziet ook niet naar boven, om onmiddellijke invloeden. Gelijk het eigen ik, het beginsel is waaruit hij werkt, zo werkt hij ook tot zichzelf als tot zijn doeleinde. Gelijk zij, die met Christus getrouwd en met Hem verenigd zijn, Christus kinderen of vruchten voortbrengen, zo brengen zij die aan de wet getrouwd zijn, der wet vruchten voort. Zij doen de plichten, om hun geweten te stillen en uit vrees voor de hel. Want zij hebben geen zin om verdoemd te worden en dergelijke dingen meer. Maar een gelovige aan de wet gestorven zijnde, kan niets doen, dan alleen door geleende kracht. Hij kan niets verrichten, voor dat er een adem des Geestes komt. Hij kan geen vruchten voortbrengen, eer de Geest van God die in Zijn ziel voortbrengt. Nee, o nee, elke genadedaad vloeit uit een scheppende kracht voort en wanneer die werkt, zo dringt hem inzonderheid de liefde van Christus, en de begeerte van gemeenschap en omgang met God, omdat de heerlijkheid van God, in Christus Jezus, zijn hoogste doel is.

4. Een gelovige die aan de wet gestorven is, heeft lage en geringe gedachten van alles wat hij doet, maar een wettische waardeert zijn plichten zeer hoog, zeggende: *Waarom vasten wij en Gij ziet het niet aan? Waarom kwellen wij onze zielen en Gij weet het niet?* Ingewikkeld beschuldigen zij God, alsof Hij onrechtvaardig zou zijn, omdat Hij hen niet geeft hetgeen zij menen verdiend te hebben. *O God, ik dank U*, zei die trotse Farizeeër, *dat ik niet ben als andere mensen*. Dat was een hoogmoedig roemen op hetgeen hij gedaan had. Maar laat een gelovige eens dagen en nachten doorbrengen in het gebed en dat met veel vrijmoedigheid en verruiming des geestes, zo zal nochtans de uitslag van dat werk zijn: ‘O, mijn gerechtigheid is een wegwerpelijk en maanstondig kleed. Wee mij, indien ik niet in Christus gevonden worde, want mijn beste plichten verdienen de verdoemenis. Ik vind mijn bidden, mijn ten Avondmaal gaan en mijn gehele godsdienstoefening besmet met goddeloosheid, ongelooft, formaliteit en geveinsdheid.’

Maar een wettische, schat zijn plichten zeer hoog. Hij stelt meer prijs op hetgeen hij gedaan heeft, dan op hetgeen Christus gedaan heeft. Meer prijs op zijn bidden, dan op Christus’ voorbedding in de hemel. Zijn tranen zijn hem meer waard, dan het bloed van Christus. Hij is trots op zijn nederigheid en hij is nooit waarlijk verootmoedigd.

5. De klachten en vertroosting van een gelovige die aan de wet gestorven is, lopen voor zover hij aan dezelve gestorven is, in een evangelisch kanaal. Een wettische zal meer klagen over gebrek aan heiligheid, dan omdat hij Christus mist, dewijl hij verliefd is op eigengerechtigheid, welke zijn gelukzaligheid, zijn man en god is. En wanneer hij dezelve mist, zo kan hij niet anders dan verlegen zijn.

Maar hij, die aan de wet gestorven is, roept uit: Ach, dat ik Christus had! O, mocht ik de dag Zijner heirkraft in mij gewaar worden en opgenomen zijn in het Verbond der genade, om een almachtige kracht gewaar te worden, die mij noopt het gebod van het Evangelie in te willigen. Zo lopen zijn vertroosting in een evangelisch kanaal.

Een wettische vindt daarentegen al zijn troost in de werken der wet, zelfs in al zijn uiterste noden. Voorziet hij benauwdheid, wat is het dat hem troost? Dat hij vele goede plichten gedaan heeft. Hij bedekt zich met een kleed van zijn eigen maaksel.

Wanneer hij onder beschuldigingen van zijn geweten is, hoe wordt hij dan getroost en hoe verkrijgt hij vrede? Hij dekt zich met dat kleed. Voorziet hij oordelen, wat is zijn troost en vrede? Hij hoopt dat God hem genadig zal zijn, omdat hij een goede belijdenis heeft en vele goede gebeden en plichten gedaan heeft. Maar o, nare vrede!

Het enige, dat een gelovige, in die gevallen rust en vrede geeft, is de eeuwige gerechtigheid van Christus, onder welke hij begeert te schuilen. Hij vlucht tot het bloed van Christus. 'O, zegt hij, Ik ben verloren, zo mijn ziel niet bedekt wordt met de mantel van Christus volmaakte gerechtigheid. Ik begeer alleen in Hem gevonden te worden en op deze gerechtigheid van de Heere Jezus waag ik mijn ziel, want ik heb geen ander Middel, dan deze.'

Een wettische, troost zich in al zijn uiterste noden met de wet, totdat zijn laatste ure komt en dan vindt hij, dat hij bedrogen is.

Daarom, welk een genade is het, dat de Heere een mens aan zijn wettische troost speent en die afrukt, om hem aldus van de wet en van zijn vertrouwen op zichzelf af te brengen. Daarom, wanneer God Zijn uitverkorenen vergadert en thuis brengt, zo doet Hij al het algemene werk dat zij eertijds hadden, verdwijnen. Misschien hadden zij een schone belijdenis. Zij waren zedig en ernstig, hadden ijver, baden met levendigheid en hoorden met veel hartelijkheid en beweging. Maar ziet, nu zijn al die stromen van algemene invloeden opgedroogd, zodat de arme zielen bevinden, dat zij niet bidden kunnen. Zij kunnen niet één traan laten, al moesten zij in de hel geworpen worden. Ja, zij kunnen niet één goede gedachte denken, al zouden zij er de hemel mee verdienen. Zij vinden hun harten zo hard als een duivel en hun verstand omhuld met een helse duisternis. Waarom? Dit geschiedt alles uit liefde en om hen uit zichzelf en van de wet af te drijven, naar de Zoon van Gods eeuwige liefde.

6. Een gelovige die aan de wet gestorven is, is tevreden dat zijn gerechtigheid wordt getoetst aan en vergeleken bij de volmaakte wet. En gelijk Christus de Heere zijn gerechtigheid is, Die hij ook weet voor hem genoegzaam te zijn om aan al de eisen en geboden van de wet te beantwoorden, zo is hij met deze gerechtigheid ook niet beschaamd, maar hij roemt veeleer in dezelve. Zo is het ook gesteld met zijn werken van heiligheid. Welke tekortkomingen hij ook bij zichzelf vinden moge, hij is nochtans gereed en tevreden om beproefd te worden bij het klaarste licht. Laat de Alwetendheid Zelf neerdalen en een nauwkeurig onderzoek doen, hij zegt: *'Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten en zie, of bij mij een schadelijke weg is en leid mij op de eeuwige weg.* Ik begeer niet met een leugen in mijn rechterhand te sterven. Laat al de schuilhoeken van mijn hart voor mij opengelegd worden. Ik ben tevreden om te mogen weten, of ik een wettige man heb of niet. Of Christus mijn man is of niet.' Op die wijze wil hij gaarne beproefd worden.

Maar een wettische die der wet nog leeft, voor die is een ontdekkende predicatie onaangenaam. Hij kan onder geen evangelische prediking blijven, een nauwkeurig onderzoek kan hij niet doorstaan. Hij meent dat de leraar te onpartijdig is om ons allen naar de hel te zenden. Hij heeft gestolen goederen en daarom haat hij het licht.

7. Die aan de wet gestorven zijn, hebben een zielsvernederend gezicht verkregen in de heerlijkheid van Christus gerechtigheid, hetgeen hen heeft doen scheiden van hun wettische voddens of gerechtigheden, als was het schade en drek. Evenals de sterren uit het gezicht verdwijnen, als de zon opgaat.

O mens, heeft de heerlijkheid van Christus wel ooit in uw hart geschenen? Heeft zij u ooit doen zien, dat duizend werelden niets bij Hem waren en dat duizend gerechtigheden van mensen of engelen niets zijn bij de Zijne? Hebt u ooit een

volstrekte onmogelijkheid gezien, om door enige gerechtigheden van uzelf, u Gods gunst te verwerven? Vindt u zo'n vaste grond in deze om Gods gunst te verkrijgen, dat uw ziel alle andere wegen om daartoe te geraken heeft moeten verzaken, opdat u zich verblijden zou in de heerlijkheid van deze weg en in bewondering dezelve goedkeuren, als een uitvinding, die ten volle Gode betamelijk en voor uw ziel gepast was. En hebt u hierin uw rust gevonden? Ik verzeker u, dan is het goed. Maar een wettische is een vreemdeling van zo'n zaligmakend gezicht in de heerlijkheid van Christus en van Zijn gerechtigheid, dewijl hij nooit de geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis verkregen heeft.

8. Een mens, die aan de wet gestorven is, bemint en heeft de leer van het evangelie zeer lief en hij zegt: *Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschap, die de vrede doet horen!*

Integendeel die der wet nog leven, verdenken altijd de leer van het evangelie, alsof die hen van de wet en de heiligheid af zou leiden. Hier hebben wij een kenmerk, waaraan wij een Farizees geslacht onderkennen en ontdekken. Dat volk vermoedt dat de leer van Christus en Zijn gerechtigheid een leer is, welke tot zorgeloosheid enige aanleiding geeft, alsof dezelve de wet vernietigde of tegensprak. Hetwelk een bewijs is, dat zij nooit de kracht van het evangelie in hun harten ondervonden hebben. Want anders zouden zij bij ondervinding weten, dat de openbaring van de gerechtigheid van Christus, van geloof tot geloof, de kracht Gods is tot hun zaligheid. Alsook, dat zij nooit beter geschikt zijn tot de nodige en heilige plichten, dan wanneer zij onder de invloeden van de geest des geloofs zijn, welke hen de heerlijkheid van Christus en Zijn gerechtigheid openbaart. Maar een onkundig geslacht, dat de krachtadigheid van het evangelie niet kent, verdenkt die leer *als strijdig zijnde tegen de wet*. Dit was eertijds ook de valse beschuldiging, waarmee Christus Jezus en de eerste martelaar Stefanus beschuldigd werden, tegen welke en dergelijke beschuldigingen Paulus zich ook menigmaal verdedigd heeft.

9. Een mens die aan de wet gestorven is, kan in mindere of meerdere mate onderscheid maken tussen Christus en een gestalte.

Daar integendeel degenen die der wet nog leven, nooit onderscheid kennen tussen Christus en de plicht, of een gestalte in dezelve. Mij dunkt, dat het een zware vraag schijnt te zijn, hoe men het onderscheid weten kan tussen Christus en de plicht of een gestalte in dezelve? Ik zal het kort trachten te zeggen: zij, die alleen een gestalte in de plicht, en Christus daar niet in hebben, zijn met hun gestalte alleen vergenoegd en tevreden. Hun tranen en blijmoedigheden maken zij tot hun gerechtigheid en daar zijn zij mee ingenomen en tevreden, denkende, dat dan alles wel is.

Maar wie Christus in de plicht heeft en niet alleen een gestalte in dezelve, die is gereed om uit te roepen: *O, ik wil Christus, ik wil Christus Zelf hebben. Niemand dan Christus, niemand dan Christus!* Tranen kunnen niets doen. Mijn eigen hart heeft mij duizendmaal bedrogen. Mijn tranen kunnen mij niet afwassen. Mijn gestalte heiligt mij ook niet en mogelijk is deze sterke beweging maar een natuurlijk werk. 'Het is Christus die ik hebben moet, Wiens bloed alleen mij wassen, reinigen en verkwikken kan.' Dit bloed kan zijn geweten alleen maar bevredigen en niets dan enige gezichten van Christus, kunnen hem een bestendige rust of sterkte geven. Het is waar, een zoete gestalte kan wel eens de wagen zijn, op welke Christus de ziel inrijdt. Maar een evangelisch gelovige is niet zo zeer ingenomen met de wagen, dan wel met de heerlijke Koning, welke daarop zit.

10. Een mens, die aan de wet gestorven is, is gestorven aan de zonde. De zonde heerst niet meer over hem omdat hij niet onder de wet is, maar onder de genade. De ontdekking van Christus heeft een transformerende of veranderende kracht. Want Zijn heerlijkheid aanschouwende, worden wij veranderd naar Zijn Beeld. Het is waar, hier vrezende de gelovigen allermeeft wegens hun tekortkoming in heiligmaking en doding van de zonde, en dat wel, omdat de ongerechtigheden soms de overhand krijgen. Hoe is het dan waar, *dat de zonde niet meer over hen heersen zal, dewijl zij nu niet meer zijn onder de wet, maar onder de genade?* Dat is, omdat de zonde geen gerechtigde of wettige heerschappij over de gelovigen meer heeft. Hun eerste man, zijnde de wet, is gestorven en zij zijn aan Christus, hun tweede man getrouwd, en daarom zijn zij schuldenaars om niet meer naar het vlees te leven. Hoewel het vlees nog menigmaal gehoorzaamheid vordert, nochtans heeft het daartoe geen gerechtigde macht. Het wettige gezag van de zonde is verbroken. Christus heeft door Zijn gehoorzaamheid aan de wet (welke de kracht der zonde is) de zonde veroordeeld in het vlees.

De zonde heeft een zeker recht om te heersen in de onbekeerden, die nog onder de wet zijn. Maar zij heeft geen recht meer over een gelovige, welke verlost is van de wet. Al oefent zij een dadelijk gezag uit, nochtans is dit maar een onrechtmatige macht. Want gelijk de zonde geen macht of gezag heeft, om degene die in Christus Jezus is, te veroordelen, zo heeft zij ook geen macht om te heersen en zij zal ook nooit over de gelovigen heersen, tot de dood. Een gelovige, die het gezag der zonde heeft afgeworpen, als zijnde dezelve nu niet meer zijn wettige koning, kan en mag met recht, over haar onrechtvaardige onderdrukking klagen en pleiten voor een rechtvaardige God, opdat de macht der zonde meer en meer verbroken moge worden, hetwelk ook geschieden zal. Maar een wettische, die der wet nog leeft, dewijl hij zowel onder de gebiedende als onder de veroordelende macht van haar is, is ook onder de gebiedende en de veroordelende macht der zonde. De wet gebiedt hem en hij gehoorzaamt haar als zijn heer. De zonde gebiedt hem en die gehoorzaamt hij ook en zo zijn zijn wettische plichten als pleisters, om daarmee zijn geweten van de zonde te genezen. Gelijk Lodewijk XI van Frankrijk, welke een zondige en bloedige eed zwerende, vervolgens daarop om vergiffenis daarvoor te verlangen, een beeld kuste, hetgeen hij herhaalde, zo menigmaal als hij weer zwoer. Hoe het ook zij, een gelovige is verlost, zowel van de macht der wet als van de macht der zonde. Hij heeft nu de wet, als een verbond aangemerkt, afgelegd, en vindt niets dat zijn geweten voldoen of hem rust geven kan, dan alleen het bloed en de gerechtigheid van Christus, welke aan Gods rechtvaardigheid genoeg gedaan heeft. En gelijk hij daarin beveiligd is tegen de vloek der wet, zo vindt hij ook enige rust van de heerschappij der zonde. Het geloof aan de liefde Gods in Christus, reinigt zijn hart en doodt zijn vijandschap zodanig, dat hij betuigen kan uit dierbare ondervinding, dat het er zover van af is dat het geloof aan de liefde Gods in Christus, hem tot zorgeloosheid des levens aanleiding zou geven, of hem tot traagheid zou brengen. Dat hij integendeel, hetzelfde als een vuur in zijn binnenste gevoelt, in staat om zijn hart te doen smelten over de zonde en als een allersterkste band, om hem aan zijn plichten te binden, *omdat de liefde Gods in zijn hart is uitgestort, door de Heilige Geest.* Beproeft u eens aan deze dingen, of u der wet gestorven bent of niet. Met één woord, indien u der wet gestorven bent, zo zult u eerst Gode leven. Hierom zegt de apostel, ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou. Zo wordt u liefelijk geleid tot de wet, als regel des levens.

Vraag: Hoe zal ik weten of ik Gode leef? Dit leidt mij tot het andere deel van de beproeving.

Ten tweede. ***Beproeft uzelf of u Gode leeft ten opzichte van de heiligmaking.***

Omdat ik mij in het voorgaande hoofdstuk zo breed hierover heb uitgelaten en ook al verscheiden bijzonderheden van dit hoofdstuk, betreffende dit Gode te leven, in de verklaring heb genoemd, welke tot beproeving kunnen verstrekken, zo zal ik nu maar deze twee kenmerken hiervan voorstellen.

1. Indien u Gode leeft, dan zal de Geest Gods ook het voorname beginsel van uw leven zijn. Want het water, dat Hij u zal geven, zal in u worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. Die mens heeft niet alleen het water binnen in zich, namelijk de genade des Geestes, maar ook de Fontein zelf, de Geest zelf, wonende in hem. Gelijk men een fontein kent aan het opborrelen van het water, zo kan men door dit water des Geestes, hetwelk nu en dan inwendig opborrelt, weten, of men de Geest heeft. Niemand leeft Gode, dan die de Geest van Christus heeft, welke zulk één in Zijn inzettingen doet wandelen. Want waar de Geest des levens is, daar is ook een Geest des geloofs en een Geest der liefde. Een Geest des geloofs, leidende de mens tot de gehoorzaamheid des geloofs, welke hem door het gezag Gods tot zijn plichten aanzet, in opzien tot Christus, Die zijn kracht is tot bijstand en zijn gerechtigheid tot aanneming in het volbrengen van dezelve. Een Geest der liefde, welke de mens leidt tot gehoorzaamheid der liefde, dewijl deze gehoorzaamheid hem de Heere doet dienen als een zoon en niet als een slaaf, makende de dienst alzo zeer liefelijk en aangenaam. Want dit is de liefde Gods, dat wij Zijn geboden bewaren en Zijn geboden zijn niet zwaar. Dit doet de gehoorzaamheid van een gelovige, die Gode leeft, een verborgenheid zijn voor de wereld, welke het een last rekent de sabbat te onderhouden, een last om de ordinantiën bij te wonen en een last om de plichten te volbrengen.

Aan de andere kant, als een begenadigde de wagen van liefde bestegen heeft, dan is het hem waarlijk een last de ordinantiën te verzuimen en het is hem een last te denken, om tot de wereld terug te keren. Waarom? De reden is, omdat hij bezig is in de gehoorzaamheid der liefde, welke de geboden van God niet zwaar, maar aangenaam maakt. Beproeft uw gehoorzaamheid en uw Gode-leven aan dit beginsel van hetzelfde, te weten aan de Geest Gods, als een Geest des geloofs en der liefde, u leidende tot gehoorzaamheid des geloofs en der liefde.

2. Indien u Gode leeft, dan zal de heerlijkheid Gods het hoogste doel van uw leven zijn. Vraag: *Hoe zal ik weten, of de heerlijkheid van God mijn hoogste doel is in mijn gehoorzaamheid?*

Antwoord. Dit is gewis een gewichtige vraag, welke veel in zich heeft. Ik zal u daarvan deze bedenking opgeven: Indien de heerlijkheid Gods het hoogste doel van uw leven is, dan zult u een gedurige strijd hebben met uw eigen ik en bezorgd zijn, hoe u uw eigen bedoelingen gedood zult krijgen. Dan zult u zeggen: 'O, ik zie dat het eigen ik kruipt in al mijn prediken, bidden en avondmaalvieren. Hoe zal ik deze vijand nog gedood krijgen?'

Hier begeert het vlees tegen de Geest en de Geest tegen het vlees en deze staan tegenover elkander. Een gelovige vindt de strijd tegen zichzelf zijn grootste vijand en het is hem een hartgrondige blijdschap en gejuich, wanneer hij het eigen ik ter aarde neergeveld kan krijgen. Wanneer de verheffing van hetzelfde neergeworpen en de Heere alleen verhoogd wordt in zijn ziel. De mens die Gods heerlijkheid als zijn hoogste doel beoogt, kan soms zijn eigen gelukzaligheid wel eens klein achten, en als het ware met voeten treden, wanneer die in mededinging komt met de heerlijkheid van God en Christus. De heerlijkheid Gods is voor Hem van meer waarde, dan tienduizend hemelen en daarom, eer de Goddelijke heerlijkheid verloren of te gronde zou gaan, zal een zelfverloochend gelovige daar liever alles aan wagen en alles daarvoor op het spel

zetten, al had hij duizend levens. Mozes zei in zo'n geval: *Delg mij uit uw boek*. En Paulus: *Ik zou wel kunnen wensen verbannen te zijn*, enz. En dat alles, opdat God verheerlijkt, en Christus Jezus verhoogd zou worden en een heerlijke Naam hebben in de wereld. Het is waar, daar is iets buitengewoons in de toestand, waarin Mozes en Paulus gekomen waren. Maar ik geloof dat er ook wel iets dergelijks is, hoewel in een kleinere mate, hetwelk de gelovigen bij ondervinding in zichzelf zo nu en dan kunnen vinden. Dan zeggen zij wel eens: 'O, wat er ook van mij worden mag, dat Uw Naam verheerlijkt wordt. Dat Christus een talrijke menigte hebbe, om Hem groot te maken tot in eeuwigheid. Dat Hij wasse en ik minder worde. Dat Hij verhoogd worde, al zou ik voor eeuwig verlaagd en veracht worden, en indien het iets kan toebrengen tot Zijn verheffing op Zijn troon, zo laat mij zelf de voetbank zijn, waarop Hij derwaarts stijgt!'

Zulk een mens acht en verheft Christus openbaar belang meer, dan dat van hem in het bijzonder, zeggende: *Indien ik u vergeet, o Jeruzalem!* enz. Met één woord: de mens die Gode leeft als zijn hoogste doel, handelt naar en betracht de plichten, opdat God daardoor geëerd en verheerlijkt worde. Hij haat de zonden in zichzelf en in anderen, omdat God daardoor onteerd wordt.

Eindelijk, indien u Gode leeft, dan zal de genade van het Nieuwe Verbond, invloed hebben op uw leven en op uw gehoorzaamheid, daar u dan aan de wet of het Oude Verbond gestorven bent. Maar hierover heb ik in het vierde hoofdstuk uitvoerig gehandeld. Tot zover van de beproeving.

DERDE GEBRUIK VAN BEKLAG OVER EN BESTRAFFING VOOR ALLE WETTISCHE MENSEN, HETZIJ IN DE LEER OF IN DE BEOEFENING.

Vooreerst. Betreffende *de wettische mensen in de leer*, hebben wij reden om die wettische visies of ontwerpen te beklagen en te weerleggen.

Ik zal hier de volgende twee maar noemen als:

1. De Roomse visie, welke de toegerekende gerechtigheid van Christus loochent. De toegerekende gerechtigheid van Christus wordt in de Roomse kerk gelasterd, want zij noemen die een besmettelijke en gewaande gerechtigheid, strijdig met de handelwijze van onze apostel in zijn brieven. Zij spreken van tweeërlei rechtvaardigheid.

Hun eerste is deze, waardoor een onrechtvaardige een rechtvaardige, een goddeloze een godzalige wordt, vermengende dus de rechtvaardigmaking met de heiligmaking.

De tweede is die, waardoor een al gerechtvaardigde, nog meer en meer gerechtvaardigd en geheiligd wordt.

We kennen niet meer dan één rechtvaardigmaking door het geloof, wanneer men met

Christus verenigd wordt, aangrijpende het bloed van Christus, *Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening*, enz. Deze is een volmaakte gerechtigheid. Wij hebben dezelve ineens tegelijk en geheel. Zij is niet in ons, maar buiten ons. Zij is in Christus inwonende en in ons door toerekening.

De Rooms en zeggen ons, dat wij niet gerechtvaardigd worden door de werken van de ceremoniële, maar door de werken van de morele wet. Alsook, dat wij niet gerechtvaardigd worden door een volmaakte gehoorzaamheid, maar door een onvolmaakte, wordende dezelve door aanneming bij God voor volkomen aangezien. Met één woord, zij zeggen ons, dat wij gerechtvaardigd zijn, niet uit verdienste en blotelijk door de werken, die verricht en gedaan worden door de kracht en de bijstand van de Geest Gods. Dit is de Roomse schets.

2. De Baxteriaanse visie is insgelijks strijdig tegen deze evangelieleer. Zij zeggen ons, dat God met het menselijke geslacht een nieuwe wet heeft opgericht. Dat de gehoorzaamheid aan die nieuwe wet en derzelver geboden, onze gerechtigheid is. Dat deze gerechtigheid ons recht geeft op de hemel, en recht op het bloed van Christus tot vergeving. Verder, dat de daad des geloofs onze gerechtigheid is, niet zoals het de gerechtigheid van Christus aanneemt, maar zoals het een gehoorzaamheid is aan de nieuwe wet. De eigenlijke daad en het werk des geloofs is, naar hun gevoelen, de gerechtigheid zelf, sluitende alle soorten van werken in zich, als daar zijn bekering, liefde, gehoorzaamheid en verder nog tien of twaalf plichten van die soort, die alle tezamen onze gerechtigheid tot rechtvaardigmaking uitmaken. Gewis (gelijk iemand, over ditzelfde onderwerp sprekende, zegt) indien de apostel Paulus leefde, zo zou hij zulke leraars excommuniceren.

Ten tweede. *Betreffende de beoefende wettische mensen.*

Deze eeuw of dit geslacht, is vol van dezulken en ik ken geen zonde, die meer heerst onder de belijders, dan juist deze. Een evangelische handelwijze is bijna geheel verloren en vergeten. Indien wij terugzien op onze Hervormers, zo zullen wij een evangeliegeest onder hen bemerken. Maar helaas, nu is het voorschrift van het evangelie in verachting, als was dezelve wat nieuws. Sommigen prediken, schrijven en disputeren daar zelfs tegen, even alsof dat Antinomianie en een verlaten of verachten van de wet was, zijnde dit hetzelfde, waarmee de Rooms en van oudsher, de protestanten beschuldigden.

Men vraagt wellicht, *wat hier de reden van is?*

Ik zal het u zeggen. Het is een helse, onheilige en wettische geest, die in de kerken heerst. En opdat wij nu eens zien mogen, hoeveel grond en reden wij hebben, om te klagen en te treuren over een wettische gesteldheid, die zozeer de overhand heeft, zo zal ik, bij de behandeling van dit gebruik:

- I. Enige blijken van een wettische geest in de onbekeerden aantonen.
- II. Enige blijken van een wettische gesteldheid zelfs in de gelovigen aantonen.
- III. Verder de oorzaak van deze wettische gesteldheid, die in de wereld is,
- IV. En eindelijk zal ik daarvan het gevaarlijke kwaad aantonen.

I. Aangaande het eerste, zal ik enige blijken van een wettische gesteldheid aantonen hetwelk natuurlijk is in onbekeerden die nog onvernieuwd zijn en derhalve ook niets hebben van een evangelische geest. Die kan blijken uit deze vier soorten van zelfgenoegzaamheid en wettische hoogmoed.

1^e soort. De mens kan, dewijl hij in een doodstaat van natuurlijke zorgeloosheid ligt, gezicht noch gevoel hebben van zijn zonden, evenmin als ware overtuiging of verbrijzeling over dezelve, toch (hetgeen wonderlijk is) zich echter nog menigmaal

verbeelden dat hij volmaakt is en dat hij nooit al de geboden van Gods wet heeft overtreden, maar dat hij dezelve integendeel onderhoudt. De jongeling in het evangelie is hier een uitstekend bewijs van. De Heere Jezus gaf hem enig bericht van de geboden der wet, en ziedaar, hij had de onbeschaamde stoutheid om tot Christus te zeggen: *Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af*. Paulus zelf was voor zijn bekering ook opgeblazen door dezelfde wettische hoogmoed. Ik was, zeide hij, *naar de rechtvaardigheid die uit de wet is, onberispelijk*. Wat meende hij hiermee? Het is alsof hij gezegd had, ik was zulk een stipte farizeeër en godsdienstig ijveraar, dat, gelijk ik aan de ene zijde dacht, dat ik niet één van de tien geboden overtreden had, ik aan de andere zijde meende, dat ik hen geheel onderhouden had. O, welk een wonderlijke trotsheid en onkunde is het zich te verbeelden, dat een mens in zijn afgevallen staat, de volmaaktheid bezitten zou, om de gehele wet te onderhouden! En evenwel hebben de uitverkorenen Gods, vóór hun bekering bevonden, dat zij ook wel eens vervuld zijn geweest met dergelijke trotse en hoogmoedige gedachten, gelijk wij hier in Paulus zien. Ja, velen denken hieromtrent weinig minder, ofschoon zij zeggen, dat zij nog zondaars zijn, terwijl zij nochtans geen bijzondere zonde zien, maar zich verbeelden, dat zij der wet gelijkvormig zijn. Zij hebben een goed hart, verongelijken niemand, zijn rechtvaardig in hun handelingen en niemand heeft iets op hen te zeggen. Daarin is hun gerechtigheid, dat zij der wet nog leven.

2e soort. Wanneer de mensen overtuigd worden van zonde, weerspanning en hun verloren staat omdat zij het Goddelijke gezag met voeten getreden, Zijn majesteit gekwetst, Zijn heilige wet geschonden en Zijn gramschap getergd hebben, dan is het even alsof Christus van geen gebruik en de onnodigste zaak was in hemel of op aarde. Want dan lopen zij naar hun berouw om verzoening, gelijk de Rooms en tot hun penitentiën en hun berouw. Of, gelijk de heidenen tot hun offeranden, om hun getergde goden te verzoenen, alsof er geen scheidsman of Middelaar Gods en der mensen was om verzoening te doen. Zo wordt Christus, die de enige Verzoening is, geheel veracht en verwaarloosd. Zij hopen God te verzoenen en te bevredigen door een ernstig berouw en bittere klachten, en op die wijze vallen zij aan het werken, aan het bidden, aan het vasten, aan het treuren en aan het belijden, met een volstreekte verachting van Christus. Na al die wettische vrezes, belijdenissen en bittere klachten, wordt hun ontwaakt geweten weer gestild en tevreden gesteld. De storm, die in hetzelfde ontstaan was, wordt nu in kalmte veranderd en een valse vrede neemt de plaats in. Maar deze is niet gegrond op Christus of Zijn verzoenend bloed, maar op hun belijdenis, hun tranen en gebeden, waardoor zij denken al de zonden van hun ganse leven uit te kunnen wissen, zoekende zich aldus te bevrijden van de zonde en van de toorn, die op dezelve volgt. Vandaar komt het zeggen van Augustines (hetgeen wel een hard zeggen schijnt te zijn, maar het heeft een goede zin) te weten, dat het berouw meer verdoemt, dan de zonde. Want wanneer de mensen onder vreselijke begrippen zijn van de toekomstige toorn die over hen komen zal, wegens hun zonden, zo vlieden zij tot hun berouw, in plaats van dat zij tot Christus vluchten, en dit verdoemt en bederft hen dan ook onvermijdelijk.

3e soort. Wanneer een mens berouw heeft over zijn zonde en niet alleen berouw gevoelt, maar zich ook verbetert, dan heeft hij niet alleen voornemens tot verbetering des levens, maar hij betracht ook dadelijk de gehoorzaamheid en hij benaastigt zich, om zijn leven veranderd te krijgen, maar niet om van staat te veranderen, dewijl zijn bekommerning niet is om een nieuw hart te verkrijgen, maar om het oude wat verbeterd te hebben, denkende dat een weinig verbetering genoeg is. Maar wat is dit alles

anders, dan het vergulden van de verrotte stijl van een deur? (gelijk iemand zich uitdrukt). De stijl is van binnen verrot, terwijl zij van buiten keurig verguld is. Het is daarmee, gelijk met het pleisterwerk van een grafstede dat, hoe wit zij ook van buiten zijn moge, echter van binnen vol doodsbeenderen is. Of evenals met een schoorsteen, van buiten mooi opgeschilderd, maar van binnen zwart en vol roet. Of gelijk een dood lichaam, versierd met welriekende bloemen, want de mens is en blijft dood in zonden en misdaden, niettegenstaande dit alles.

De 4e soort gaat dit nog alles te boven. Het licht des evangelies heeft in het bijzonder op sommigen geschenen die daardoor teveel verlicht waren, om hiermee tevreden te zijn. Waarom? Zij horen van Christus. Zij horen dat er geen zaligheid of rechtvaardigmaking buiten Hem is en daarom geloven zij in Hem, maar op een wettische wijze. Zij geloven in Hem, niet met een zaligmakend maar met een tijd geloof. Gelijk de gelovigen evangelische gehoorzaamheid oefenen aan de wet zo kunnen ongelovigen een wettisch geloof hebben omtrent het Evangelie en omtrent Christus, gelovende door hun eigen kracht. Gelovende, eer zij ooit hun onmacht zien om te kunnen, of hun onwil om te geloven. Eer zij vernederd zijn onder het gevoel van een volstreekte noodzakelijkheid van Christus. En eindelijk, eer zij zien welk recht zij daartoe ingevolge het Woord hebben. Hoe het ook zij, zij verbeelden zich, dat zij met Christus verenigd en in het Verbond zijn. Dit is het tederste gedeelte van hun eigengerechtigheid. Zij blijven dezelfde die zij waren. Dat is: getrouw aan de wet. Zij hebben geen zaligmaking, geen nieuwe natuur en geen nieuw beginsel van het geestelijke of Gode-leven.

II. Ten tweede *zal ik ook enige blijken van een wettische gesteldheid in de gelovigen aanwijzen.*

I. Het is een wettische gesteldheid, wanneer hun troost altijd op en neer gaat met hun gestalte. Als hun gestalte opgewekt is, dan is ook hun troost opgewekt. Indien hun gestalte afneemt, dan neemt ook hun troost af. Evenzeer wanneer hun gestalte weg is, dan is ook hun troost weg en hun blijdschap is verdord. Hierin ontdekt zich de wettische geest. Daarentegen doet een evangelische ziels-gestalte de mens blijdschap hebben en zich verheugen, zelfs dan wanneer zijn goede gestalte eens veranderd of weg is, en wel omdat het onveranderlijk verbond niet weg is, zeggende: *Al zou de vijgenboom niet bloeien, zo zal ik nochtans in de Heere van vreugde opspringen.* Al is de genade bij mij zeer laag gevallen, nochtans verblijd ik mij, dat de volle oceaan van genade in Christus Jezus is. Hoewel ik in duisternis ben, nochtans ben ik verblijd, dat er in Hem licht is. Al vind ik niets anders dan donkerheid in mijzelf, nochtans zal ik mij verblijden, dat er in Hem leven is. Ofschoon ik leeg ben, nochtans verblijd ik mij, dat er in Hem een volheid is om daarvan meegedeeld te worden, op Zijn tijd en op Zijn wijze.

2. Het is een wettische gesteldheid in de gelovige, wanneer zijn verzekering door beschuldiging verloren wordt. Mogelijk heeft hij een troostrijke mate van verzekering gehad, maar zie, de zonden krijgen de overhand, het geweten beschuldigt hem en hierop gaat hij aan het opgraven van het fundament. Dit is een blijk van een wettische gesteldheid, strijdig met die evangelie-geest, welke wij vinden dat in David werkzaam was, toen hij zei: *Ongerechtigde dingen hadden de overhand over mij.* Zij vermochten alles op mijn hart, wil, gebeden, verborgen verzuchtingen, worstelingen, voornemens en neigingen. Zal ik daarom nu het fundament van mijn geloof gaan opgraven? O nee! Ik neem de toevlucht tot het bloed van het Lam Gods, tot reiniging zowel van de

schuld, als tot ontheffing van de macht der zonde, en daarom zal ik mijn verzekering en vertrouwen alleen op U vestigen en zeggen: *Maar onze overtredingen verzoent Gij.*

3. Het is een wettische gesteldheid, wanneer het geloof belet wordt, hetzij door de zonde of door de genade. Ik meen door de overmacht der zonde of door trotsheid op de genade. De oefening van het geloof wordt aan de ene zijde belet door het onvermogen der zonde, wanneer het gevoel van derzelve uitbreking de mens van Christus drijft of hem van ver doet staan of door zinkende moedeloosheid of verborgen wanhoop, van Hem doet weglopen. Dit is een bewijs van veel wettischheid. Bent u overtuigd van zonde? Welnu, zoveel te noodzakelijker hebt u Christus nodig, om tot Hem te komen, om in Hem te geloven en te minder reden, om van Hem af te blijven. Petrus had eens een gebed, hetwelk bijna wel een formulier geleek dat door de boze was opgesteld: *Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens.* Was dat een evangelisch formulier geweest, dan moest hij liever gezegd hebben: *Heere, kom tot mij in, want ik ben een zondig mens.* Evenwel hebben vele gelovigen dit formulier van Petrus geleerd, wanneer zij zeggen: *Heere, ik ben zulk een groot zondaar, ik durf niet tot U komen, of geloven dat U tot mij zult komen!* Nee, hoe zondiger u bent, hoe meer u nodig hebt tot Hem te komen en Hem aan te roepen om tot u te komen en zalig te maken. Aan de andere kant, wanneer de oefening van het geloof belet wordt door de trotsheid op de genade, is dat een deel van een wettische gesteldheid. En wanneer de gelovigen meer op hun genade dan op Christus vertrouwen, Die nochtans de enige Fontein is van alle genade. Vervolgens als zij meer op de kracht van begenadigde hebbelijkheden zien en op dezelve vertrouwen dan op de genade zelf, die in Christus is, waartoe zij geroepen worden, om in dezelve gesterkt te worden. *Wordt gesterkt in de genade die in Christus Jezus is.*

En gelijk zij menigmaal, door bij hun zonden te blijven staan, worden afgetrokken, om hun geloof te oefenen op Christus tot vergeving en reiniging, zo worden zij ook, wanneer zij op hun genade en begenadigde hebbelijkheden rusten er van afgetrokken om af te hangen van Christus, door de gedurige inkomsten van Zijn dadelijke invloeden. Hierom is het dat een gelovige, wanneer hij verlevendigd wordt, zo gereed is te denken, dat hij nooit weer doods worden zal. Wanneer hij geestelijk is, dat hij nooit weer vleselijk worden zal, en wanneer hij op de berg is, dat hij nooit weer in het dal zal neerkomen, zeggende: *Gij hebt mijn berg door Uw goedgunstigheid vastgezet.* Hij verbeeldt zich, dat hij dan de berg Sions gelijk is, die niet wankelt, en dat hij nooit weer twijfelen zal. *Maar ziet, toen Gij Uw aangezicht verbergdet, werd ik verschrikt.* Mijn goede gestalte werd veranderd in een kwade en terstond was mijn berg Sion in een berg Sinaï veranderd, vol vreze, schrik en duisternis. Nooit heeft een gelovige meer nodig, geloof en een stipte afhankelijkheid van de Heere te oefenen, dan wanneer zijn genade en gestalten het levendigst zijn. En dat het zelfvertrouwen niet bij hem inslupe en hij meer op de geschapen genade vertrouwt, dan op de Fontein Zelf, uit Wiens volheid hij genade voor genade ontvangen moet. Laat uw gestalte nog zo goed, uw geloof nog zo sterk, uw genade te enigertijd nóg zo levendig zijn, ziet nochtans uit naar nieuwe invloeden. Want zonder ogenblikkelijke vervulling en tussenkomst van de hemel, kunnen uw begenadigde hebbelijkheden niet werken, noch één ogenblik bestaan.

4. Het is een wettische gesteldheid, wanneer de vrede altijd gestoord wordt door tekortkomingen. Tekortkomingen in de oefening van genade, in de doding der zonden, in heiligheid. En wanneer zij op die tekortkomingen zien, namelijk op de zwakheid der genade aan de ene zijde en op de kracht der verdorvenheden aan de andere zijde,

op een zonde of begeerlijkheid die de overhand krijgt, op een plaag of wangelste, waarover zij aangedaan zijn, in die mate dat zij weigeren getroost te worden, zodat zij het zoete geluid des Evangelies niet kunnen horen. Gelijk de kinderen Israëls die naar Mozes niet hoorden vanwege de benauwdheid huns geestes, ziende naar binnen in zichzelf en niets vindende dan feilen, zwakheden en plagen, in plaats van heiligheid. Dan is al hun vrede weg en als het ware vernietigd, omdat zij ook niet tegelijk op Christus, op Zijn bloed, op Zijn gerechtigheden, op Zijn volheid zien. Dus is dat een wettische gesteldheid.

Zo is het ook gesteld, wanneer iemands vrede alleen en altijd rust op zijn heiligmaking, even alsof er geen andere grond van blijdschap was dan een ingebeeide gerechtigheid. Gewis, wanneer de blijdschap in de heiligmaking groter is, dan de blijdschap in de rechtvaardigmaking, dan is het een blijk van een wettische gesteldheid. Want de blijdschap der rechtvaardigmaking is gegrond op een eeuwige gerechtigheid der wet, zijnde de volmaakte gerechtigheid van het heerlijk Hoofd, hetwelk voor de gelovigen altijd dezelfde onveranderlijke grond van blijdschap is, terwijl hun heiligmaking hier nog onvolmaakt is en niet zulk een vrede en blijdschap kan opleveren, als het geloof in een volmaakte gehoorzaamheid geven kan. Zij die uit de ware besnijdenis zijn, roemen meer in Christus en in hetgeen zij in Hem hebben, dan in hetgeen zij van Hem ontvangen. Maar zie, een gelovige is doorgaans zeer ingenomen met de heiligmaking, welke hij in zich gevoelt, en bereid er zich op te verheffen, wanneer hij een goede mate des Geestes en een grote mate van heiligmaking bekomt, en in dat geval kan de verdorvenheid zulke voorrechten misbruiken, doordat men dan trots en hoogmoedig is. Het is waar, de gemeenschap met God is van een vernederende aard en doet de mens ootmoedig, levend en waakzaam zijn. Maar wanneer de goede gestalte afneemt, de verdorvenheid weer werkzaam wordt, dat tijdstip dan niet opgemerkt wordt en een gelovige niet op zijn hoede is, dan sluipen gemakkelijk trotse gedachten binnen, al was het zelfs in een Paulus, die opgenomen geweest was tot in de derde hemel, zeggende: *en opdat ik mij door de uitnemendheid der openbaring niet zou verheffen, zo is mij gegeven een scherpe doorn in het vlees, namelijk een engel des satans*. O, hoe loopt een wettische gesteldheid door iedere gestalte heen! Want, wanneer een mens doods en traag is, dan is hij in gevaar om te murmureren en wanneer hij levend en werkzaam is, dan is hij in gevaar van zelfverheffing.

5. Het is een wettische gesteldheid, wanneer iemands verwachting van vrucht en gevolg, gegrond is op de leraar die predikt. Indien deze iemand is die geringe gaven heeft, of hem willen zij niet horen, tenminste, zij verwachten er weinig of niets goeds van. Indien een ander grote gaven heeft, dan verwachten zij, dat de hemel als het ware, neerdalen zal. Vanwaar komt dit? Het is een blijk van een wettische gesteldheid. Want een evangelische gesteldheid zal niets anders verwachten dan in een evangelische weg, namelijk door de krachtadige invloeden van de Geest, in het evangelie beloofd, dewijl het evangelie zonder de Geest, in de mond van een iegelijk, niet meer dan een dode letter is.

6. Het is een wettische gesteldheid, wanneer een gelovige onder overmatige moedeloosheden is, op welke grond deze ook gebouwd mogen zijn, dewijl het een bewijs is, dat hij nog teveel onder de wet is. De wet kan aanmoediging noch geruststelling aan het geweten geven. Het is Christus alleen die dat doen kan en zeggen: *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, Ik zal u rust geven*. Wat is het, dat een gelovige onder deze wettische gesteldheid zo moedeloos maakt?

Soms is hij geheel mismoedig, wanneer hij onder het verrichten van zijn plichten die tegenwoordigheid en merkbare hulp niet ondervindt, welke hij graag zou willen hebben. Weliswaar, hij heeft reden om bedroefd te zijn, wanneer de Heere weg is en hij behoorde diep vernederd te zijn over de oorzaak daarvan. Maar wanneer hij zo mismoedig is, dat hij daardoor zijn vrijmoedigheid verliest, dat zijn geloof en hoop daardoor verzwakt worden en dat hij daarom zijn staat in twijfel trekt, zo de weg tot een slaafse vrees banende, die zijn handen zwak maakt in de volbrenging zijner plichten en zijn hart van dezelve aftrekt, dan is het een bewijs dat hij een heimelijke neiging heeft naar de wet. Want de taal van zijn hart is: *O, kon ik met zoveel levendigheid bidden, zoveel opmerkzaamheid horen en mijn plichten met zoveel hartelijkheid verrichten, als ik wel wilde, o, dan had ik goede hoop!* Dus is het niet zozeer Christus, als wel de wet, uw oude man, op wie u uw hoop zoekt te bevestigen, zolang u onder die wettische gestalte leeft. De apostel zegt ook van sommige gelovigen, dat zij onder de wet wilden zijn. Soms ontstaan de moedeloosheden van Gods kinderen hieruit, dat zij de beloften niet op zichzelf durven toepassen. Waarom niet? Omdat zij denken, dat die voor hen niet zijn. Zo'n belofte, zeggen zij, is voor deze en die, voor zulk een goed of heilig mens, maar niet voor zulk één als ik ben. Wat is dit anders dan een wettische gesteldheid? Immers, dan denkt u, indien u deze of gene wettische gerechtigheid had, dat dan de Heere enigszins, als het ware verplicht zou zijn u een belofte te geven. Maar o, moet dan de genade in deze nieuwe en evangelische weg niet geheel verheerlijkt worden? Derhalve, hoe meer u van een evangelische geest bekomt, hoe blijmoediger u de beloften omhelzen zult, opdat u, deze beloften hebbende, uzelf reinigen moogt, door gedurig kracht te zuigen uit haar borsten.

7. Het is een blijk van een wettische gesteldheid in de gelovigen, wanneer zij altijd beklemd zijn in of onder de plichten. Soms zijn zij moedeloos, omdat zij zo beklemd zijn in de plichten. En zij zijn zo beklemd, omdat zij er zo wettisch in zijn. Hun moedeloosheden vloeien uit hun beklemdheid en hun beklemdheid uit hun wettische geest voort. Want een evangelische geest is een geest der vrijheid. Wanneer een gelovige doorgaans beklemd is, zonder levendigheid en vrijmoedigheid, dan is het een bewijs van een wettische geest. *Want waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid. De wet des geestes des levens in Christus Jezus, maakt de mens vrij van de wet der zonde en des doods.* Wanneer de mens door de invloed van het Verbond der genade gekneet wordt, dan loopt hij op het pad van Gods geboden. Al hebt u eertijds ondervonden wat het is, blijmoedig te lopen in des Heeren wegen, nochtans, indien u nu een hebbelijke ongesteldheid vindt in de plichten en de godsdienstoefeningen en die u, als een juk tot zware last zijn, dan getuigt deze ongesteldheid tegen u, dat ofschoon u ook eens het evangelie van Christus gekend hebt, u echter nu weer naar de wet reikhalst. Weliswaar, de Heere kan Zijn tegenwoordigheid wel eens onttrekken aan Zijn volk, om noodzakelijke redenen en zelfs ook aan degenen die veel van een evangelische geest hebben. Maar zulk één zal in alle beproevingen van die soort, triomferen in Christus en zeggen: 'Al heb ik weinig in handen, nochtans heb ik veel in hoop. Hoe groot mijn gebrek en nood ook zijn mogen, zo heb ik in Christus genoeg. Hoe zwak ik ook in mijzelf ben, nochtans ben ik volmaakt in Hem.'

Maar, wanneer een mens doorgaans geen vermaak in zijn plichten vindt, er weinig lust toe heeft en dezelve te zwaar vindt in plaats van zacht en licht, dan is het een blijk, dat hij het juk draagt van de wet of van het Oude Verbond. Want het juk van Christus is zacht en Zijn last is licht. Maar het juk van de wet is zwaar. De wet, de eerste man zijnde, eist harde en zware dingen en zij geeft de zondaar geen kracht. Maar Christus,

de nieuwe man, eist dezelfde dingen terwijl Hij kracht geeft om dezelve te volbrengen, werkende in ons, alles, wat Hij ons gebiedt. Daarom zegt Paulus: *Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft*, al was het ook om over een muur te springen of om heirlegers van duivelen te bestrijden, die mij in de weg zijn.

8. Het is een wettische gesteldheid, wanneer een arme ziel altijd moedeloos is, behalve, wanneer zij godsdienstige plichten uitoefent en als zij geen vrede vindt in enig ander werk. Maar als zij altijd gepijnigd wordt wanneer zij niet op haar knieën is of bezig met de één of andere godsdienstige verrichting, dan is dat een blijk dat zij teveel gehecht is aan de eerste man, want de wet drijft hard en eist streng. Maar Christus is integendeel zeer teer en liefderijk, in al Zijn geboden en eisen. Een mens onder de invloeden van genade, zal soms zowel het aangename vinden, wanneer hij eet of drinkt of als hij zijn wettig beroep waarneemt, als wanneer hij in godsdienst oefeningen is. Begrijp mij hier wel en denk niet, dat Christus Zijn volk zal toegeven in het verzuimen van de nodige plichten. Dat bedoel ik niet, dat zij verre. Ik weet en ben verzekerd, dat het de zoetste uren zijn die een gelovige heeft, wanneer hij in de ordinantiën en plichten van des Heeren inzettingen, tot gemeenschap met God geraken kan. Maar degenen die een evangelische geest hebben, kunnen dan nochtans met vrede en vrijheid des gemoeds, soms ook andere dingen dan het werk van Christus verrichten. Hoewel het voor hen een punt van zelf-verloochening is, dat zij niet altijd bij Hem zijn, zo zouden zij wel ieder ogenblik hij Hem willen zijn. En daarom verlangen zij ook zeer naar de onmiddellijke en ongestoorde gemeenschap met Hem. Nochtans is hun hart niet harteloos, noch hun geest geesteloos, wanneer zij ook tot andere dingen geroepen worden.

Het smaakt al te veel naar een wettische geest, wanneer de arme geoefende ziel, geen vrede vinden kan in haar andere geoorloofde en wettige plichten, of zij moet de zodanige verrichten die eigenlijk godsdienstig zijn, gelijk het bidden, lezen, horen en dergelijke. Want de andere plichten, zoals ploegen, maaïen en dergelijke, kunnen in zeker opzicht, door een geestelijk gezind mens veranderd worden in godsdienst-plichten, dewijl dezulken die een Evangelische geest hebben, hemelsgezind zijn, zelfs in hun aardse bezigheden.

9. Het is een wettische gesteldheid, wanneer een mens niet vergenoegd is met de mate van genade, welke de Heere hem vergunt, of, als hij murmurerende is tegen de hemel, omdat hij zoveel niet heeft als anderen. Dat ook niemand mij hier verkeerd begrijpe. Niemand behoorde, op een onverschillige wijze, met elke mate van genade tevreden te zijn. Wij moeten altijd naar de volmaaktheid streven, maar wanneer wij tegen God murmureren, nijdig, bedrukt en aan het hart gepijnigd zijn, omdat wij niet die mate hebben als anderen, dan is het een blijk van naar de wet te hunkeren. Een evangelische geest twist niet met God, maar wacht ootmoedig op die Oppermachtige, Die Zich ontfermt Diens Hij Zich ontfermen wil, en Die Zijn genadegaven vrij uitdeelt, naar Zijn welbehagen.

10. Het is een wettische gesteldheid, wanneer een mens meer opheeft met de gaven van Christus, dan met Christus Zelf en meer ingenomen is met iets, hetwelk hij van Hem ontvangt, dan met Hem Zelf. Wanneer hij enige gevoelige genade, gevoelige en goede beweging, enige weekheid en smelting des geestes, enige neigingen tot het goede of enige gave of genade ontvangt, hetzij algemene of bijzondere, dan verwondert men zich daarover en men is dan niet zozeer met Christus Zelf ingenomen. Maar een mens die evangelisch in Zijn handelingen is, wordt door

hetgeen hij ontvangt, opgeleid tot de Gever Zelf. Indien de gave zoet is, Hij is oneindig zoeter, Die dezelve gegeven heeft. 'Ik omhels het bewijs en dat trekt mijn hart op tot Hem, van Wie het gekomen is.'

11. Het is een wettische gesteldheid en een blijk van nog teveel onder de invloed van de wet te zijn, wanneer een gelovige met een morrende geest bezielde en niet met alles vergenoegd is. Want het evangelie verzoet de gestalte des geestes. Indien een gelovige zich tot de wet keert, dan wordt hij altijd gepijnigd en gewond. Een ongesteld lichaam is altijd een ongezond lichaam. Dat morren is een bewijs, dat hij niet gezond is in het hart. Maar het evangelie is heilzaam voor het hart en een medicijn voor het ganse vlees. Een evangelische geest is een geest des geloofs en der liefde, een geest der kracht, en van een gezond verstand.

Let derhalve op een gelovige. Wanneer hij veel onder de invloeden van de genade des evangelies is, dan zullen duizenden zwarigheden, over welke hij anders murmureert en ontsteld is, hem wanneer hij nabij Christus en onder de invloeden van het Verbond der genade leeft, niet ontzetten. Maar, wanneer hem op andere tijden alle dingen bijna kwellen, zo is dat een bewijs, dat de wet de overhand heeft. Want de wet werkt toorn.

12. Het is een wettische gesteldheid en een bewijs van een wettische geest, wanneer, op of na het verrichten van godsdienstplichten, de mens meer vrijheid tot zondigen neemt. De zonde zal niet over u heersen, want u bent niet onder de wet, maar onder de genade. De wet wekt de verdorvenheid op en zij verwekt de satan, maar zij kan hem niet weer stillen. Maar de genade Gods in Christus onderwijst ons alle goddeloosheid en wereldse begeerlijkheden te verzaken. Deze genade alleen houdt de duivel onder en doet hem als het ware buigen, ja, vermorzelt de kop van de slang en vernietigt haar werken. Wanneer een mens zijn plicht op een wettische wijze verricht, om zijn geweten te stillen, wat dan? Wanneer het geweten gestild is door de plicht, dan krijgen de begeerlijkheden lucht, gelijk de hoer zei: *Dankofferen zijn bij mij, ik heb heden mijn geloften betaald, komt laat ons dronken worden van minne.* Wanneer een mens, op een evangelische wijze de plicht verricht, niet om het geweten te voldoen of om de rechter te bevredigen, maar om God en Christus te verheerlijken, hetgeen het grote doel van het evangelie is in het volbrengen van de plichten, dan zal deze heerlijkheid Gods en van Christus welke hij op het oog heeft, hem wel dringen tot de begeerte om door middel van de plichten, zich te wreken over alle vijanden Gods welke in zijn hart zijn, en wanneer hij de overwinning behaalt, zo begeert hij dezelve te vervolgen, zelfs tot de dood toe.

Ziedaar nu, lieve vrienden, indien hier enige gelovigen zijn, ben ik verzekerd, dat sommigen van deze kentekenen, zo niet allen, u zullen ontdekt hebben, dat u nog teveel van een wettische gesteldheid bij u hebt. O, gelovigen, u die de toevlucht genomen hebt om de voorgestelde hoop vast te houden, overweegt toch eens, in welk gevaar u bent om Christus medevrijer, te weten de wet als een verbond, als uw eerste man te beschouwen, en ziet hoezeer uw hunkeren naar dezelve u bederft. U overweegt soms, hoe u in gevaar bent van vleselijke vrienden of van de wereld. Maar hoezeer u in gevaar van de wet bent, dat kunt u niet verstaan. U kunt soms voor datgene wat u het minste vreest, het meest in gevaar zijn. De apostel Paulus verhaalt hier en elders aan de gelovigen waaraan hij schrijft, in welk gevaar zij waren, zelfs van degenen die voorgaven, het evangelie te verkondigen, ofschoon zij nochtans slechts dienaren waren van het Oude Verbond, welke zeer aandrongen en nergens anders van wisten, dan om het volk aan te zetten tot het oefenen van gehoorzaamheid en tot

onderwerping aan die oude man, de wet. De grootste heiligheid en striktheid des levens voorwendende en op niets aandringende dan op het: *doet dat, doet dat, doet dat en gij zult leven!* ‘Nee, zegt de apostel, ik en alle gelovigen hebben een andere weg, om voor God en tot Zijn heerlijkheid te leven, dan het leven op of door de wet als een Verbond, want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.’

O, gelovigen, wapent u tegen al de voorspraken, welke de wet gebruikt. Overweegt de aard, volheid en vrijheid van het Nieuwe Verbond en bidt veel om de Geest der wijsheid en der openbaring in de kennis van Christus en van Zijn evangelie.

III. Nu ga ik voort tot het derde dat voorgesteld was, namelijk, ***om de oorzaken aan te wijzen van deze wettische gesteldheid.***

Men vraagt wellicht: Waarom is de wereld zozeer gezet op de wet als een Verbond, en zo weinig op Christus, *de Heere onze gerechtigheid?* Ik zal al de redenen samen trekken in deze éne, die ik dan verder in verscheidene bijzonderheden zal uitbreiden, namelijk, *diepe en trotse onkunde. Want also zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigengerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen.* De wereld is:

- A. onkundig aan God,
- B. onkundig aan de wet,
- C. onkundig aan het evangelie en
- D. onkundig aan Christus en Zijn gerechtigheid.

A. Onkunde aan God is een oorzaak van deze wettische gesteldheid. De mensen zijn onkundig aan de volmaaktheden Gods en in het bijzonder zijn zij onkundig aan de *heiligheid* Gods. Indien zij zagen, welk een oneindig, heilig God Hij is en welk een oneindige haat Hij tegen de minste zonde of overtreding van Zijn wet heeft. Indien zij wisten, dat één hoogmoedige gedachte genoeg is om een miljoen engelen te verdoemen en dat één omzwerfende gedachte genoeg zou zijn, om een miljoen werelden te verdoemen, zouden zij zich dan wel verbeelden kunnen, gerechtvaardigd en aangenomen te worden, uit hoofde van enige van hun eigen wettische gerechtigheden, hetzij natuurlijk, of begenadigd? Ach nee! Integendeel, zij zouden zich niet verbeelden kunnen, op deze wijze gerechtvaardigd te kunnen worden, wanneer zij niet dachten, dat God hun gelijk ware of was zoals zij zijn.

Zij zijn ook onkundig aan de *rechtvaardigheid* Gods en aan de gerechtigheid van die Rechter, die de schuldige geenszins onschuldig houden zal. Indien het niet waar was, dat zij onkundig waren aan Zijn rechtvaardigheid, zou dan wel één enig schuldig zondaar kunnen verwachten, op een andere wijze gerechtvaardigd of vrijgesproken te kunnen worden, dan alleen uit hoofde van het rantsoen van een oneindige waardigheid?

Zij zijn onkundig aan de *wijsheid* Gods, aan het heerlijke ontwerp van verlossing en aan de uitvinding van zaligheid door de gerechtigheid van een ander en wel de gerechtigheid zelf van de God-mens, Christus Jezus. De onkunde nu aan deze en dergelijke eigenschappen en volmaaktheden Gods, is de grote oorzaak van hun vereniging met de wet en het leven aan dezelve.

B. Onkunde aan de wet is een andere oorzaak, en hierdoor zijn zij:

1. Onkundig aan het gebod van de wet, in zijn uitgebreidheid, geestelijkheid en volmaaktheid. De jongeling in het evangelie, meende dat hij volmaakt was. Waarom? Hij kende de wet niet. Paulus verbeelde zich, toen hij der wet nog leefde, dat hij onberispelijk was. De mensen denken, dat de wet maar een strikte

regel is, enige grove buitensporigheden of gruweldaden des levens veroordelende en enige uitwendige stukken van gehoorzaamheid gebiedende, maar zij zien niet, dat het gebod zeer wijd is. Hierom verbeelden zij zich, dat zij hetzelfde wel volmaakt komen onderhouden.

2. Zij zijn onkundig aan de straf der wet en aan derzelver bedreiging. Zij geloven niet, dat er een vloek gehecht is aan elke overtreding. *Want vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.* De gestrengheid van de bedreiging der wet en derzelver straf niet kennende, zijn zij dientengevolge zo verzet op hun eigen en wettische gerechtigheid.
3. Zij zijn onkundig aan het doel der wet en aan Gods doel alsook aan Zijn oogmerk bij het geven van dezelve. God gaf de wet aan Israël in vuur en donderslagen. Maar tot wat einde? Om hen een tuchtmeester tot Christus te zijn. *Want het einde der wet is Christus tot rechtvaardigheid, een iegelijk die gelooft.* Maar ziet eens hoe onkundig Israël was aan het einde der wet, toen het dacht, gelijk de wettische geest van onze dagen nog denkt, dat zij gegeven was, teneinde aan dezelve te gehoorzamen, als een voorwaarde des levens. En gelijk de wet het beeld en de aard van een Verbond der werken droeg, zo keerden zij dezelve rechtstreeks om in een verbond der werken, zeggende: *Al wat de Heere ons geboden heeft, dat zullen wij doen.* Indien het mogelijk of doenlijk ware geweest, om te doen, hetgeen zij in hun onwetendheid beloofden, dan zou Christus en Zijn gerechtigheid niet nodig geweest zijn. *WIJ zullen het doen,* zeggen zij. Ziedaar gehoorzaamheid. Wij zullen het doen, *ja wij zullen alles doen,* ziedaar volmaakte gehoorzaamheid. Ja, wij zullen alles doen, *wat de Heere, de Jehovah, ons geboden heeft.* Ziedaar een volle, volkomen en volmaakte gehoorzaamheid. Ja, *wij zullen alles doen, wij zelf.* Ziedaar hun persoonlijke gehoorzaamheid, die zij beloven en zich voornemen, even alsof zij al de macht en heiligheid in bezit hadden, die Adam in de staat der rechtheid bezat.

Wat zegt nu de grote man Jozua tegen hen, van een zo hoogmoedige, dwaze en stoute onderneming als deze? Hij toont hen aan, dat het volstrekt onmogelijk is, zeggende: *Gij zult den Heere niet kunnen dienen, want Hij is een heilig God!* ‘Hij is een heilig God en u bent een zondig volk. Het is u onmogelijk te doen hetgeen u zegt.’ De wet was hen gegeven om hun volslagen ongenoegzaamheid en onbekwaamheid, alsook hun zonden, en wat zij verdienden te doen zien, opdat zij door vrees voor de Goddelijke toorn gedreven mochten worden tot Christus, de enige Zaligmaker. Maar gelijk zij onkundig waren aan dit grote doel der wet, zo richtten zij ook een gehoorzaamheid op van zichzelf.

C. Onkunde aan het evangelie is een andere oorzaak van deze wettische gesteldheid der mensen en hieromtrent ontdekt zich een veelvuldige onkunde.

1. Zij zijn onkundig aan de beloften van het evangelie. Ziet Jes. 45 : 24: *Men zal van Mij zeggen, gewisselijk, in de Heere zijn gerechtigheden en sterkte.* Hier is een kort begrip van al de beloften des evangelies. Een belofte van Christus en van het geloof in Hem. *Gewisselijk, zal men zeggen,* hier is een belofte des geloofs, en wel van het geloof, werkende uit het hart door de mond. “Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met de mond belijdt men ter zaligheid.” Men zal zeggen: (of gelijk het in het oorspronkelijke Engels luidt) *Eén zal zeggen.* Hoe? Niet meer dan één? Hoe onbeduidend is het dat maar één zo zeggen zal? Gewis dit geeft te kennen, dat er maar weinigen van hun wettische gestalte zullen losgemaakt worden. Eén zal zeggen, niet allen. Maar wat zal hij zeggen? *In den Heere heb ik gerechtigheden en sterkte.* Gerechtigheid tot rechtvaardigmaking, sterkte tot

heiligmaking. Gerechtigheid om mij gelukkig te maken en sterkte om mij heilig te maken. Gerechtigheid om mij recht op de hemel te geven en sterkte om er mij bekwaam toe te maken. Dit alles heb ik, zal één zeggen, door de toe-eigenende daad des geloofs, en dit alles op zichzelf in het bijzonder toepassende met een verzekerd vertrouwen, naar de mate des geloofs. Ik heb gerechtigheden en sterkte. Maar waar heeft hij dezelve? In de Heere heb ik dezelve en niet in mijzelf, niet in mijn natuurlijke vermogens, niet in mijn eigen vrije wil, niet in mijn wandel en bekering, niet in mijn ijver of belijdenis, niet in mijn godsdienstplichten of betrachtingen, niet in mijn hart of leven. O nee, gewis, ik heb dezelve daar niet, maar voorzeker: *in de Heere heb ik gerechtigheden en sterkte*. Ja, in de Heere alleen! Hiervan zijn zij onkundig.

2. Zij zijn onkundig omtrent de manier van de toepassing der beloofde genade des evangelies, inzonderheid omtrent het gebod om te geloven, hetwelk tot de bedelingen van het evangelie behoort, waarin de wet, in haar bevelen en bedreigingen beide, gebruikt wordt als dienstig zijnde, om de bedoelingen van het evangelie te bevorderen. Hoewel de wet ons niet onderwijst om in Christus te geloven, zo verplicht die wet ons nochtans om in Hem te geloven, wanneer Hij aan ons geopenbaard wordt, en ofschoon de wet ons geen Zaligmaker openbaart, verplicht zij ons nochtans om tot Hem te komen, wanneer het evangelie Hem, aan ons openbaart. Maar deze weg van het evangelie en deszelfs bedeling, wordt weinig verstaan of gekend in de wereld. En waarlijk, vandaar komen al die wettische opvattingen, waardoor men het gebod om te geloven vermengd met het evangelie, dat geloofd moet worden, alsook de plicht des geloofs met deszelfs Voorwerp, waardoor men dus het evangelie verandert in een nieuwe wet of Verbond der werken. Even alsof de daad des geloofs onze gerechtigheid tot aanneming bij God is. Ook kunnen zij niet verstaan, dat het gebod om te geloven, het grote gebod is, ofschoon de apostel Johannes gezegd heeft: *Dit is Zijn gebod, dat wij geloven in de Naam Zijns Zoons, Jezus Christus*. O nee, de wettisch gezinden kunnen dat niet verstaan. Zij denken dat dit Gods grote gebod is, dewijl zij gezondigd hebben door het overtreden van de wet, dat zij nu berouw moeten hebben en dat voortaan houden. Dewijl zij God vertoornd hebben door hun zonden, en dat zij Hem nu ook bevredigen moeten door hun berouw en boetvaardigheid. Dewijl zij Hem door hun ongehoorzaamheid ontstoken hebben, dat zij Hem door hun gehoorzaamheid weer bevredigen moeten. Dewijl zij de vloek door hun overtredingen, op zich gehaald hebben, en zij die door hun verbetering, nu weer moeten wegnemen. Dat alles komt omdat zij niet weten, dat het grote gebod is te geloven in de Zone Gods.
3. Zij zijn onkundig aan het grote doel des evangelies, hetwelk is, om het schepsel klein te doen worden en ten diepste te vernederen, en aan de andere zijde om de genade ten hoogste te verheerlijken, opdat geen vlees roemen zou voor God. *Opdat hij die roemt, roeme in den Heere, want in de Heere zal gerechtvaardigd worden en zich beroemen, het ganse zaad Israëls*. Dat is het grote doel en oogmerk van het evangelie. Maar de snode wettische geest is aan dit doel geheel onkundig.
4. Zij zijn onkundig aan het evangelische verbond. De leerstellige en de prakticale vermenging van de twee Verbonden, dat der werken en dat der genade, is de grote oorzaak van deze wettische gesteldheid, en hierin ontdekken de mensen hun onkunde omtrent de voorwaarde van het Verbond. Zij zijn onkundig aan de voorwaarde van het Verbond der genade en der werken. De voorwaarde van het Verbond der werken was persoonlijke gehoorzaamheid. De mens zelf, die deze dingen doet, zal door dezelve leven. De eis was volmaakte gehoorzaamheid. Een

volmaaktheid van delen, trappen en duurzaamheid. De voorwaarde van het Verbond der genade is de volmaakte gehoorzaamheid van Christus, aangenomen door het geloof en dienaangaande is veel onkunde aan de wortel van alle wettischheid, die in de wereld plaats heeft. Zij zijn onkundig aan de vorm van het Verbond, of hoe wij door het Verbond der werken, een kracht in onszelf hadden, kunnende uit onszelf daaraan gehoorzamen. En dat onze kracht en sterkte buiten ons is, zowel als onze gerechtigheid, want in de Heere heb ik sterkte. Wij moeten sterk zijn in de Heere, niet in onszelf. Maar in de Heere en in de sterkte Zijner macht. Wij moeten sterk zijn in de genade, niet in de genade die in ons, maar in de genade die in Christus Jezus is.

D. Onkunde aan Christus en Zijn gerechtigheid, is ook een grote oorzaak, waarom de mensen een wettische gerechtigheid zoeken op te richten. God was bezig om een gehele kerk te verstoten en te verwerpen, zodat zij geen kerk meer zijn zou. En waarom? Wat was daarvan de reden? Het was, omdat het zo'n trots en hoogmoedig volk was. Want zij wilden liever verdoemd worden door hun eigengerechtigheid, dan zalig worden door de gerechtigheid van Christus Jezus of schuldenaars zijn aan vrije genade. Zij wilden zich daaraan niet onderwerpen. En waarom niet? Omdat zij er onkundig van waren. Zij zagen de heerlijkheid daarvan niet, gelijk het de gerechtigheid Gods is. Zij zagen de noodzakelijkheid daarvan niet in, omdat zij hun eigengerechtigheid rekenden, als voor hen genoegzaam te zijn. Zij zagen de volheid niet van dezelve, als beantwoordende aan al de eisen en geboden van de wet. Zij zagen er de waarde niet van, als genoegzaam zijnde, om de gunst van God, de genade en de heerlijkheid te kunnen verwerven. Zij zagen de aangenaamheid daar niet van, als zijnde de enige gerechtigheid, in welke de Heere een welgevallen heeft en waardoor de wet verhoogd en verheerlijkt wordt, Aan dit alles waren zij onkundig en daarom zochten zij een gerechtigheid op te richten van zichzelf, aan de gerechtigheid van Christus niet onderworpen willende zijn. Hun onkunde was een trotse onkunde. En alzo is het met ons allen van nature gesteld. Wij zijn vol van een trotse onkunde en een onkundige trotsheid en ofschoon onze macht verloren is, zo blijft nochtans onze trotsheid ons bij.

IV. Het vierde dat voorgesteld was, *is het gevaarlijke kwaad van een wettische gesteldheid en gehoorzaamheid. En waarom?*

1. Omdat deze wettische weg een zeer onaangenaam en vermoeiend werk is. Welk een vermoeidheid is het, zegt de mens. Hij is vermoeid door zijn grote reis. Maar hij zegt niet, het is buiten hoop. Het is waar, de wet heeft soms haar invloeden van troost op degenen, welke haar toegedaan zijn en de steenachtige-aarde-hoorders, kunnen wel eens het woord met blijdschap ontvangen en het is zeker, dat zij soms ook het bidden en andere plichten niet blijdschap verrichten kunnen, maar dat is maar een goede bui of een vlag die terstond verdwijnt, als hebbende geen wortel in Christus. Kan een dode wel vermaak hebben in levendige werkzaamheden? Kan een zware steen zich opwaarts heffen? Maar o, een wettische ziel is een ellendig schepsel. De wet sleept haar tot de plichten. Het geweten drijft haar aan het werk, zeggende: *Vast, bid en werk, opdat u het leven moogt verkrijgen. Bekeer en beter u, indien u niet verdoemd wilt worden.* Maar ziet, zij kan niet. Al zijn het goede plichten, waartoe zij geroepen wordt, en al roepen het wettische verbond, de wettische leraar en haar eigen wettische geweten haar ook toe: *Maak tichelstenen! maak tichelstenen! maak tichelstenen!* Ziet, zij heeft geen stro, geen stro, geen stro! En niets, waarvan zij hen maken kan. Zij heeft geen kracht en genade-mededeling.

En op die wijze ploegt, werkt en zweet zij, maar het is een harteloos en onaangenaam werk.

2. De wettische gehoorzaamheid is zeer onvoordelig, zowel als onaangenaam. Daarom lezen wij: Ik zal uw gerechtigheid bekend maken en uw werken, dat zij u geen nut doen zullen. De zelfrechtvaardige Farizeeër mag tweemaal per week vasten. Hij mag tienden geven van alles wat hij bezit. Hij mag lange en vele gebeden doen. Hij mag zowel prediken, als gestadig en ernstig bidden. Ja, de arme wettische mag zowel in zijn verborgen als huiselijke godsdienst werken en bezig zijn. Hij mag ook de ingestelde sacramenten bijwonen, het avondmaal gebruiken en zo het gehele rond van de plichten omlopen. Wanneer hij dit dertig, veertig of vijftig jaren gedaan zal hebben, zo is dit al het voordeel: *hij krijgt de hel voor al zijn moeite*. Waartoe zal Mij zijn de veelheid uwer slachtofferen? Zij zijn alle onnut.
3. De wettische gehoorzaamheid is zeer vleeselijk. Want het is een leven, dat van de Geest geheel ontbloot is. *Dit alleen wil ik van u leren*, zegt de apostel Paulus. Indien u leraren der wet wilt zijn, laat ik dan eens een les van u hebben, zo u dezelve geven kunt. *Hebt gij de Geest ontvangen uit de werken der wet, of uit de prediking des geloofs?* Was het uit de werken der wet? O nee, de Geest wordt op die wijze niet ontvangen. Maar het is in en door het evangelie van Christus. Een wettische is ontbloot van de Geest, wat schijnheiligheid hij ook heeft, of welke wezenlijke heiligheid hij ook voorgeven moge, hij mist nochtans een heiligmakend en verzegelend werk des Geestes, blijvende een natuurlijk mens, de Geest niet hebbende.
4. De wettische gehoorzaamheid staat het aller-heerlijkste doel en oogmerk des hemels, direct tegen en wel inzonderheid Gods oogmerk in het geven van Christus, als ook het oogmerk van Christus komst in de wereld.
  - A. Zij staat Gods grote oogmerk tegen. En wat is dat? Dat is niets minder dan de verheerlijking en de verheffing van Zijn vrije genade. Wat is het doel en het oogmerk van al de grote werken Gods, zoals de verkiezing, verlossing wedergeboorte en Zijn voorzienigheid? Waarom verkiest de Heere de ene en waarom verwerpt Hij de ander? Waarom verkiest Hij een goddeloze tollenaar, en waarom verwerpt Hij een rechtvaardige Farizeeër? Waarom verlost Hij een arm en kwaadaardig jongeling of een jonge dochter uit de staat van hun ellende, en waarom laat Hij de rijke en geleerde naar de hel gaan? Waarom doet Hij een uitverkoren ziel, nadat zij twintig of dertig jaren in dienst van de duivel geweest is, wedergeboren worden? En zij die nu al wedergeboren zijn, waarom doet Hij deze soms, door Zijn voorzienigheid, nog in engten komen, in noden, in zonden, in menigerlei verzoeking, in droefheden, in verdrukking, in verlatenheid, in verberging en in zware klachten terzake van dit alles? Wilt u weten waarom? Dit alles geschiedt om in de uitkomst, de vrije genade te verheerlijken. Maar een wettisch mens staat dit heerlijke doel en oogmerk Gods direct tegen. Hij wil zichzelf en zijn werken er de eer van hebben, in plaats van Christus en de vrije genade. Hij stelt een andere gerechtigheid in de plaats van de gerechtigheid van Christus, en zo neemt hij *de drek van zijn eigengerechtigheid*, gelijk Paulus dezelve noemt, en hij werpt die in het aangezicht van de vrije, rijke en oppermachtige genade, om dezelve alzo te bedekken, te verbergen en te verduisteren. O, welk een duivels oogmerk is dat, in tegenstelling tot Gods heerlijk oogmerk, hetwelk is, opdat de genade luisterrijk uitblinken zou.
  - B. Zij staat het oogmerk van Christus komst in de wereld tegen. Het grote oogmerk van de Zone Gods, in Zijn komst uit de hemel, was: Om een eeuwige

rechtvaardigheid teweeg te brengen. Maar zie, het oogmerk van een wettische, in het oprichten van zijn gerechtigheid strekt, om al het werk van Christus tot verloren arbeid te maken. Hij verijdelt het eigenlijke doel van de dood van Christus en hij maakt dezelve onnut. Want indien de rechtvaardigheid uit de wet is, zo is dan Christus tevergeefs gestorven. In plaats van de eeuwige gerechtigheid van Christus, richt hij een gerechtigheid op, welke geen halve dag, geen half uur, ja, zelfs geen ogenblik bestaan kan.

5. De wettische gehoorzaamheid heeft in zich, het kwaad van lastering. Dewijl zij de gerechtigheid van Christus versmaadt alsof dezelve niet genoegzaam, alsof Zijn verzoening niet volkomen en alsof Zijn voldoening en gehoorzaamheid niet volmaakt waren, tenzij dezelve opgeschikt worden met de voden van des mensen eigengerechtigheid. Is dan de gerechtigheid van Christus niet volmaakt, zonder uw eigen bijvoegsel? O, lastert de Zone Gods toch zo niet en zegt niet in euvelmoed, dat Zijn gehoorzaamheid geen Goddelijke gehoorzaamheid en volmaakte gehoorzaamheid was. Want zo doende versmaadt u Zijn volheid en algenoegzaamheid.
6. De wettische gehoorzaamheid eindigt met een vreselijke teleurstelling. De arme en bedrogen mens denkt, dat zijn gebeden en plichten die hij zo veel jaren verricht heeft, hem tot een uitnemend kleed zullen verstrekken, om hem te bedekken. 'Ik hoop, zegt zo'n mens, dat ik nog wel iets heb, dat zal kunnen strekken om mij in vrede te doen sterven. Ik hoop dat ik wat heb, hetwelk mij in het oordeel zal doen bestaan, hetgeen anderen niet hebben. Want vele plichten heb ik verricht en vele gebeden gedaan, gedurende twintig of dertig jaren. Menigmaal heb ik met hartelijke bewegingen en levendigheid van gestalte gebeden, en daarom heb ik goede hoop dat God daar wel tevreden mee zal zijn en dat alles wel met mij zal uitlopen.' Maar welk een vreselijke teleurstelling ontmoet die mens! De dood komt en indien hij in diezelfde wettische droom sterft, zo daalt hij neer in het graf met een leugen in zijn rechterhand. Want de verwachting der huichelaren is gelijk het huis der spinnenkoppen. Waarom? En wat wordt ervan? De spinnenkop werkt het uit haar eigen ingewanden. Het is haar huis, haar spijs. Het is haar beschutting, daar woont zij in en voedt zich er mee. Daar beveiligt en verbergt zij zich voor een tijd. Maar op het einde van de dag of van de week, komt de bezem en veegt haar met huis en alles eensklaps neer. Zo is het ook met een wettisch mens. Hij werkt een web uit zijn eigen ingewanden. Hij bedekt zich in dit kleed met zijn eigen gespin. Hier woont hij, hier werkt hij, hier weidt hij en hier verbergt hij zich tegen al de beschuldigingen en bevattingen van gevaar. Maar zie, de bezem des doods en des verderfs komt en veegt hem, met al zijn toevlucht der leugenen weg en ploft hem neer in de afgrond! Indien zijn ogen op het doodsbed geopend worden om de hel, de rechtvaardigheid Gods, de geestelijkheid van de wet, de onvolmaaktheid van zijn plichten, de ledigheid van zijn verrichtingen en de zandgrond, waarop hij zijn geloof gebouwd heeft, eens recht te zien, dan brult zijn geweten, zijn hart is in wanhoop en hij heeft noch vrede, noch troost. Dan vindt hij zich ellendig teleurgesteld. Maar indien zijn ogen niet geopend zijn, dan sterft hij in het bedrog, gelijk hij daarin geleefd heeft en hij zinkt neer in de poel des vuurs, slaande zijn ogen op in de hel. Dan vindt hij zich voor eeuwig teleurgesteld! Zie eens, hoeveel grond en reden er is, om over deze wettische gesteldheid te klagen, zijnde dezelve waarlijk een verdoemelijke gesteldheid, overal waar zij de volle heerschappij heeft.

VIERDE GEBRUIK VAN VERMANING, ZOWEL AAN DEGENEN DIE DER WET NOG LEVEN, ALS AAN DIEGENEN DIE DER WET GESTORVEN ZIJN, WAARVAN DE TEKST VOORNAMELIJK SPREEKT.

Vooreerst. *Aan ongelovigen, en al degenen die onder de wet nog leven.*

Om des Heeren wil, rust toch niet, eer u uit die verdoemelijke staat verlost wordt. Overweegt toch eens, wat u doet, zolang u der wet nog niet gestorven bent. Het best wat u in dit geval doen kunt is, dat u uw nest bouwt rondom de verrotte muren van het verbond der werken. Maar mogelijk denkt u, dat u een goed belijder bent en een goed Christen? Dat u een goed hart hebt? Dat u goede plichten doet en goede sacramenten geniet, en wat kwaad zou u dan behoeven te vrezen?

1. Ik zeg u, dat u nog onder de vloek van het verbond der werken bent. Want daar is geschreven: *Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.* Zolang u onder de wet bent en uw eigen gerechtigheid zoekt op te richten, zolang is al het volk Gods verplicht te zeggen, dat de Heere rechtvaardig is in het vervloeken, en zij zijn verplicht *amen* te zeggen op al de vloeken van de Bijbel tegen u. Deut. 27 : 26: *Vervloekt zij die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve; en al het volk zal zeggen: Amen.* Indien u het oude verbond, predikende doet dat en gij zult leven, teneinde daardoor gerechtvaardigd te worden wilt aannemen, dan moet u het aannemen met de vloek, tenzij u volmaakt en

volstrekt gehoorzaamt, hetwelk u onmogelijk is, *want vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al wat er geschreven is*. En alle gelovigen kunnen *amen* zeggen op de woorden van Paulus. *Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking, Maranatha*. Zolang u onder de wet leeft, komt u niet één zegen toe, maar integendeel al de vloeken ervan. Indien u wilt verlaten en komen onder het evangelische dekkleed van Christus' bloed, dan is er toch voor u niets over dan verschrikking en kan ik u niet anders dan schrik en vloek verkondigen en prediken: Want zovelen als er uit de werken der wet zijn, rustend op hun wettische gerechtigheid, die zijn onder de vloek.

2. Ik moet ook zeggen dat gelijk u onder de vloek der wet leeft, u ook bent onder haar gebod: *doet dat en gij zult leven*. Ofschoon u, door de roeping van het evangelie, niet verbonden wordt om de rechtvaardigmaking uit uzelf te zoeken om het leven te verkrijgen, maar integendeel, om het in Christus te zoeken, nochtans houdt u uzelf, door uw ongelooft, doof onder het gebod van de wet: *Indien gij ten leven wilt ingaan, onderhoudt de geboden*. Onderhoudt die dan volmaakt of de vloek zal over u komen. Uw kleine penninkjes kunnen onmogelijk aan de wet voldoen, want al leed u, al vastte, al treurde, ja al stortte u al uw dagen tranen van bloed, indien u enige plichten betalen wilt aan de wet als een verbond, dan bent u een schuldenaar, om de gehele wet te doen. De wet is een aaneengeschakelde keten. Indien u maar één schakel van dezelve afneemt, zo zal het gewicht van de gehele keten op u zijn. Zo ook, indien u maar iets tot gehoorzaamheid aan de wet wilt doen, om daardoor gerechtvaardigd en gezaligd te worden, dan bent u onder dienstbaarheid aan de gehele Wet en verbonden om alles volmaakt te doen, opdat u gerechtvaardigd zou worden. O, ellendige dienstbaarheid, waaronder u leeft! U zult nooit in staat zijn, om aan de wet te voldoen en zo bent u reeds veroordeeld. Ja, laat mij nog meer zeggen: u bent een boos en goddeloos schepsel, wat u ook voor anderen schijnt te zijn of bij uzelf meent te wezen. Als u nog voor de wet leeft, dan bent u vervreemd van het leven Gods, want voordat u der wet gestorven bent, kunt u nooit Gode leven. En al schijnt u, wegens uw heiligheid, een engel des lichts, nochtans, als u der wet nog leeft, hebt u geen ware heiligheid of Godzaligheid. U allen die nog op uw werken vertrouwt, zal dan eindelijk eens een droevige teleurstelling overkomen. *Want uit de werken der wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden*.

Maar daar zijn andere mensen, die een ander uiterste verkiezen, zeggende: *De wet is nu afgeschaft en wij moeten langs die weg niet zoeken gerechtvaardigd of gezaligd te worden*. Daarom zijn zij zorgeloos omtrent de wet of enige plichten van gehoorzaamheid. Doch, laat ik ook dezulken het oordeel, uit de wet eens aankondigen: u bent een reddeloos zondaar. Omdat u aan de vloek der wet niet kunt voldoen, loopt u weg en verlaat u de geboden van de wet, lopende zo lijnrecht naar de duivel, in plaats van te vluchten naar Christus. Maar ik zal u zeggen: Ofschoon de wet u noch kan rechtvaardigen, noch zaligmaken, kan zij u wel verdoemen. Zij heeft macht om u te verdoemen, ofschoon zij geen macht heeft u te behouden. Zij zal u waarlijk verdoemen en zij verdoemt u ook, benevens al degenen die buiten Christus zijn en daarom zult u ook van elke zonde waaraan u schuldig staat, rekenschap moeten geven en elke zonde is genoegzaam om u te verdoemen, uit kracht van de wet. O, mocht dit dan een middel zijn, om u allen die nog onder de wet bent, te bewegen tot het trachten om in Christus gevonden te worden, Die het einde der wet is, tot rechtvaardigheid, een iegelijk die gelooft.

Kom, arm, vervloekt, veroordeeld en goddeloos zondaar! Indien u hier voor God en namaals eeuwig met Hem leven wilt, bevrijd u dan van die zware last of dat juk van de wet. Christus heeft u een goede, volmaakte en eeuwige gerechtigheid der wet te

geven. En zij het ook, dat u niets hebt om tot Hem te brengen dan zonde, schuld, ellende en de ganse hel rondom u, kom nochtans tot Hem! En als u niet komen kunt, o ga tot Hem en zeg het Hem en pleit bij Hem, dat Hij door Zijn almachtige kracht u tot Zich trekke. En wanneer u dat in waarheid doet, zo zal het duizend tegen één zijn, zo Hij u zelfs niet halverwege ontmoet. O mens, u kunt tot eer van Gods heiligheid niet gezaligd worden, tenzij u verenigd wordt met de gerechtigheid van Christus. Die zowel aan de bedreiging van de wet beantwoordt, als aan de rechtvaardigheid Gods voldoet. In deze weg kan zich de barmhartigheid uitlaten, tot verheerlijking van alle volmaaktheden Gods. O mens, wie u ook bent, staat deze weg u aan? Zeg dan de wet der werken voor eeuwig vaarwel! Hier is een veel edeler en heerlijker weg. Geloofd zij God voor eeuwig, indien dit de koop of het verdrag is, tussen de gerechtigheid van Christus en uw ziel! O, mocht de Heere Zelf u daartoe trekken! Maar nu:

Ten tweede. *Gij gelovigen, die met Christus verenigd en dus aan de wet gestorven bent!*

Bedenkt dat u nooit een wetteloos leven leiden mag, niettegenstaande dit alles. Mijn vermaning tot u is, *dat gij, der wet gestorven zijnde, Gode leven moogt*. Laat mij u nu enige beweegredenen en besturingen voorstellen, vooral omdat ik mij enige moeite gegeven heb, om verscheidene dingen, betreffende een wettische gesteldheid, bijeen te brengen en u voor te leggen, teneinde u te beveiligen en te wapenen tegen de Neonomiaanse uitersten eensdeels, en ten andere, opdat men zich ook wachte, dat onze vleeselijke harten deze leer der genade, tot een Antinomiaanse zorgeloosheid misbruiken.

Ik ben verzekerd, dat de leer des evangelies, op zichzelf daar geen aanleiding toe geeft, ofschoon een onkundige en blinde wereld de leer des evangelies verdenkt, alsof de leer van Christus gerechtigheid indruist tegen een persoonlijke gerechtigheid of heiligheid. Ik verklaar u, in de Naam van Jehovah, dat het tegendeel waarachtig is en dat u nooit naar de wet, als een regel van heiligheid, leven zult, eer u aan dezelve als een verbond of een voorwaarde des levens, gestorven bent. Die oren heeft om te horen, die hore. Indien het licht van het heerlijke evangelie, te weten het licht der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus Jezus maar eens in uw hart scheen, hoe zou u deze heerlijkheid aanschouwende, veranderd worden naar hetzelfde beeld, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als door des Heeren Geest. Ja, ik zeg, dat het evangelie, zaligmakend te geloven, de enige weg is om volmaakt te kunnen gehoorzamen. Een waar gelovige mag gezegd worden de wet te vervullen, voor zover zij een verbond is en een regel des levens. Als een verbond vervult hij haar volmaakt en wettig, in zijn Hoofd en Borg, in Wie hij een volmaakte en eeuwige gerechtigheid heeft. En als een regel vervult hij haar ook volmaakt, met een volmaaktheid van delen hier beneden en met een volmaaktheid der trappen hiernamaals. In beide deze opzichten kan dat woord verklaard worden, waar de gerechtigheid der wet gezegd wordt vervuld te worden in de gelovigen, wier karakter of kenmerk het is dat zij niet wandelen naar het vlees, maar naar de Geest. En tot deze heilige en geestelijke wandel, welke Gode te leven is, wilde ik u graag aanzetten. Want ofschoon uw heiligheid niet noodzakelijk is tot uw rechtvaardigmaking, hetgeen de verdoemelijke leer van het Pausdom is, alhoewel zeg ik, zij niet noodzakelijk is tot uw rechtvaardigmaking, - omdat u der wet gestorven bent, ten opzichte van de rechtvaardigmaking, - nochtans, omdat u der wet gestorven bent, zo is zij noodzakelijk tot het grote doel, opdat u Gode leven zou ten opzichte van de heiligmaking en opdat u heilig zijn moogt.

A. Om nu wat meer tot bijzondere beweegredenen over te gaan, overweegt de noodzakelijkheid der heiligheid in het navolgende:

1. Zij is noodzakelijk ten opzichte van God. En om in dit punt hier de methode of leerwijze van een groot Godgeleerde te volgen, overweegt eens gelovigen, hoe de wil Gods, de liefde Gods en inzonderheid de heerlijkheid Gods, u verplichten om Gode te leven.

a. De oppermachtige *wil Gods* verplicht u tot heiligheid. *Dit is de wil Gods, uw heiligmaking.* Het is de wil van God de Vader, die haar bevolen heeft. Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij daarin wandelen zouden. Het is de wil van God de Zoon. "Ik heb u gesteld dat gij zoudt heengaan en vrucht dragen en dat uw vrucht blijve". Het is de wil van God de Heilige Geest, wie wij door onze zonden bedroeven, indien wij geen heiligheid betrachten.

b. De *liefde Gods* verplicht u tot heiligheid. Ja, dit is het einde van de verkiezende liefde des Vaders, van de verdienende liefde des Zoons en van de werkende liefde van de Heilige Geest.

Het is het bijzondere doel van de verkiezende liefde des Vaders. *Die ons uitverkoren heeft, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor Hem, in de liefde.* Hij heeft ons verkoren tot zaligheid in heiligmaking des Geestes.

Het is het bijzonder doel van de verdienende liefde des Zoons, die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid en Zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken. *Gelijk ook Christus de Gemeente liefgehad heeft en Zichzelf voor haar heeft overgegeven. Opdat Hij ze heiligen zou, haar gereinigt hebbende met het bad des waters, door het Woord. Opdat Hij ze Zichzelf heerlijk zou voor stellen, een Gemeente die geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks.* Maar opdat zij zou heilig zijn en onberispelijk.

Het is ook het bijzondere doel van de werkende liefde van de Heilige Geest. Zijn gehele werk in ons en voor ons, bestaat in ons te bereiden en bekwaam te maken voor de plichten van heiligheid en tot het voortbrengen van derzelve vruchten in ons. Gelovige, indien u enig ontzag hebt voor de oppermacht en de liefde van God: Vader, Zoon en Heilige Geest, zo verplicht u dat tot heiligheid des harten en levens.

c. De *heerlijkheid Gods* verplicht u tot heiligheid en maakt haar noodzakelijk.

Wilt u de Vader hierboven verheerlijken? *Laat dan uw licht schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken. En hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt.*

Wilt u de Zoon verheerlijken? *Het is de wil Gods, dat zij allen de Zoon eren gelijk zij de Vader eren.* En hoe wordt dit gedaan? Door het geloof in Hem en door het gehoorzamen aan Hem. U bent Mijn kinderen, u betoont die te zijn, zo u doet wat Ik u gebied.

Wilt u de Heilige Geest verheerlijken? Dat geschiedt door het betrachten van heiligheid, want wij zijn Zijn tempel en de heiligheid is Zijn huis of tempel sierlijk tot in lengte van dagen. Wanneer Zijn tempel verontreinigd wordt, dan wordt Hij ook onteerd.

Gewis gelovigen, wanneer ik tot u spreek, zo kan ik niet gezegd worden tot dezulken te spreken, die niet in acht zouden nemen de oppermachtige wil, de liefde en heerlijkheid van God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Want ofschoon uw heiligheid verloren en nooit in acht genomen werd, (hetgeen onmogelijk is), zo is hier nochtans reden genoeg voor haar.

2. Ten opzichte van uzelf bent u noodzakelijk verplicht tot heiligheid. Uw eigen eer en vrede hebben hier belang bij. Zij is voordelig, want de Godzaligheid is een groot gewin, hebbende de belofte van het tegenwoordige en toekomstige leven. Zij is aangenaam, want al de wegen van de wijsheid zijn wegen van liefelijkheid en al haar paden vrede. *De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede.* Het werk der gerechtigheid zal vrede zijn en de werking der gerechtigheid zal zijn, gerustheid en zekerheid tot in eeuwigheid. Ja, zij is heerlijk en de grootste eer waartoe u verheven kunt worden, dewijl heilig te zijn is: Gode gelijkvormig te zijn.

3. Ten opzichte van andere mensen bent u verplicht tot heiligheid. Zij kan strekken tot hun overtuiging en bekering. Aan de ene zijde kan zij strekken tot hun overtuiging, alsook om hen, die vijanden van God zijn, de mond te stoppen, zowel hier, als hiernamaals.

a. Zij kan hen hier de mond stoppen, gelijk u zien kunt in 2 Petrus 2 : 15: *Want alzo is het de wil Gods, dat gij, wel doende, de mond stopt aan de onwetendheid der dwaze mensen.* Onkundigen en dwazen mogen u geveinsden noemen, zij mogen u Antinomianen en vijanden van de wet noemen, maar door wèl te doen geeft u hen een ontegenzeggelijk bewijs dat gij, ofschoon u der wet gestorven bent als een Verbond der werken, dezelve vereert als een regel des levens. Maakt hen alzo beschaamd over hun snode lasteringen, volgens het woord in 2 Petrus 3: 16: *Hebt een goed geweten, opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij beschaamd mogen worden, die uw goede wandel in Christus lasteren.* En hiernamaals in de dag des oordeels, wordt gezegd, *dat de heiligen de wereld zullen oordelen.* Dat alleen, voor zoveel zij omstanders van de Zone Gods zullen zijn en Hem prijzen in al Zijn rechterlijke handelingen. Maar ook, dat hun heiligheid en goede werken strekken zullen tot beschaming en overtuiging der goddelozen. En waarlijk, de goede werken der heiligen zullen hen op die dag in een andere gedaante voorkomen, zodat zij dezelve nauwelijks zullen kennen. Nu zien zij dezelve geheel zwart, bemorst en onsierlijk, maar dan zullen zij geheel sierlijk en heerlijk worden voorgesteld, tot beschaming van de goddelozen. Ziet Matth. 25.

Aan de andere zijde, uw heiligheid kan ook strekken tot bekering van anderen. De heiligheid der belijders heeft dikwijls gestrekt tot der goddelozen bekering, die (wanneer de dag van hun genadige bezoeking gekomen was) God daarover verheerlijkt hebben. En daarom zegt Paulus: *Dit is een getrouw woord, en deze dingen wil ik dat u ernstig bevestigt, opdat degenen die aan God geloven, zorg dragen om goede werken voor te staan. Deze dingen zijn het, die goed en nuttig zijn de mensen.*

4. Ten opzichte van uw staat, bent u verplicht tot heiligheid. Leeft u in een ge gerechtvaardigde staat en aangenomen in de vriendschap met een heilig God, die te rein van ogen is, dan dat Hij het kwade kan aanschouwen, hoe behoort u dan uw rechtvaardigmaking door uw heiligmaking te betonen? Is het niet noodzakelijk, dat u heilig bent, indien u woont in de tegenwoordigheid, indien u wandelt in het gezicht en indien u in de schoot ligt van zulk een heilig God?

Leeft u in een geheiligde staat? Waartoe bent u wedergeboren en waartoe hebt u een nieuw hart, een nieuwe natuur en een heilig beginsel der genade ontvangen, anders dan omdat u heilig zijn zou? Bent u in een staat van aanneming tot kinderen, waartoe anders, dan opdat u als kinderen Gods zoudt wandelen en ook navolgers Gods zijn als geliefde kinderen? O, werd u niet gerechtvaardigd, aangenomen en geheiligd, opdat u Gode leven zou?

Indien wij gelovigen zijn, welk een schande is het dan voor ons, dat wij zo weinig

overeenkomstig onze staat leven, gelijk wij menigmaal doen! Is dit al de dankzegging die wij God voor Zijn genade geven, dat wij Zijn inzettingen met voeten treden, Zijn Naam onteren, Zijn wet schenden en Zijn Geest bedroeven? Dat past u niet, gelovigen! Want Hij heeft u liefgehad met een eeuwige liefde, en getrokken met goedertierenheid. Zou u, als een duivel, in vijandschap tegen Hem handelen, omdat Hij, als een God van liefde met u gehandeld heeft? O schande, schaamt u gelovigen! Wel mag men zeggen: *vertelt het niet te Gath*. Hebben wij niet de hoop der heerlijkheid? En zullen wij niet, deze hoop hebbende, onszelf reinigen, gelijk Hij rein is? *Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden, zo laat ons onszelven reinigen van alle besmetting des vleses en des geestes*. Zouden wij erfgenamen der heerlijkheid zijn en niet zoeken ons recht op die heerlijkheid opgehelderd te krijgen? Immers zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht (of recht) zij aan de boom des levens en zij door de poorten mogen ingaan in de stad. Dat is, opdat uw recht blijkbaar gemaakt moge worden, volgens het woord: *Gij zijt Mijn vrienden, zo gij doet wat Ik u gebied*. Dat is, dan toont u dat u Mijn vrienden bent. Of ten aanzien van dit recht, zo weet, dat er een recht is van verdienste en een recht van bevoegdheid. Een recht van verdienste, gelovige! Dit hebt u, doch niet in uzelf, maar in Christus. En dat is in de rechtvaardigmaking bevestigd, door de gerechtigheid van Christus. En een recht van bevoegdheid moet u in uzelf hebben van Christus en dat is de heiligmaking en de heiligheid. Wat zal ik zeggen? *Bent u niet der wet gestorven, opdat u Gode leven zou?* Moet u niet uw dankbaarheid betuigen aan Hem, die een andere gerechtigheid der wet bezorgd heeft, dan uw eigen? Moet u niet uzelf onderscheiden van de wereld, welke op het brede pad naar de hel en de verdoemenis wandelt en die onder de vloek van de wet en de toorn van God is? Bent u niet verlost van de toekomstige toorn, en onder al de mensen die in de wereld zijn, onder de sterkste verplichting om heilig te zijn? Moest u zich niet benaarstigen om die God te behagen, die Zich over u ontfermd heeft? Heeft Hij u in Zijn bloed gewassen en behoorde u niet door Zijn genade te trachten aan de wereld bekend te maken, dat Zijn bloed een genoegzame kracht heeft om u te heiligen? Ja, heeft Hij beloofd, dat de zonde niet over u heersen zal, *omdat gij niet zijt onder de wet, maar onder de genade?* Behoorde u dan niet, door Zijn genade u te benaarstigen, dat het gezien wordt, dat Zijn beloften in u bewaarheid zijn?

5. Ten opzichte van het gevaar, waarin u leeft, indien u geen heiligheid betracht. Indien u een kind van God ben, dan bent u waarlijk bevrijd van de vloek van het verbond der werken. Die straf kan u nooit bereiken. Maar het is toch geen kleine zaak voor u, dat uw hemelse Vader u zou kastijden, Zijn vriendelijk aangezicht voor u verbergen, Zijn antwoord op uw gebeden weigeren, uw bewijzen van recht op de hemel voor u verbergen en u overgeven aan de willekeur van uw lusten en dan nog wraak oefenen over uw daden?

6. En ten opzichte van het voordeel dat er in is, bent u verplicht tot heiligheid. Hoe dat? U kunt in deze weg geraken tot een blijmoedig leven en tot een troostrijk sterven. In deze weg kan uw oprechtheid u ondersteunen, gelijk het Job ging. In deze weg kunt u geraken tot een liefelijke gemeenschap met God, volgens de belofte van Christus: *Die Mijn geboden heeft en dezelve bewaart, die is het die Mij liefheeft; en die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden en Ik zal hem liefhebben*. In deze weg zult u bekwaam gemaakt worden, om Hem bij uw medemens te dienen. In deze weg zult u ook blijken van uw rechtvaardigmaking hebben. In deze weg zult u de zegeningen Gods, op ieder werk van uw handen, doen nederdalen en al wat u doet, zal wel gelukken. Ja, in deze weg zult u een openlijk en algemeen goed worden, alsook een

zegen voor allen die rondom u zijn, zowel door het goede mede te delen aan hen, met wie u omgaat en verkeert, als in het afkeren van oordelen van degenen, die om u heen leven, gelijk om tien rechtvaardigen Sodom bewaard zou worden. O, welk een Sodom is het tegenwoordige geslacht! En gelijk het Sodom en Gomorra gelijk is, en misschien duizendmaal erger ten opzichte van zonde tegen de wet en het evangelie, welke Sodom nooit gehad heeft, zo zullen wij ook, indien de Heere ons niet een overblijfsel overlaat, Sodom en Gomorra gelijk worden, ten opzichte van haar oordelen. Al deze dingen en nog zeer vele, die nog meer zouden kunnen worden bijgebracht, moesten u aanzetten tot de betrachting van heiligheid, en om Gode te leven, want u bent aan de wet gestorven, opdat u Gode leven zou.

B. Nu komen wij tot de besturing. Vraagt u, *hoe zal ik Gode leven?*

Ik zal u besturing geven, doch alleen deze ene, waartoe mij de tekst leidt, namelijk: *als u Gode leven wilt, zo tracht meer en meer aan de wet te sterven*. Want hoe meer u aan de wet als een verbond gestorven bent, hoe meer u naar de wet als een regel des levens leven zult. Hoe? Vindt u niet een wettische geest, die in u overblijft en die uw handen in de plicht van heiligheid verzwakt? Wanneer u in uw eigen natuurlijke kracht, onder de plichten zo worstelt, dan is dat een wettische en oude verbondsweg en handel. Vindt u dat dan niet een harde, zware en moeilijke taak? Ik vertrouw dat er dan weinig heiligheid is.

Maar wanneer u op de kracht van Christus bouwt, vindt u dan niet dat uw ziel verruimd en verlevendigd wordt in de plichten? Als u de plichten uit een beginsel van slaafse vrees volbrengt, dan is dat een wettische handelwijze. En bevindt u dan ook niet, dat uw handen zwak worden en dat u weinig lust tot het werk hebt? Maar integendeel, wanneer de liefde van Christus u dringt, bewandelt u dan het pad van Gods geboden niet gewillig en met blijdschap? Ja, de zonde heeft zelfs de heerschappij nog over u, wanneer u nog onder de wet bent, want de bewegingen der zonde, zijn door de wet. De wet wekt die op en zij kan dezelve niet ten onder brengen, want het is alleen de genade Gods in het evangelie geopenbaard, welke krachtadig onderwijst, om alle goddeloosheid en wereldse begeerlijkheden te verzaken.

Aan de wet gestorven te zijn is met Christus getrouwd te zijn. Het is afgebracht te worden van de eerste Adam, om met de tweede Adam verenigd te zijn. Gelijk u in Christus bent, gelovigen, zo moet u ook, indien u vruchtbaar wilt zijn en Gode leven, in Hem blijven. *Want gelijk de rank geen vrucht kan dragen door zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo kunt u ook niet, zo gij in Mij niet blijft*. Nu, in Hem te blijven, is gesterkt te zijn in de genade die in Hem is, en gesterkt te blijven in Hem door het geloof. Dit is noodzakelijk tot vruchtbaarheid. Gelijk een rankje, aan de wortel vastgemaakt, onmogelijk vruchten kan voortbrengen, zo het niet in de wortel wordt geënt, en daardoor een vaste wortel krijgt, zo wordt ook een zondaar tot een Christen gemaakt, door afgesneden te worden van de wet en ingelijfd te worden in Christus. Maar hij is geen vruchtbaar Christen, indien hij geen vaste greep aan Christus doet en dadelijk kracht uit Hem trekt. Daarom zegt Christus: *blijft in Mij en Ik in u*. O, dit is wel gezegd. Want indien Hij niet in ons blijft, zo zullen wij nooit in Hem blijven. Wij zullen niet in Hem blijven door de genade des geloofs, indien Hij niet in ons blijft met de Geest des geloofs. Indien wij de Heere tergen, zodat Hij Zijn Geest van ons neemt, dan verdort en bezwijkt aanstonds ons geloof en dan wijken wij van de Heere af, door een boos en ongelovig hart. Hier is dan de wet om Gode te leven en vruchten voor Hem voort te brengen, namelijk, om meer en meer aan de eerste man, de wet, te sterven, en om te leven door het geloof in Christus, uw gezegende Man.

Vraag. *Maar door welke uitwendige middelen moeten wij leven? Mogen wij de plichten niet verzuimen, daar wij nu aan de wet gestorven zijn?*

Nee, dat zij verre. Dit was de verzoeking van de duivel, waarmee hij Christus verzocht, om Zichzelf van de tempel van boven neer te werpen, omdat God beloofd had, Hem te bewaren in al Zijn wegen. Zo is het in deze ook, gelovige! God heeft beloofd, dat Hij u bewaren zal. Hij heeft beloofd dat de zonden niet meer over u heersen zullen en dat u nooit verloren zult gaan. Zegt de duivel, dat u uzelf van boven neer (of van de tempel-middelen of ordonnantiën) afwerpen zou, zo van de openbare als van de verborgene, zeg dan tot die gruwelijke duivel, gelijk Christus gezegd heeft: *Daar staat geschreven, gij zult de Heere uw God niet verzoeken*. Indien u de middelen verzuimt, dan verzoekt u de Heere uw God, die u geboden heeft dezelve te gebruiken en die gewild heeft, dat de middelen de weg van de medeling der genade en der kracht zijn zullen, te weten, het gebruik van middelen, zoals het geloof, het gebed, het lezen, het horen, hét overdenken en waken. O, wees daarom naarstig in de middelen. Alleen, vertrouw niet op dezelve, door ze te stellen in de plaats van Christus. Geef aan de middelen hun eigen plaats en verwacht niet dat zij, zonder de genade van het Nieuwe Verbond, genoegzaam zullen zijn. De genade is de fontein, waaruit het levende water voortvloeit, en de middelen zijn het kanaal, de pijpen, waardoor het water geleid wordt. Indien de fontein geen stromen uitlaat, zo zullen al de waterlopen en pijpen van de wereld ze ons niet medelen. Wees onder het gebruik der middelen, uitzien naar de Heere. Zie op Hem om de genade, dat u de middelen recht mag gebruiken en om de genade, dat de middelen u tot zegen mogen zijn. Want indien u gewicht aan de middelen hecht, dan worden zij u onnut. O, roep onder het gebruik der middelen, krachtig tot de Heere, dat Hij uw zelfvertrouwen dode. Roep om de Geest des levens, dat Hij u levend make, opdat u Gode leve mag. Want totdat de Geest des levens in de dorre doodsbeenderen komt, zal er geen opgewektheid, geen bewegingen en geen Gode-leven zijn. Roep om de Geest des geloofs, opdat u met Paulus, in de samenhang van onze tekst, zult mogen zeggen: *Doch ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij. En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, Die mij liefgehad heeft en Zichzelf voor mij heeft overgegeven*, Gal. 2 : 20.

O, roep om het geloof en om de verzekering van hetzelfde. Het is zeker, dat iemand het geloof hebben kan en nochtans de verzekering missen, zoals wij het gewoonlijk noemen. Maar of er niet een zekere soort van verzekering of overtuiging in de aard des geloofs is, dat is een onderzoek, waarmee ik mij nu niet inlaat. Echter ben ik wel verzekerd, uit het woord van God, dat de twijfeling geen deel is van het geloof. Want geloof en twijfeling zijn zo tegenstrijdig als licht en duisternis. Sommige gelovigen hebben ontzettend veel twijfelingen. Waarom? Omdat zij een ontzettend klein geloof hebben. O, kleingelovigen, waarom hebt u getwijfeld? Ik vind, dat een gelovige die in duisternis wandelt en geen licht heeft, bestuurd wordt tot het geloof als een tegengift, tegen zijn duisternis en twijfelingen, daardoor, dat Hij betrouwe op de Naam des Heeren en steune op zijn God, Jeremia 50 : 10. Roep veel om de Geest des geloofs, dan zal het geloof door de liefde werken. Roep om een evangelische geest. Want ik betuig, in des Heeren Naam, dat de evangelische heiligheid onder ons of in ons geslacht, nooit bloeien zal, zolang wij niet meer bevrijd zullen zijn van een wettische geest, alsook dat wij nooit recht Gode zullen leven, tenzij wij aan de wet gestorven zijn. Amen.